

వ్యాస రచన

పత్రికాభివృద్ధి దేశమున కన్నివిధముల శ్రేయోదాయకమగుట నిర్వివాదాంశము. ఏదేని యొక యవాంతరమువలన ప్రపంచ మందలి పత్రికలన్నియు నొక పక్షము నిలిచిపోయినవనుకొనుచు ఆపక్షకాలమున ప్రపంచమంతయు నెంత గడ్గొలుపడిపోవునో పత్రికాభివృద్ధి నిరంతరాయముగా జరుగు చున్న నీకాలమున యనమూహింపజాలము ఈ పత్రికలన్నియు వార్తాపరిపూర్ణములై యుండుట చే వాని యావశ్యకతగాని వ్యాసములంత ముఖ్యమయినవిగావని యన జెల్లదు. నేను మానవలోకము నిరంతరాయముగా జీవితము గడపుటకు వార్తాలహరి యెంత యావశ్యకమో వారి యభివృద్ధికి వ్యాసములంత యావశ్యకములే. అందునను ఆరికసాంఘిక రాజకీయములందు

కాఁదోషమువలన వెనుకబడియున్న భారత దేశమువంటి దేశములలో వానిప్రాముఖ్యము మరింత హెచ్చుగనుండును.

నవీననాగరికతాలోకసంస్కరముచే పత్రికాభివృద్ధి భారతదేశమున తిన్నగాసాగుచున్నది. ఇతరదేశములందువలె దానికి సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యము, ప్రోత్సాహము మనదేశమందు లేకున్నను వానివలన గలుగు యుపయోగమును ప్రజలు పొందుచునే యున్నారు.

ఆంధ్రలోకమున కూడ పత్రికాభివృద్ధి యిటీవలనే కొంచమతిశయించినది కాని యిది కేవలము దేశాభ్యుదయదృష్టితో జరుగుటలేదు. దానికి కారణము పత్రికల నాదరించు విద్యావంతుల యందేగలదు.

వారు పత్రికలన్నియు దేశోద్ధరణకు పాటు
బడునట్లు చేయగలరు. మొదటవానికి తగిన
ప్రోత్సాహమిచ్చి, తదుపరి జాతీయాభివృద్ధికి
గావలసిన మార్గములను, పద్ధతులను, తాము
నేరుగారచించి వానితో ప్రకటింపుచు పత్రిక
లనుకూడ ఆఫోరణియందే ద్రిప్పవచ్చును.
అట్లుగాక వారు కాలక్షేపముకొరకు
మాత్రము పత్రికలను జదువుట, పత్రికలకు
వ్రాయుట వనిగా బెట్టుకున్నచో నివి
యభివృద్ధికిరావు సరిగదా ప్రయోజన మిను
మంతయు నుండదు. కావున పత్రికాభివృద్ధిచే
పరిపూర్ణోపయోగము బడయదలంచి
యాంధ్రరచయితలను - ముఖ్యముగ
రచయిత్రులను - వ్యాసరచన సభివృద్ధికి
దీసికొనిరా గోరుచున్నాము.

విద్యావతులైన స్త్రీలలో చాలమంది
- ఎపుడేని తప్పని సరిగా వ్రాయవలసి
వచ్చిన యేయత్తరములో తప్ప - వ్రాయు
వాడుకే యుండదు. వారు విద్యయంతయు
చదువుటతోడను, చదివి యర్థము చేసి
కొనుటతోడను లేక యితరులకు చెప్పట
తోడను మాత్రమే సంపూర్ణమగుచున్నదని
తలంతురు కాబోలు. ఆ యుద్దేశముతోడనే
వారెప్పుడును వ్రాయవ్రయత్నింపరు. మరి
కొందరు యేదోపత్రికలో తమపేరుబడినచో
కృతకృత్యులగునట్లు భావమునదలంచి యతి
కష్టముచే నొకవ్యాసమునురచించి అందులో
చంగత లేమైనయున్నను లేకున్ననుకూడ ఆ
వ్యాసమునకంటె దీర్ఘమైనలేఖతో యేపత్రి
కాధిపునో ప్రార్థింపుచువంపుదురు. దురదృష్ట

వశమున ఆ పత్రికాధిపు లా వ్యాసమును
ప్రకటింపజాలమని త్రిప్పివైచినచో రచయి
త్రులు తమ మహాన్నతకృత్యమంతటితో
సమాంతముగ సంతరించినట్లు, వ్యాసరచనా
విజ్ఞానము దూరమైనట్లు, ఉన్నఉత్సాహ
మునుకూడ నూడబెరికి వ్యాసరచనకు
తిలోదకముల వదలి త్రిప్పిపంపిన సంపాద
కులను కొద్దిగనో గొప్పగనో బహుశఃఁచి
విరమింతురు. అంతయిగాని వ్యాసముతిరిగి
పంపబడినచో తమ రచనయందించుక
లోపములున్నవని తెలిసికొనుట కిందు
కంతయు ప్రయత్నింపరు.

మరి కొంతమంది కందము వ్రాసినగాని
కవిగామనుకొని మొదటనే పద్యరచనకు
దొరకొని తగినంత అనుభవజ్ఞానశక్తులు
లేనందుననో మరెందువలననో విఫలులై
వ్యాసరచనా విధానమెవరికోగాని మనకు
గాదని నిరుత్సాహముతో నూరకుండురు.
అభిప్రాయములు చక్కగ వెల్లడించుటకు
పద్యములకంటె గద్యమే యెక్కువపయోగ
కరమని వారితరులు చెప్పకనే దెలిసి
కొందురు.

ఆరంభవ్యాసరచయితల యవస్థలిట్లుండ
సమర్థులైన వ్యాసకర్తృలు చాలమంది మిన్న
కున్నారు. చక్కని పద్యగద్యవ్యాసముల
వ్రాయువారులేక ఆంధ్రదేశము గొడ్డుపో
లేదు, కాని సమర్థులగు వారేమాత్రము
రచనావిధానమందు శ్రద్ధలేకున్నందున నట్లు
తలంపనగుచున్నది. పోటీపరీక్షలు కొంత
వఱకు రచయిత్రులం దుత్సాహము పురి

కొల్పినవిగాని పూర్తిగా నుపకరింపలేక పోయినవి. తమతోడి సోదరీమణులకు మార్గ దర్శకులుగానుండి వారినభివృద్ధికి దీసికొని రావలయుననుటకు వారి వ్యాసములుకూడ తదితరకృత్యములవలె యుపకరించునను విషయము వారు మరచినట్లులున్నది. వారికనైన మేల్కొని తామార్జించిన విజ్ఞానమును, ప్రపంచానుభవమును గురించి తేటతెల్లముగ తోడి సోదరీమణులకు వ్యాసముల మూలమున యుత్సాహము చేకూర్చి యున్నతికితెచ్చుటకు శ్రద్ధవహింపవలయును.

ఇట్టి యుద్దేశములు కొంతమందికి గలవు. పాపము వారిట్టి యాశయములతోడనే వ్యాసరచనకు దిగుచున్నారు. కాని వారు వ్రాయునవన్నియు సీతులు, సీతులతో నిండియుండు వ్యాసరచనలు మంచివిగావని యనజాలము. సీతులైనను పాఠకులకు విసుగుగొల్పని రీతి రచింపబడవలయును. వ్యాసములు చదువుటకే విసుగెత్తించుచున్న ఆచరణలోబెట్టుట కెంతమాత్రముపకరించునో యూహింపనగును.

కొంతమంది సాధారణముగా నందరు— యువతీయువకుల ప్రేమను కథావస్తువుగా గొని కథలను వ్రాయుచున్నారు. ఆకథలన్నియు నొకేరకము ; నొకేపద్ధతి. వీనిని నూడ కేవలము శృంగార ప్రియులైన యువతీయువకుల నాకంప నితరపత్రికలందు వ్రాయబడు కథల నాదర్శముగా గొని వ్రాయ ప్రయత్నించుచున్నారు. దీని

వలన పాఠకులకు ఆనందము గలుగుట లేదు ; రచయిత్రుల రచన లభివృద్ధిజెందుట లేదు. దీని నెఱిగి మరికొందరు యితర భాషలనుండి అనువాదములకు బూనుకొనెదరు. స్వభావసిద్ధములైన తమ వ్రాతలందు చేతనైనంత మాధుర్యము నొప్పింపనగును గాని అనువాదముల సట్లుచేయుట సాధారణముగ నందరకు సాధ్యమగు విషయము గాదు. అందుచే కొందరు సోదరీమణుల అనువాదములు మూలమునకంటె పెక్కుమడుంగులు అనాకర్షనీయములై తొంటి సౌందర్యమును గోల్పోవుచున్నవి. అనువాదములు సర్వదా వాంఛనీయములు గావు. కాని యవి యుత్తమములని దలంచినచో సోదరీమణులు సాధ్యమగునంతవఱకు వానిని అనువాదములుగా గాన్పింపనీయక రచింపవలయును.

ఇక రచనావిధానములోకూడ భాషా విషయమై యొకమాట జెప్పట మంచిది. ప్రారంభరచయిత్రులేగాక, చాలకాలము నుండి వ్రాయుట కలవడిన వారుకూడ భాషావిషయమున కొద్దిగనో గొప్పగనో విఫలులగుచున్నారు. అనగా అందరు తుచ తప్పక వ్యాకరణసూత్రముల కెచటను ఎపుడును లోపము రానివ్వక వ్రాయజాలకున్నారని గాదు. ఆధునిక రచయితలందు దప్ప పూర్వకాలమందు సాధారణముగా నందరు గ్రాంథికమునే వ్రాయుట కుపయోగించెడివారు. నేడు చాలమంది వ్యావహారిక భాషనుపయోగించుచున్నారు. గ్రాంథికమా,

వ్యావహారికమా, ఇందేది యుత్తమమును విషయముల చెంతకు మేము పోదలంచు కొనలేదు గాని యీ మూడింటిని గలపి వ్రాయు విచిత్రభాషను మాత్రము మేము పూర్ణముగ నేవగించుచున్నాము. ఇష్టమున్నచో, సాధ్యమైనంతవఱకు నిర్దుష్టముగ వ్రాయు సామర్థ్యముంచుచో, రచయిత్రుల గ్రాంథికమందే వ్రాయుట మంచిది. అటుల గాకున్న యిష్టమైనచో, నిపుడు సర్వసాధారణముగ నందరిచే గౌరవింపబడుచున్న వ్యావహారికభాషయందే వ్రాయుట మరింత మంచిది. కాని ఎపుడుగాని గ్రాంథికమందారంభించి, వ్యావహారికమందు ప్రవేశించి గ్రామ్యమందు ముగించుటగాని లేక కలిపి కొట్టరా కస్తూరిరంగా అని అన్నింటిని మిశ్రితముచేసి అరవల అవియల్లాగున (అదికూడ తినుటకు కొంచము రుచిగా నుండును) వ్రాయకూడదు. కొందరు వ్యాసమునందంతయు గ్రాంథిక మువయోగించి సంభాషణలందు మాత్రము వ్యావహారిక మువయోగించుచున్నారు. ఇది

మంచిపద్ధతే. ఏలన ఎంతటి పండితప్రకాండులైనను మాట్లాడుటయందు పాణిని సూత్రముల ముందుంచుకొని మాట్లాడరు. సహజముగ మాట్లాడు భాషకు కట్టుదిట్టము లుండవు. ఉండవలయునని యిష్టపడు వారు గ్రాంథికసంభాషణలనుకూడ గ్రంథములందు—వ్యాసములందు ఉపయోగించుకొనుట కాటంక మెంతమాత్రములేదు. ఇయ్యది రచయిత్రులందరు ముఖ్యముగ గమనింప గోరుచున్నాము.

పై జెప్పబడిన విషయములన్నియు శ్రద్ధగ గమనించి విద్యావతులైన సోదరీమణులెల్లరు వ్యాసరచనకు బూనెదరుగాక. వ్యాసరచనలందు సిద్ధహస్తులగువా రితరులకు మార్గదర్శకులై తమ తోడివారి యభ్యుదయోన్నతికై తమ విజ్ఞానమును వ్యాసములమూలమున నెనజల్లుదురుగాక. అట్టివారలకు గృహలక్ష్మి మునుపటివలెనే యెల్లపుడును ఆదరించుచుండగలదు.

* * *
ప్రపంచ పరిస్థితులు
* * *

జర్మనీ

జర్మను దేశమునకు జపానుతో సంధి గావించుకొన్న తరువాత సుత్సాహ మిను మడించి చిందులు త్రొక్కడమున కారంభించినది. అసలే ప్రపంచమునంతయు ధిక్కరించుచు యథాప్రకారముగ ప్రపంచ సంగ్రామమునకు ముందుపద్ధతి నవలంబించుచున్న జర్మనీకి కొంచ మెచ్చుతక్కువగ నిదే యాశేయములతో విజృంభించుచున్న జపాను తోడైనచో మరి చెప్పవలసిన దేమున్నది? ఈ యుత్సాహ మినుమడింప గత నెలారంభమునందు నాజీయాశముల నమలునందుంచుటలో హిట్లరుకు కుడిభుజ మనదగు గోరింగ్ గారు కర్షకనమావేశ మందు మాట్లాడుచు జర్మని ప్రపంచ సంగ్రామమునకు ముందున్న స్థితికంటె యెన్నోరెట్లు ముందడుగు వేసియున్నదనియు, అవసరమగుచో ప్రతికర్షకుడును కత్తికట్టి దేశమునకై పోరాడుటకు సిద్ధముగ నున్నారనియు చాటెను. ఇంకను జర్మని దేశము జర్మనిప్రజలకు చాలుటలేదనియు, కావున నితరదేశములు వలసరాజ్యములు సంపాదించ నావశ్యకమనియు వారి యాశ యమైయున్నది. వీరి ప్రకటనలన్నియు ఊణ ఊణమునకు ప్రపంచశాంతిని దూరము చేయుచున్నవి. దీనికై జర్మనీని మాత్రమే నిందించిన ప్రయోజనములేదు.

రష్యా

ఇక జర్మనీని ప్రత్యక్షముగ ప్రతివిషయ మునందును ప్రతిఘటింప సిద్ధముగనున్న రష్యా యూరకుండుటలేదు. జర్మని జపాను సంధిలోగల అంతరార్థమెఱిగి వెంటనే జపానుతోడి సంబంధములను త్రెంచుటకు పూనుకొన్నది. అంతటితో నూరకుండక రష్యా యే దేశముతోనైనను పోరాడి గెలువగలదనియు, తనను చెవకదలంచి తన సరిహద్దులను సమీపింప దలంచువారిని ఆ సరిహద్దులను దాటకుండగనే హతమార్చ గలదనియు ఘంటాపథముగ చాటినది. అట్లుచుటలో రష్యా దృష్టియంతయు నొక ప్రక్క జపానుమీద మరొకవంక జర్మని మీదనే గలదు.

చైనా జపాను దేశములకు ఖైరవ మార్జాల స్నేహమని ప్రపంచమంతయు నెఱుగును. అందుచే తిన్నగ రష్యా చైనా దేశమునకు సాయపడి జపాను ప్రాబల్య మును తుదముట్టింపదలంచుచున్నది. చైనా దేశమునందంతయు సామ్యవాద సిద్ధాంత ములను ప్రచారము చేయుచున్నది. హిందూదేశమున కుత్తరముననున్న చైనా సింకియాంగ్ రాష్ట్రమున సైనికులను కూడ తయారుచేయుచున్నది. దీనియందున్న ఖనిజసంపదకేగాక స్థలప్రాముఖ్యము నకుకూడ ముగ్ధులై బ్రిటిషు రష్యా సామ్రాజ్యములు దానికి చాలకాలమునుండియు

ప్రయత్నించుచున్నవి. అందులో నేడు
రహస్య యొక్క వ పాటుబడుచున్నది.

* * *

స్వయిం

స్వయిననునదింకను ఘోరమగు పోరా
టము జరుగుచునేయున్నది. కాని మును
పటివలె విద్రోహు లిపుడు విజయులగుట
లేదు. ఏలన రెండు పక్షములవారికి నిపుడు
పలుదేశములు రహస్యముగ సాయము
చేయుచున్నవి. విద్రోహుల సైన్యమునకు
మారణాయంత్రసామగ్రి జర్మనీ ఇటలీ దేశ
ములనుండి పంపబడుచున్నది. ప్రభుత్వ
పక్షము విజయము గాంచవలయునని భగీ
రథ ప్రయత్నములు చేయుచు రహస్య
ప్రాంసు దేశములు తగినరీతి సాయము
చేయుచున్నవి. ఈసమాచారమును గనిపెట్టి
విద్రోహులు స్వయినకు వచ్చుచున్న
రహస్య నావలను కొన్నింటిని నాశనముచేసి
రని తెలియుచున్నది. మొదట అంతః
కలహములతో ప్రారంభమైనను నేడు
స్వయిన ఐరోపా దేశములన్నియు నిగూఢ
ముగ పోరాడు యుద్ధభూమియై పోవు
చున్నది.

* * *

ఇంగ్లాండు-ప్రాంసు

దీనినంతయు గనిపెట్టి యీవిధముగా
స్వయినందు యుద్ధము సాగుచున్నచో నా
దేశము నాశనమై పోవుటయగాక ప్రపంచ
శాంతికి తప్పక భంగముగలుగునని గుర్తెరిగి

ఇంగ్లాండు ప్రాంసుదేశములు మధ్యవర్తిత్వ
మునువహించి పోరాటము నేదో యొక
విధముగ నిలుపజూచి యాసంగతిని నితర
దేశములకు తెలియజేసినవి.

* * *

పోర్చుగల్

రహస్యముగ కావలసినంత సాయమును
చేయుచు విద్రోహుల కేంద్రస్థానమనివాకొన
బడుచుండు పోర్చుగల్ బయటికి స్వయిన
నందు శాంతి నెలకొల్పుట కిష్టపడినట్లు
నటించుచు ప్రాంసు ఇంగ్లాండుదేశములు
సూచించినరీతి యొప్పకొని స్వయినయుద్ధ
ములో తా నెంతమాత్రము జోక్యము
గల్గించుకొననని ప్రకటించినది.

* * *

ఇటలీ-జర్మనీలు

కాని విద్రోహుల విజయమును నిరంతర
మును కాంక్షించుచుండు ఇటలీజర్మనీలు
దీనికి పూర్తిగా నంగీకరించుటలేదు. శాంతి
నెలకొలుపుటకు ప్రాంసు ఇంగ్లాండుదేశముల
సూచించిన విధానములకు సరియగు
సమాధానమిచ్చుట కింకను కాలము
గావలయుననియు, జనరల్ ప్రాంకో
స్వయిన అధికారియని వారిదివల కంగీక
రించినది మాత్రము సరియైనదేయనియు
ప్రకటించినవి. ఇంకను కొంతకాలముగడు
వివ్వమనుటలో నీలోపల ప్రాంకో మాడ్చిడ్
నాక్రమించుననియు, తరువాత సర్వాధికారి
యగుననియు వారి యాశయము కాబోలు.

చై నా

ఇరోపాయం దిట్లు యుద్ధమేఘములు
గట్టమగుచుండగా ప్రాచ్యప్రపంచమున
పరిసితములు విషమించుచున్నవి. జపాను
చైనా దేశమున జేయుచున్న విశ్వవిహారమును
సహింపజాలక చైనా సంఘములు కొన్ని
జపాను దౌర్జన్యమును నణవలయునని
పట్టుపట్టి ప్రచారము గావించుచున్నవి.
వారికి సామ్యవాద సిద్ధాంతములన్న ప్రీతి.
జపాను దౌర్జన్యము నణచుటకు సోవియట్
గమ్యా తోడ్పాటు గావలయుననుచున్నారు.
కాని చైనా ప్రభుత్వమువారు కారణాంతర
ములచే నీ పద్ధతి ప్రస్తుత మవలంబించుట
లేదు. పైగా వారి ప్రచారము సాధ్యమై
సంతవజ కభివృద్ధిజెందకుండ ప్రయత్నించు
చున్నారు.

కాని యిప్పుడు పరిసితములు మారినవి.
చైనాయందు పెన్సిరాష్ట్రపు ప్రధాననగర
మగు సియాన్సునందున్న సైన్యము సామ్య
వాదులతో నెక్కువ స్నేహభావముగలదై
యుండుటవలన కేంద్రప్రభుత్వమువారు ఆ
సైన్యము సహోటినుండి పూకను రాష్ట్ర
మునకు మార్చుట కుత్తరువులు ప్రకటించిరి.
కాని చాంగుషూవేంగ్ గారి నాయకత్వ
మున సైన్యము ప్రభుత్వపు కుత్తరువులను

ధిక్కరించి తిరుగుబాటు గావించిరి. చీనా
అధ్యక్షుడును ప్రధాన సైన్యాధికారియునగు
మావ్ ల్ చియాంగ్ కేపేక్ గారు తిరుగు
బాటుదారులచే నిర్బంధింపబడిరి. వారంతట
కేంద్రప్రభుత్వమునకు వెంటనే జపానుతో
యుద్ధమును ప్రకటించి, మంచూరియా
రాష్ట్రమును వశపఱచుకొనుటకై గట్టి
ప్రయత్నములు గావించవలయుననియు, నీ
కార్యసాఫల్యమునకై సోవియట్ గమ్యాతో
స్నేహము చేసికొనవలయుననియు షరతు
లను దెలిపిరి. కాని ప్రభుత్వమువారు దాని
సంగీకరింపక తిరుగుబాటుదారులు చాంగ్
షూవేంగ్ దేశద్రోహి యని తీర్మానించి
తిరుగుబాటు నణచుటకు తీవ్రముగ ప్రయ
త్నించుచున్నారు. ప్రభుత్వ సేనలకును
తిరుగుబాటుదారులకేగాక జపాను సైన్య
ములతో పోరు ఘోరమగుచున్నననియు,
దీనితో చైనా జపాను సంబంధములు
పూర్తిగాచెడి శాంతికి భంగము వచ్చున
ట్లున్నననియు వార్తలు వచ్చుచున్నవి.
స్పెయినునందువలె యీ యంతరికలహము
దేశాల్పకమాటయేగాక విదేశములను
గూడ గలుపుకొని పోరు భయంకర
రూపము దాల్చునేమో యను భయమున
కవకాశముగలదు.

సంక్రాంతి దీపన

శ్రీమతి చిలకపాటి సీతాంబగాయ

సీ॥ శుభలక్షణస్ఫూర్తి నుమనోభిరామమై లలిమించు సురకల్ప లలికవోలి
తేటతా మాటలతోటి సద్విద్యలచెల్పు నేరుపున వాగ్దేవి వోలి
అతులితారోగ్యభాగ్యానుభూతి నొనంగుసరణి సుజీవ నౌషధినివోలి
సతతంబు నేవించునతుల కిష్టార్థసిద్ధి యొనర్ప శ్రీరమాదేవి వోలి

గీ॥ ధరణి పెంపొంది తామరతంపరటుల
సకలదిశలందు విజయశశ్చంద్రికలను
మించి విరజల్లి ధన్యత గాంచునీకు
లలిత 'గృహలక్ష్మీ' నిత్యకళ్యాణమస్తు.

సీ॥ కవికల్పభూరుహాఖ్య నుతింప బరగిన ఘనయశశ్శాలి నీ కన్నతండ్రి
నకవిహాసప్రియుం డకలంకమతి బుద్ధజననమ్మతుండు శిక్షాగురుండు
విదుషీశిరోమణుల్ వివిధభారతనతుల్ చెలువొంద కూర్మినెచ్చెలులు నీకు
ధీమతుల్ మేలన దేశభాషానేవ నల్పుమహోదార చరిత్రవీపు

గీ॥ అన్నిటను మిన్న వాచు మహావిభూతి
చెలగు నీకేమటంచు నాశీస్సులిడగ
నేర్పు సూరులు వేలేండ్లు నిండుసిరుల
తల్లి 'గృహలక్ష్మీ' ధరణి వర్ధిల్లుమస్తు.

చ॥ అనఘుమ సచ్చరిత్రుడు మహాకవి నీదగు కంబుకంఠమం
దున గలరించె నేరు తులదూపగ లేవి యనర్హ్య రత్నశో
భనతర కంఠహారమును మంజులదివ్య సువర్ణ వారము
ఘనకవితావిహారము జగజ్జనభావుకభావసారము.

గీ॥ వరకవీంద్రుడు కూర్మి సువర్ణ కలిత
శోభితంబయి యలరు కంఠాభరణము
నీకుగై నేనె పెంపొందు నిరతమిటలె
భావుకంబగు పండుగ దీవెనలివె.

(మొదటి సంచిక రచనలు)

మూడవయంకము—మొదటిరంగము

స్థలము—ఆనుమకొండకోటలోని రాజాంశః

పురోద్వారము.

కాలము—సాయంకాలము, పదమూడవదినము.

(రాణి ముప్పమదేవిగారును పదునాలుగేండ్ల బాలుడునుఅయిన యువరాజుమారుడును ద్రవ్యదేవుడును చల్లగాలికి దిరుగవలెనని వత్తురు. గంగాధరమంత్రి గూడ వారిపెంటు నుంచును. ముప్పమదేవి ఖిన్నురాలై ఒక చంద్రకాంతాళిలావేదికపై గూర్చుండి యుండ యువరాజుమారుడును ఆమె నానుకొని నిలుచుండియుండును.)

గంగాధరమంత్రి:—దేవీ! విచారంపము. ఇంతలో మనకు వచ్చిన విషయమేమిట. ఆనుమకొండకోటలో సంతోషమును మే మన మహారాజులంగాన స్వయముగా పరిశీలిస్తున్నాము.

రాణి:—ఈశ్వరకటాక్ష ముండబట్టిగానీ, మహారాజాగారెక్కిన పట్టమేను ఆమె ద్రవ్యభంగంచేస్తే శత్రువులకు చిక్కకుండా తప్పించుకురావడం సాధ్యమయ్యేదేనా! అని మాకిప్పుడంతో ఆశ్చర్యంవస్తోంది.

గంగాధరమంత్రి:—అందుకే నే ను న పెద్దలు యుద్ధంలో జయోపయోగాలు చేపాధీనములన్నారు.

యువరాజుమారుడు:—గంగాధరమంత్రిగారట్లంటారేమిటికట్టి! చేతిలో కత్తివుంటే జయంకాక మనకు ఆపజయం యెందుకవుతుంది?

రాణి:—అవును రా! నీవు కాకతిప్రాలరాజు మారుడవుకావా? ఆపజయం యెందుకవుతుంది. నాయనా! జయమేఅవుతుంది. అయితే మనశత్రువులకవుతుంది ఆపజయం.

గంగాధరమంత్రి:—మనసైన్యమంతా కోటలో ప్రవేశించింది కనుక కోటవెలుపలవున్న శత్రువులపై పెద్దపెద్దరాళ్లు స్రుశ్మరించి, వేడివేడినూనె ఇనుప బాణాలతో పారబోయింది, వారు కోటగోడలవెక్కకుండా యెన్నికంటాలుపడాలో అన్నికంటాలుపడి ఉపాయాలు చూపుతూవున్నారు.

యువరాజుమారుడు:—అమ్మా నేనువెళ్లి చూచి వస్తువా?

రాణి:—వద్దునాయనా! గంగాధరమంత్రి! నీవు యుద్ధపరిమయాలు నేనుకూతుంటే మాకరిరం జలదరిస్తోంది. ఇంకెంతరుగుతొందో మాకు వినిపించు.

గంగాధరమంత్రి:—అట్లే వినిపిస్తున్నాను. కొందరు శత్రుసైనికులు కోట బురుజులెట్లా యెక్కిలోపల దున్నుకాలని ప్రయత్నిస్తూవుంటే మాచితురుకుతనంగల మనసైనికులు వాళ్లతో బాహాబాసీ ముష్టాముష్టిని జగడం జరిపినందుకు ఉభయసైనికుల్లో ప్రాణహానియంతో అవుతుందికాని—

యువరాజుమారుడు:—అమ్మా అట్లా యుద్ధము జరుగుతూవుంటే నేనువెళ్లి మనసైనికులకు సహాయంచేస్తాను.

రాణి:—వద్దునాయనా వద్దు. వాళ్లకు సహాయంచేయడానికి నీవంటి పిరభలులు నీకంటే పెద్దవాడైతే

మంగోవున్నారే! కానిమ్మ గంగాధరమంత్రి నీ యుద్ధవర్ణన సాగనీ.

గంగాధరమంత్రి:— శత్రుపైనికులలో ఎంతమంది చచ్చి పైవ్యమంతా పలుచబారుతూవున్నా జగద్దేవ మహారాజామూత్రం మొండిపట్టుపట్టి మనకోట సాధించి తీరాలని పీతం చేసుకొని వున్నాడట!

రాణి:— ఆ జగద్దేవుడెంత మొండివాడో కాని మనకోట ముట్టడారంభమై వాల్లదిసాలయినా ముట్టడి విడిచి వెళ్లకుండావున్నాడు.

యవరాజమూరుడు:— తల్లీ! ఈ మాటలు వింటూవుంటే నావంట్లో రక్తం వేడెక్కుతోంది. మీ రాజ్యమున్నీ నేనిప్పుడేపోయి ఆ జగద్దేవుని తలకాయ చక్కలయ్యేటట్లు చేయలేకపోయాను!

రాణి:— వద్దురా నాయనా! నీ యీ పౌరుషం చూచిన మీ నాయనగారెంత సంతోషించుకో.

(తెరలో)

“జయము! జయము!! శ్రీమన్మహా మండలేశ్వర కాకతీయప్రౌలమహారాజులంగారికి జయము!!! శ్రీ మత్కాకతీయాంధ్రపైనికులకు జయంబును జగద్దేవ మహారాజున కపజయంబును ప్రాప్తించిన మహార్థ మహారాజులంగార్కి విన్నవించ నేనేగవలసియున్నది. రాజాగారెక్కడ!”

గంగాధరమంత్రి:— దేవీ! ఆదిగో! మనకు శుభవార్తలు వినిపడుతూవున్నవి. దేవణధిప్తునే మేము గల గూఢచారి మహారాజులుంగారిని వెతుక్కింటూ వస్తున్నాడు. నేనుపోయి రాజాగారిసమక్షముననే ఆ శుభవార్తవిని మీకు దానిసత్యము తెలుపుదును. (అని వెడలుచున్నాడు.)

(తెరలేచును. ఒక రాజభవనము గానవచ్చును. దేవణధిప్తును, మహారాజాగారును, గంగాధరమంత్రియు ప్రవేశించురు.)

ప్రౌలరాజు:— మేలు! దేవణధిప్తా! మేలు. ఈ

శుభవార్త మాకు వినిపించినందుకు నీకుదగిన పాతిలో పీకమిడిగో (అని తన మెడలోని సువర్ణకంఠాహారము దీసి దేవణధిప్తునకు వేయబోవఁ గంగాధరమంత్రి దానినందిపుచ్చుకొని వాని మెడలో వేయును.)

దేవణధిప్తు:— మీ పాద సేవకుడను! ఇది దేవరకు వాడైగల ఆనరాగాతిశయమునకు చిన్నాము అని దీని ధరింపవలసినవాడనయితిని.

ప్రౌలరాజు:— పొమ్ము! దేవా! నీపనిమీద పొమ్ము. గంగాధరమంత్రి! మన మంతాపుగము ప్రవేశించెదము రమ్ము. (అని ఇద్దరు వెడలుచున్నారు.)

మూడవయంకము— రెండవరంగము

స్థలము— ఆనామకొండకోటలోని రాజభవనమునకు పొవుదారి.

కాలము— సాయంకాలము ప్రాద్దుగ్రంథు వేళ.

పదునాల్గవదినము.

(కోటలోని జయభేరి మ్రోగుచుండును. గంగాధర మంత్రి ప్రవేశించును.)

గంగాధరమంత్రి:— (తనలో) విజయభేరి భాంకారాలు చెలరేగినకొద్దీ ఆనామకొండ సౌలమనసులు ఉత్సాహముతో పొంగి పొరలిపోతూవున్నవి. ప్రౌల మహారాజాగారికిజయమూ, జగద్దేవమహారాజాగారికప జయమూ కలిగింది. జగద్దేవుని పైవ్యములో చాలామంది మారేమైపోయారు. మాతావ శేషమైన సైన్యాన్ని వెంట తీసుకొని శత్రువు పలాయనమై పోయినాడు. మహారాజా గురువులు అదింకేంద్ర స్వాములవారి ఆశ్రమములో దేవీవరరాత్రులు నిరాఘాటంగాను, మహావైభవంగాను జరిగిపోతున్నాయి. రేపు విజయ దశమివద్దవారం (శనివారం) నాడు కాకతీయాంధ్ర భూపాలుని స్వాతంత్ర్యసౌతాకము అనుమకొండకోట యందు జరిగిన ప్రతిష్ఠింపజేయాలని మహారాజాగారాజ్ఞ యింది. రేపుపగలు రెండుర్కాములయ్యేటప్పటికి

దేవినవరాత్రి త్వచాలు పూర్తగును. ఆ పుత్రికాని! ప్రాంతమహారాజులుంగారు స పరి వారం గా పోయి దర్శించేస్తారట! వారక్కడ పెద్దల ఆశీర్వాదాలు గ్రహించి ఆశ్రమానికివచ్చి బ్రాహ్మ్యన్ని అందర్ని సదక్షణతాంబాలలతోను అమూల్యాంబరములతోను సత్కరించహాతూవున్నట్లు ముప్పుచురాణిగాను వాతో జెప్పినారు. అంచేత నేనప్పుడు మహారాజుగారివెంట వుండి కావలసిన సన్నాహాలన్నీ చేస్తూవుంటాను. కనుక ఇప్పుడు మహారాజుగారి దర్శనముచేసుకుంటాను. (అని ముందుకువచ్చును. గంగాధరమంత్రి నిష్క్రమించిన వెంటనే అచింతేంద్రుడును, కొండుభట్టును ప్రవేశింతురు.)

అచింతేంద్రుడు:—శిష్యా! గంగాధరమంత్రిని విలుచు కొనిండును నిన్నుబంప వెల్లియుంటివికదా! ఆతడేమనినాడు?

కొండుభట్టు:—గురుదేవా! అతడు తమకొక కడుగునూసి యిప్పుడే మహారాజులుంగారి దివ్యపన్నిధికి కంచేసారట!

అచింతేంద్రుడు:—అట్లయినచో నీవుపోయి మన రాజపురోహితులతో వామాటలుగా జెప్పి శేషుడయి మన దేవినవరాత్రి త్వచసమయమునకు ఆశ్రమమునకు దగినంతమంది బ్రాహ్మ్యోత్తములను సమావేశపరచుకొని రమ్మనుము.

కొండుభట్టు:—చిత్తము గురుదేవరా! (అని నిష్క్రమించును.)

అచింతేంద్రుడు:—ఎవడురా అక్కడ?

(ఒక నేవకుడువచ్చి)

నేవకుడు:—ఏమిగులవు దేవరా!

అచింతేంద్రుడు:—మహారాజుగారున్న రాజభవనమునకు దారిచూపింపుము.

నేవకుడు:—సిత్తము దేవరా! ఇటుఇటు (అని ఇరువురును నిష్క్రమింతురు.)

(తెరలేగును)

(రాజభవనములోని యొక రహస్యమందిరమున ప్రాంతరాజు ఉన్నతాననముపై కూర్చుండియుండ గంగాధరమంత్రియు తేతనమంత్రియు వారికై వేయబడిన ఉచితాననములపై కూర్చుండియుండురు.)

తేతనమంత్రి:—(లేచి నిలువబడి) దేవా! దేవర యాజ్ఞానుసారముగా శేషుజనుగబోవు దశరా (దశహారా) మహోత్సవమునకు మన సమస్త మండలేశ్వర దండనాయకులకు వారివారి సైన్యములను నడిపించు కొనుచు వచ్చి భేరివాద్యములతో ఈయనుమహింద యందు సమావేశపరుపవలెనని సందేశపాత్రలను బంపితిని.

ప్రాంతరాజు:—మంచిది. మంత్రిలారా! శేషటి దినము మనకు చాల ముఖ్యమైనదని యెంచుచున్నారము.

గంగాధరమంత్రి:—పశ్చిమచాళుక్యచక్రవర్తుల కన్నివిధముల సాటివచ్చు కాకతీయరాజ్యపుంగవుల స్వాతంత్ర్యప్రకటన చిహ్నమగు కాకతీయపతాకము తీసిపాటికి అనుమహిందకొట బురుజులపై పెగురుచుండునని గురుదేవుల ఆశయము వెలువేరినను కావున శేషు కాకతీయసీమాంధులకెల్ల చాల పవిత్రమైనదినిమి మహారాజుగారునులలో సత్కమునే వదిలించి.

(నేవకుడు దారిచూపించుచురా అచింతేంద్రుడును ప్రవేశించును. నేవకుడు వెదలిపోవును.)

ప్రాంతరాజు:—(పరికించి, లేచి ముందుబోయి) గురుదేవులకు నమస్కారము (సాదముల కలుగును.)

అచింతేంద్రుడు:—రాజా! విజయార్ధవ! దిగ్విజయార్ధవ! (రాజును శేషును.)

తేతన గంగా:—గురుదేవులకు మాస్వాగత్యధరమంత్రిలు నమస్కారములు (సాష్టాంగపడి మొక్కుదురు.)

అదింశేంద్ర:—మంత్రి పత్తము లా రా! మీకు శుభమగుగాక (తనకై చేయబడిన వీరముమీద ముఖావీక్షణము.)

చేతనమంత్రి:—(రాజుతో) మహారాజా! శత్రు జయగబోవు రాజసభకు సామంత్రిపథువులు దండ వాయకులు మొదలైనవారు పరివారముతో విచ్చేసిరి కావున వారికితగిన విడుదలను వేర్పాటుచేయవేగ వా కాజ్ఞ యిందు.

ప్రాలరాజు:—అవశ్యము పోయిరమ్ము. (చేతన మంత్రిపోవును.) గురుదేవా! తమయాశ్రమకార్యములు విరాఘాటముగా జరుగుచున్నాయనిగదా?

అదింశేంద్ర:—మహారాజకుమారుని రాహుపతి రక్షితిమైన, ఈ ధూమంధలమునందు సాధువులగువులకు ఆటంకముండువా!

గంగాధరమంత్రి:—దేవినవరాక్రతులు శపటితో పూర్తియగునని మవరాజపురోహితులు మహారాజులంగారికి వివేదించియున్నారు.

ప్రాలరాజు:—అందుచేత గురుదేవులను దహింప వలెనని మీము కుతూహలరమైయుండ వారే మా కదకు విచ్చేసిరి.

అదింశేంద్ర:—మహారాజకుమారులు రాజీయ కార్యమగున్నలయుందురు గావున మీము స్వయముగా నిక్కడకు వచ్చివారము.

గంగాధరమంత్రి:—రాజపుంగవా! శపటిదినమున రాజసభాసమావేశము గురుదేవుల ఆశ్రమదేవతా దహనముగావించుకొని దేవతాప్రసాదమును బ్రాహ్మ జాతిర్యాదమును బడయుట మేలయ్యెడునని రాజ పురోహితు డివరలా మనతో చెప్పినది యెంతయు సమంజసముగానున్నది.

ప్రాలరాజు:—అంధుల పూర్వకై భవము కాపాడుకొనసగిరసంకల్పిలమైన మీము తప్పక ఆశ్రమ దేవతా సందర్శనము గావించ నిశ్చయించితిమి.

అదింశేంద్ర:—పశ్చిమచాగువ్యలకు ఈ విడి నప్పటినుండియు కాకతీయసీమాంధ్రులు శత్రులము కన్నదభాషావేషయందే విమగున్నలై తమ ప్రత్యేక త్వము పోగొట్టుకొనుచున్నారని తెలిసికొనుటకు విచారించుచుంటిని. అట్టి పారితోక్తపోవు మావసరం గనబడుచున్నందుల కెంతయు సంతసించుచున్నారము.

గంగాధరమంత్రి:—స్వాతంత్ర్యశ్రేచ్ఛల మన మహారాజాగా తనా డీప్రముకొండగడ్డపై నవత రించితి. ఆ నాడే కాకతీయాంధ్రుల మనంబులందు సహితము స్వాతంత్ర్యశ్రేణిబుల్లసిల్లి నారంభించినది.

ప్రాలరాజు:—శంభుదేవుని కటాక్షముగలనపు టెద్దల ఆశీర్వచనంబుల మహాత్మ్యములవలనను అంధు లస్వతంత్రులను మాటలు మాచెవులబడరాదని భృథ సంకల్పిలమై యున్నారము.

అదింశేంద్ర:—వత్సా! అట్లేయగుగాక. సంకల్ప సిద్ధుడవు. జయలక్ష్మి నిశ్చురప్పక వరించును.

గంగాధరమంత్రి:—శరత్కాలమాసముమై దిక్కులన్నియు ప్రస్థములైయున్నవి. కావున మహారాజు లంగారి దిగ్విజయమంతామకూలములగు పరిస్థితులు సహితము సమకూరుట తప్పక యిది శుభమాచకములే.

ప్రాలరాజు:—గంగాధరమంత్రి! ప్రాద్దుపోవు చున్నది. గురుదేవుల వాశ్రమమున విడిచివచ్చుటకు వొక వేషమని సహాయముగా నిచ్చిపంపువది. గురు దేవా! భద్రముగా పోవుడు.

గంగాధరమంత్రి:—దేవరయానతి ప్రకారము ఇప్పుడే యేగవను. గురుదేవా! నావెంటరండు. (అని గురుదేవులతో నిష్క్రమించును.)

(ప్రాలరాజంతఃపురము ప్రవేశించును.)

మూడవయంకము—మూడవరంగము

కాలము—పగలు మధ్యాహ్న సమయము
పడువైనదినము.

‘సంక్రాంతి’

మహాభారత కథానికామృతము

స్థలము—కోటలోని రాజభవనమునకు బోవుచారి.

(కొండుభట్టు రామభద్రచయనులు ప్రవేశింతురు.)

కొండుభట్టు:—ఈసంవత్సరం దేవీ నవరాత్రోత్సవం యంత్రైధవంగా ముగిసిందోయ్ చయనులు!

చయనులు:—మహారాజాగారి ద్వంద్వయెట్లా అపుకుంచాయని అతురతతో కనిపెట్టుకొనివున్న నాకు మనకంతదగ్గరగా నిలుచున్నప్పుడు అనుహారాజును మొగమెత్తి చూపేటప్పటికి కళ్లుచెదకిపోయాయి.

కొండుభట్టు:—మంత్రపుష్పం చెప్పేటందుకు ముందు మనమంతా భజనచేస్తూవుంటే మహారాజాతో గూడా వచ్చిన గంగాధరమంత్రీ భక్తిలో తన్మయుడై పోయాడు సుమీ!

చయనులు:—గంగాధరమంత్రీ భక్తిపాఠవత్సం చూసి, మహారాజాగారు మనగురువుగారితో “అతడు మనదేశములో తనకేర్పవచ్చిన స్థలములయందు దేవతా ప్రతిష్ఠలు చేసికొనుటకును అతనికిచ్చ వచ్చిన చోట్ల అగ్రహారాలు అదేవలపుజాగ్ర మిచ్చివేయుటకు స్వాతంత్ర్యమిచ్చి కేస్తా”మని చెబుతూవుంటే నాకు వినబడింది.

కొండుభట్టు:—ఇంకేమి? అతని జన్మధ్వమై పోయింది. ఆసంగతీతూవుంచు కాని మన మహారాజాగారు తెచ్చిన అమోఘములగు కానుకలన్నీ రాజపురోహితులకే పోతవా? మగకేమైనా వచ్చవా?

చయనులు:—రాజపురోహితులు కనుక వారికి పెద్దభాగం వెల్లినా అక్కడ సమావేశమైన యితర బ్రాహ్మణులకుగూడా యింతోఅంతో దొరకడం న్యాయం కనుక వారితోబాటు మనకూమ యేమీ దొరక్కండా పోకుండా?

కొండుభట్టు:—అట్లాకాదని నా అభిప్రాయం. అశ్రమంలోవుండే కిష్కలకు ప్రత్యేకంగా యేమైనా అధికం దొంక్కురాకే యిక రాజగురువులకు మహా

రాజాగారు చూపించిన గౌరవాదరాజేం కనబడ్డాయ్ ఈవిషయం కాస్తామనస్సులో పెట్టుకోమని గంగాధరమంత్రీ చెబుతో పూజేమతే!

చయనులు:—అదిగో! కోటలో మరల జనుభేరి మ్రోగుతోంది. ఈవేళజాగే దశరామహోత్సవానికి యిప్పటికిప్పుడే సామంతమంత్రులతోపాత దండనాధానులందరూ సైన్యంతో కోటలో బ్రవేశించి వుంటారు.

కొండుభట్టు:—రాజసభ సంతరం జమ్మిపూజచేసి కొని దిగ్విజయయాత్రకు బయలుదేరుతూవుంటే అ సైన్యవిభవం చూద్దాంపద [అని యిద్దఱు నిష్క్రమింతురు.]

మూడవయంకము—నాల్గవరంగము

స్థలము—అనుమకొండకోటలోని రాజసభాభవనము పదునేనవదినము (విజయదశమి)

కాలము—మధ్యాహ్నము మూడుగడియలవేళ.

[ప్రాలమహారాజా కిరీటుంబుధరించి సింహాసనముపై గూర్చుండియుండ ఇద్దఱు పరిచారికులు వింజాయరములు పీచుచుందురు. సభలో రాజానాకవైపున శేషశామచమూపతి సామంతపొల్లయరడ్డి మొదలగు పేనానులు సాయోధమాస్త్రులై కవచకర్పిస్తాణుంబులు ధరించి తమతమ యోగ్యస్థానముల పీఠంబులలంకరించి యుందురు. మఱొక్కప్రక్క చేతిమ గంగాధరమంత్రులును, రాజపురోహితుడును ఆచింత్రందవరుడును ఉచితాసనంబుల నధిష్ఠించియుందురు.]

ప్రాలరాజా:—కావున నో మంత్రీసామంతదండ నాయకులారా! వివిధరాజవంశములకు జేందిన సామ్రాజ్యాధిపులక్రింద విభాగింపబడి పరిపాలింపబడుచున్న ఈ లెమగుజాతిసేకచ్ఛత్రాధిపత్యముక్రిందకు దేవతనవి మాపూర్వకాకతి రాజస్యపుంగవుల పవిత్ర సంకల్పమవి మీరందఱింగియున్న సంగతియేగదా!

కామచమూపతి:—(శబ్ద) ఆసంగతి గ్రహించియే మావంశక క్షయగు బ్రహ్మ సేనాని వెంటదలగువారు వీర దీక్షాగురువులై చోళమాళవమదేధవ్యుగళులగు కాకతి రాజవృత్తులగువలన దమ ప్రాణధనములు ధారపోసిరి.

ప్రోలరాజు:—అట్టి మాభూయ్యల పవిత్రసంకల్పము పరాక్రమాతిశయ శత్రుసంహారకులగు మీరందరితో డ్పాటువలన కార్యరూపమునకు దేగలమని ఆశించుచున్నారము.

రాజపురోహితుడు:—రాజపుంగవా! ఈసత్సంకల్పములేప్పక దైవోపదిష్టమని త్రికరణకుద్ధిగానమ్ముచున్నాను.

చేతనమంత్రి:—నేటివరకు మహారాజులుగార్కీ జేహారిజ జయపరంపర లీవిషయమును యాధిపరుచున్నది.

ప్రోలరాజు:—త్రిలింగదేశవాసులైన తెనుంగు నాయకులనేకులు తమతమ వీరభటువర్గసహితముగా యుద్ధప్రియులగు కాకతీయాంధ్ర సేనాసమూహము నందు జేరుచున్నారు.

బొల్లయ్యరెడ్డి:—ఆకారణమువలన మనయాంధ్రావని వెలుంగు తెలుగుక్షాత్రలేజము త్రిలింగసామ్రాజ్య విర్రాణమునకు దారిమాపాలదని విశ్వసించుచున్నాడను.

ప్రోలరాజు:—బొల్లయ్య సేనానీ! చక్కగా నిరూపించితివి.

చేతనమంత్రి:—గతపదిదినములలో మన అనుమకొందయుద్ధాంగమంత్రి కార్యాలయమునజేరిన ఆంధ్ర సైనికులసంఖ్య యిరువదివేలకుపై బలిసియున్నది.

కామచమూపతి:—దేవా ప్రస్తుత మనకోట యందు మత్రికులైన పదాతుల వీరవర్గసంఖ్య యొక్కలక్షకు మించియున్నది.

ప్రోలరాజు:—మా యీదిగ్విజయయాత్రయందు శత్రుకామచమూపతి యుద్ధాంగమంత్రియైనందున

కాకతీయాంధ్రసేనాచక్రము నుద్దండలీల రణరంగమున శత్రుభయంకరముగా వడుపు సమర్థుడతడే కావున నతనినే సేనాధ్యక్షునిగా నియమించుచున్నారము.

చేతనమంత్రి:—మహారాజాగారి దివ్యనియోగము మన సాయంకమంద లేక్వర దండనాయకులందఱి సమ్మతమేయని తలంచుచున్నాడను.

బొల్లయ్యరెడ్డి:—ఇది నాకు పరమసమ్మతము.

రాజపురోహితులు:—త్రిలింగసామ్రాజ్య విర్రాణ దీక్షా గురువులైన ప్రోలమహారాజాగారు మయాహూర్తము దాటిపోకుండ ప్రస్తానయాత్రకు తీవ్రముగా బయలుదేర వలయును.

అడింకేంద్రవరుడు:—కర్పా! పురోహితు లేర్పరిచినముహూర్తమునకు కాకతీయాంధ్రసేనాచక్రము కదలింపుము.

ప్రోలరాజు:—గురుదేవా! అట్లేయెవరింపగలము.

చేతనమంత్రి:—మహారాజా! దేవరదిగ్విజయాత్ర ముగించివచ్చురకు మన అనుమకొందరాజధానికి యువరాజకుమారులగు కుమారిరుద్రుని యౌవరాజ్య పట్టాభిషిక్తునిగాజేయుట పరమకర్తవ్యము.

రాజపురోహితుడు:—రాజసీతి వికారదుడగు చేతనమంత్రివాక్కు సకలశాస్త్ర సమ్మతము కావున యువరాజకుమారు నిష్యజేరిప్పించి పట్టాభిషిక్తుని జేయుట యుక్తము.

గంగాధరుడు:—మహారాజాగా రిదివరకే యీ విషయమై ఆలోచించియున్నారు.

ప్రోలరాజు:—గంగాధరమంత్రి! పెద్దల వచనములును మాయభిష్టమును నొక్కటేయైయున్నది కావున నీవుపోయి రాణిమప్పమదేవికి దలిపి మరుచిరవస్త్రాలంకారభూషితుడైన యువరాజకుమారు నిటకుండిసి కొనిరమ్ము.

గంగాధరుడు:—చిత్రమదేవా! (అని పెదలి నుకోభాయుక్తాలంకారయుతుడైన రాజకుమారునితో బ్రజేయును.)

యవరాజు:—బ్రాహ్మణోత్తములకు వందనములు
(అని వంగి నమస్కరించును.)

అచింతేంద్ర పురోహితుడు:—యవరాజకుమారు
నకు మంగళము.

యవరాజకుమారుడు:—తండ్రి! మీకిదేనా
మొక్క. (రాజునకు మొక్కను.)

ప్రొలరాజు:—(ముందుకొచ్చి చేతులుజాచి)
కుమారా! ఇటురమ్ము.

యవరాజు:—ఇదే వచ్చుచున్నాడను. (తండ్రి
చూపించిన మహాకవచావళిని చూచుచును.)

అచింతేంద్ర:—బ్రాహ్మణోత్తమా ఇంక నాలస్య
మేల?

రాజపురోహితుడు:—ఇదిగో వారంభించుచున్నా
డను (ఎడమచేత ఒకపల్లెములో జలకశములను
పట్టుకొని కుడిచేత పుష్పముధరించి రాజుకుమారుని
సమీపమునకు వెళ్ళును. యవరాజకుమారుడు లేచి
నిలుచుండును. పురోహితుడప్పుడు పుష్పములతో
తలమీద నీర్లు చిలుకించును.)

రాజపురోహితుడు:—అయంముహూర్తా సమూ
హర్తమస్తు.

అచింతేంద్రవరుడు:—(ఒక కిరీటును గొందు
చేతులతో యవరాజు కుమారు శిరస్సుపై బట్టుకొని)
రాజపుంగవా! సభ్యులారా! ఈకుభముచూర్తమవ-
(అందరులేచి నిలిచియుండురు. ప్రొలరాజు అంజలి
మోడ్చినిలుచుండును.)

రాజపురోహితుడు:—స్వస్తిశ్రీ విజయకృత్య
కయకృతవరు.

అచింతేంద్రవరుడు:—స్వస్తి సమాధిగత పంచమహా
శబ్ద మహామండలేశ్వర అనుమకొండాపుర వలేశ్వర
పరమమాహేశ్వర పరిహితచరిత వివయవిభూషణం
శ్రీమన్మహామండలేశ్వర కాకతీయమహారాజుల ఆగ్ర
తసయ్యలైన శ్రీకుమార దుదదేవమహారాజులు యావ
రాజ్యాభిషిక్తులైన అమృతాండరాజ్య లక్ష్మీకర్ణామా
లగుచున్నార గావున శ్రీశ్రీశ్రీ యవరాజకు
మారు లాచంద్రతారార్కముగా భూపరిపాలనలు
చేయుచుండురుగాక (అని కిరీటును యవరాజు శిర
స్సుపై నుంచును.)

గంగాధరమంత్రి:—(యవరాజుమెడలో పూల
హారము వేసి) శ్రీశ్రీశ్రీ కాకతీకుమార గుదదేవ
మహారాజుగారికి జయ (అందరును రాజకుమారునిపై
పూవులజల్లుదురు.)

కామచమూపతి:—శ్రీశ్రీశ్రీ కాకతీయాంధ్ర
మహారాజ్యలక్ష్మీకి జయ.

రాజపురోహితుడు:—శ్రీశ్రీశ్రీ కాకతీకుండేవ
శ్రీస్వయంభూనాధకి జయ (అని గోడమీద ప్రేమితు
చున్న స్వయంభూనాధనివలయునై పూజచల్లును.
జయభేరి మోగ వారంభించును.)

అచింతేంద్ర:—
స్వస్తిప్రబాధ్యః పరిపాలయంతామ్
స్వాధ్యైవమాశ్లేణ మహింమహిశాః
గోబ్రాహ్మణేభ్యః కుభమస్తు నిత్యమ్
లోకాశుమస్తాః సుఖవోభవంతు.
(తలవారును.)

శాస్త్రి హోటల్లు అనగా నేమి?

ఆరోగ్యభాగ్యమునిచ్చు ఆహారములకు

అల్ప హారములకు పుట్టినిల్లు

వీర్యబలమునిచ్చు మధురపదార్థములు, చలిదేశమునకు అనుకూల

మైన శయ్యాగృహములు, దంపతులకు తగిన యేర్పాటులు.

శాస్త్రి హోటల్లు

89 చిక్ పేట - బెంగళూరు సిటీ.

సంగీతము

శ్రీమతి రాజ్యలక్ష్మిగారు

గీతము, వాద్యము, నృత్యము ఈమూటి యొక్క సమ్మేళనము సంగీత మనబడును. సనాతనధర్మమం దెట్లు చతుర్వేదములు గలవో యట్లే చతురుపవేదములునుగలవు. వాటిలో గాంధర్వము సామవేదముయొక్క ఉపవేదము. ఈ గాంధర్వవేదమే సంగీత శాస్త్రము. దీని సహాయముచేతనే సామ వేదము పాడబడుచున్నది.

సామవేదము సంగీతమాధుర్యమువలన రదితరవేదములకంటె మానవులకు సులభ గ్రాహ్యము. ఎక్కడ చేతనముండునో అక్కడంతయు శబ్దముండును. గాని ఈ చేతనాశక్తి తగ్గిపోయినప్పుడు శబ్దము మన కర్ణపుటములయందు జొరబడనేరదు. ఎందుకనగా సూక్ష్మతరమైన విషయములు మన ఇంద్రియగణములు గ్రహణము చేయ జాలవు. కావున చేతనము గలిగినప్రదేశ మందంతట గంపనముండును. అది ఏదో ఒకవిధమున శబ్దరూపముగ మారుచున్నది. ఈ బ్రహ్మాండముయొక్క సృష్టియనునది గూడ యొక కార్యమైయున్నది. ఈ కార్యమువలన గలిగెడినాదమే ప్రణవము లేక ఓంకారమని చెప్పబడుచున్నది.

సమష్టిరూపమైన ప్రకృతియొక్కధ్వని ప్రణవనాదమై యున్నట్లు వ్యష్టిరూపము ప్రకృతియొక్క వివిధస్వరములై యున్నవి. మరియు స్వరరూపముతోగూడిన నానా

విధములైన ప్రకృతియొక్క యావిర్భావము కొఱకే సంగీతశాస్త్రము పుట్టియున్నది. సంగీతశాస్త్రమునందు ముఖ్యముగా సప్త స్వరములున్నవి. దీనికి కారణము బహుశ ఈ బహిఃప్రకృతి సప్తవిధములుగ నుండి యుండవచ్చును. అందు చేతనే మన శాస్త్రములందు ననేకపదార్థములు సప్త విధములుగ భాగింపబడియున్నవి. సప్త సముద్రములు, సప్తరంగములు, సప్త రుచులు, సప్తదినములు, సప్తభూమికలు ఇత్యాది. ఈసప్తస్వరముల తారతమ్యము నుండి నానావిధములైన రాగము లుద్భవిల్లినవి. మానవహృదయమునం దెట్లు ప్రకృతియొక్క యావిర్భావము ముఖ్యమై యున్నదో, యట్లే రాగములద్వారా యొకమంత్రమో, గీతమో యాలాపించిన యెడల సత్సయముగ వాని హృదయము నందు ప్రకృతియొక్క స్ఫూర్తిగలుగుట కారంభమగును. ఉదాహరణముగ భైరవి రాగము రూపము వైరాగ్యముతో గూడు కొని ఋషభవాహనము భస్మభూషితము జటాకాపీనధారి ఇత్యాది స్వరూపములచే వర్ణింపబడుచున్నది. ఈరాగముతో నొక గీతముగాని మంత్రముగాని శాస్త్రయుక్తముగ బాదినచో శ్రోతలకు సచిరములో వైరాగ్యముగలుగగలను. ఈతత్త్వమును మనము బాగుగ విచారించిచూచిన

యెడల త్రికాలవేల్తులైన ఋషిపుంగవులు ప్రకాశింపజేసిన శాస్త్రము లెంత గంభీరము లైనవియు, అవి జ్ఞానమునకెంత సహాయకరములైనవియు తెలియగలవు.

పదార్థములు దృశ్యాదృశ్యభేదములచే రెండువిధములుగా నగుచున్నట్లు, స్వరములుగూడ శృతాశృతములను భేదముచే రెండువిధములుగా నగుచున్నవి. జీవేంద్రియములశక్తి ఏయే స్వరములగ్రహించునో అవి శృతములు. గ్రహించలేనివన్నియు అశృతములని చెప్పబడుచున్నవి. వృక్షములు లతలు మొదలగువాటిచే గలుగు రససంచార క్రియాశబ్దములన్నియు యశృతములు. పశుపక్షి కీటకాది నానాభూతముల స్థూలధ్వనులన్నియు శృతస్వరములు. మానవుని శ్రోణిరసంచార క్రియాశబ్దములు, ఆకాశమందలి నానావిధములైన గ్రహణీయ గ్రహముల భ్రమణముచే గలిగినశబ్దములు అశృతశబ్దములతో బోల్చరగును. సూక్ష్మబుద్ధితో విచారించిన ఓంకారము అశృతశబ్దముల కాధారభూతమై యున్నది. అట్లే సప్తస్వరములతోగూడుకొని స్వరగ్రామము శృతశబ్దముల కాధారమైయున్నది.

శబ్దోత్పత్తి యొకపదార్థము మరియొక పదార్థముద్వారా చలనమైనప్పుడు దాని యందుబుట్టిన కంపనాశక్తిచే గలుగుచున్నది. ఈపదార్థములయొక్క కంపనమున సమీపమందున్న వాయువును గంపింపజేసినప్పుడు యది వాయువుద్వారా మన శ్రవణేంద్రియములయందు బ్రవేశించి స్వర

నుభవము గలిగించుచున్నది. ఒక కంచు పాత్రమీదకొట్టినచో దానినుండి యొకవిధమైన శబ్దము బుట్టుచున్నది. ఈశబ్దము పాత్రయందు గంపన మున్నంతవఱకు నుండును, గాని యాపాత్రను మనచేతుల యందుబెట్టుకొని దానికంపనము నడ్డగించినచో వెంటనే యాశబ్దము నియమితకాలమునకుబూర్వమే యాగిపోవును. మురళి మొనలగు జంతులధ్వని వేణువునం దుపసితమైన వాయువుయొక్క కంపనముద్వారా గలుగుచున్నట్లే, తమ కంఠములయందుండు వాయుచలనముచే గాయకులు నానావిధములైన స్వరముల నుత్పత్తి జేయుచున్నారు.

పై జెప్పిన శృతస్వరము లేడువిధములు. అందు ముఖ్యముగా పన్నెండుశ్రుతు లిమిడి యున్నవి. ఇవి షడ్జమము, శుద్ధఋషభము, చతుశ్రుతి ఋషభము, సాధారణగాంధారము, ఆంతరగాంధారము, శుద్ధమధ్యమము, ప్రతిమధ్యమము, పంచమము, శుద్ధదైవతము, చతుశ్రుతిదైవతము, కైశిక నిషాదము, కాకలినిషాదములని గుర్తింపబడుచున్నవి.

ఓంకారమూలమైన నానామంత్రముల ద్వారా యాధ్యాత్మికము జగత్తునందు తన శక్తిని విస్తరింప జేయుచున్నది. అట్లే సప్తస్వరములుతోగూడిన వివిధరాగముల సహాయముచే ఈ భౌతిక జగత్తునందు గాయకులు తమ శక్తిద్వారా నానావిధములైన ప్రకృతులను బుట్టించుచున్నారు.

ఈవిధముగా మహాశక్తివంతులైన ఋషిపుంగవులు లోకకళ్యాణార్థమై మాఘ ర్యమైన సంగీతవిజ్ఞానమును సృష్టించిరి.

సృష్టియొక్క యాదికాలమందు పార్వతీ పరమేశ్వరు లొకచోగూర్చుండి జీవుల దురవస్థలగురించి యాలోచించుచుండగా శ్రీపరమేశ్వరుని పంచముఖములనుండి పంచ ములును పార్వతీ ముఖమునుండి యొకరాగ మును మొత్తము ఆరురాగములు పుట్టినవి.

శ్లో. శివశక్తయః సమామౌగా
బ్రాహ్మణాం సంభవోభజే,
పంచస్యాత్ పంచరాగాఃస్మృతః
మదన్తు గీతా ముఖాత్.

ఇట్లు పుట్టిన యారురాగములను శివుడు బ్రహ్మకు నేర్పెను. బ్రహ్మసంగీత మభ్యసించినయనంతరము వేదములు ప్రకటించి నందున సంగీతమునకును వేదములకు నింతటి సమీపబంధుత్వ ముండవచ్చును. తరువాత బ్రహ్మ తానునేర్చిన యారు రాగములుగాక తిరిగి ముప్పదియారు ఉప రాగములక్షేపి వాటిని మొదట నారగ, తుంబురు, భరత, రంభాదులకు నేర్పెను. వీరిద్వారానే గీతవాద్యము, నాట్యము, నృత్యము అనునవి వాడుకలోనికి వచ్చినవి. నారదుడు గానవిద్యను, తుంబురుడు వాద్య విద్యను, భరతుడు నాట్యవిద్యను రంభ నృత్యవిద్యను బ్రవర్తింపజేసిరి. అటు తర్వాత శిష్యవరంపరా యనేకరాగములు ఉపరాగములు కనిపెట్టబడినవి. తుంబురు నిచే గనిపెట్టబడిన ప్రధానవాద్యమగు తంబు

రయే మొదటివాద్యము. అటుతర్వాతనే మిగిలినవాద్యము లభివృద్ధి కెందినవి. ఋషులకాలములో సంగీతము మిక్కిలి గౌరవింప బడుచుండెను. ఆరోజులలో యనంతమైనరాగములు మున్నూటయిరు వది తాళప్రయోగములతో బాడుచుండిరి. కాని రానురాను యారాగములన్నియు నశించియేకొద్దిరాగములోమిగిలినవి. తాళ ములలోగూడ ప్రధానములైన సప్త తాళ ములుమాత్రము యువయోగపడుచున్నవి.

ప్రస్తుతము మనదేశమందు ప్రాచీనకాల మందలి నృత్యవిద్యాపద్ధతి బొత్తిగా నశించి పోవుచున్నది. ఇప్పటి నవీననృత్యవిద్యకును ప్రాచీన నృత్యవిద్యకును నే మాత్రము సంబంధమున్నట్లు గానరాదు. త్రివిద్యలు అనగా గీతవాద్యనృత్యములు పూర్తిగా మార్పునొంది ప్రాచీనకాలమందలి సంగీ తము యెంత యనంతమైనదో యూహిం చుటకుగూడ నలవిగాకుండ జేయుచున్నవి. ఇతరవిద్యలవలె ఈస్వర్గీయమాఘరీవిద్యలు గూడ రాను రాను నశించిపోవుచున్నవి. కాని ఐరోపాదేశీయు లన్నివిద్యలతో బాటు సంగీతవిద్యనుగూడ యభివృద్ధి కేవలయునని ప్రయత్నముజేయుచున్నారు. అయినను ఆధునిక ఐరోపాసంగీతమునకును మన ప్రాచీనభారతీయ సంగీతమునకును చాల తారతమ్యమున్నది. ఐరోపాసంగీ తము కేవలము బహిర్లక్ష్యముగలది. మన భారతీయ సంగీత మంతర్లక్ష్యము గలది. ఐరోపాసంగీతమునకు పునాది కేవలము

శిల్పనైపుణ్యము, గాని మన భారతీయ సంగీతమునకు పునాది కేవలము శిల్ప నైపుణ్యమే గాక గంభీరవిజ్ఞానముగూడ నైయున్నది. ఇది యెరోపాసంగీతమువలె బహిరానందము కొఱకేగాక ముఖ్యముగా నాత్మోన్నతి మార్గముకొఱకు సృష్టింప బడియున్నది. మహాముఖులు మానవ హృదయమునుండి నానావిధములైన ప్రకృతుల నావిర్భవింప జేయుటకై యనంత కోటిరాగములయొక్క యంతర్విజ్ఞానమును కాళలముతో బ్రకటించిరి. వివిధతాళముల యొక్క విచిత్రగతులును, లయ, జ్ఞాన సూక్ష్మతా కాళల్యము భారతీయసంగీత మందుమాత్రమే గలదు. గ్రీసుదేశమందు నితరవిద్యలతో బాలుసంగీతవిద్యయు భారత దేశముమీదికి దండెత్తినది. గ్రీసునుండి రోముదేశమందు ను, అక్కడనుండి దాదాపు ఐరోపాదేశమంతయు యీ సంగీతవిద్య వ్యాపించినది.

కొందరు ఐరోపాపక్షపాతులు యూరపు నందు సంగీతజంత్రములు వృద్ధి నొందినట్లు మనదేశమునందు వృద్ధిబొంద లేదందురు. ఇది కొంతవరకు నిజమే గాని ఈవృద్ధి మూలాధారము మన భారతదేశమే. భారత దేశమందలి వీణ యను జంత్రమునుజూచి నప్పుడు దాని గొప్పతనమును శిల్పనైపుణ్యమును మెచ్చుకొనని బుద్ధిమంతులుందురా? యూనో హార్మోనియము మొదలగు జంత్రములు వీణయొక్క యనుకరణములే. మృదంగము మురళి మొదలగు వాటినున

రించిగూడ యనేకజంత్రములు ఐరోపాదేశ మందంతట జేయబడుచున్నవి. మృదంగము ననుసరించి డ్రమ్ (Drum) మొదలగు వాద్యములును మురళి ననుసరించి ఫ్లుట్ మొదలైనవాద్యములును నన్నాయి ననుసరించి కిలారినేట్ మొదలైన జంత్రములును యిట్లే మరియెన్నియో వాద్యవిశేషములు మనహిందూదేశపు వాద్యముల ననుసరించి చేయబడుచున్నవి. జంత్రమాలసంఖ్య ప్రస్తుతము మన భారతదేశమందుకంటె ఐరోపాదేశమందు నెక్కువగా నుండినప్పటికిని సంగీత విజ్ఞానోన్నతిలో దానికి మన భారతదేశమే సర్వవిధముల తోడ్పడినదనుట నిస్సందేహము. పైగా విశేషమేమనగా మృదంగము, వీణ మొదలైన మన ప్రాచీన జంత్రములందుండు శుద్ధత్వము, శ్రేష్టత్వము సంపూర్ణత యితరదేశమందలి వాద్యములందు గానరావు. మృదంగమువలె నన్ని స్వరములతో వాయువబడుచున్న తాళాక్షర జంత్రము యితరదేశములందుగానము. కోమలములు, అతికోమలములు, తీవ్రములు, అతితీవ్రములు మొదలగు స్వరములు అతిస్పష్టముగా వీణయందు బలీకరింపవచ్చును, గాని యాస్పష్టత, పూర్ణత్వము, పియానో, హార్మోనియము మొదలైన యనుకరణ జంత్రములందు లేవని స్పష్టముగాజెప్పవగును.

ప్రస్తుతము సంగీతము మనదేశమందు చాల హీనస్థితిలో నున్నప్పటికిని భారతదేశమే సంగీతమునకు బుట్టినిల్లని చెప్పవలసియున్నది. ఎంతవరకు మహాతత్త్వ

నేతలైన ఋషిసత్తము లావిర్భవించి యుండిరో యంతవరకు సంగీతము మిక్కిలి యాస్పత్యదశలో నుండెను. గాని మానవుని శక్తిసామర్థ్యములు తగ్గిపోవుచున్న కొలదిని ఈ మాధురీవిద్య ప్రాముఖ్యత గూడ తగ్గిపోవుచున్నది. ఋషుల కాలమందలి వేదములు మొదలైన యాధ్యాత్మిక విద్యలకును సంగీతవిద్యకును గాఢ సంబంధముండెడిది. ఆరోజులలో నిదిమార్గ విద్యయని చెప్పబడుచుండెను. కాలము గడిచినకొలది మనుష్యకోటి తమశక్తి హీనతచే ప్రాచీన సంగీతవిద్యావిధానము నంతయు మరిచిపోయినందున నవీనరీతి సంగీతము ప్రచారమునకిది వచ్చినది. ఈ నవీనవిద్యయే దేశీయవిద్యయని పిలువబడుచున్నది. అలెగ్జాండరు చక్రవర్తి మనదేశమునకు దండెత్తి రాకపూర్వము మన దేశమందు ఈ నవీనవిద్యా పండితులనేకులుండిరి. పరదేశవాసులువచ్చి మనదేశము నాక్రమించుటకు మొదలిడిన నాటసుండియు నన్నివిద్యలతోబాటు సంగీతవిద్యయు నశించుటకు మొదలిడినది. గాని తుగ్లక్ వంశజును ఢిల్లీచక్రవర్తియగు సుల్తాను మహమ్మదుషా పాలనమందు నశించిపోవుచున్న ఈవిద్య కొంతవరకు నిలబడినది. పిదప అగ్బరుషానుషా దీనిని మరింత యభివృద్ధికి దెచ్చెను. ఈతనికాలమందే తులసీదాసు, హరిదాసు, సూరదాసు మొదలైన గాయకులుండిరి. భారతదేశమందు మహమ్మదుషా, అగ్బరుల పరిపాలనమే లేనియెడల మార్గవిద్యవలె ఈ దేశీయవిద్యగూడ బొత్తుగా

నశించిపోయెడిది. ఇట్లు నిలువబడిన విద్యను శ్రీమహాభక్తాగ్రేసర త్యాగరాజుది గాయకారత్నములు మరింత యభివృద్ధికి దెచ్చిరి.

జీవితమునందు బ్రతికార్యమును సంగీతముమీదనే యాధారపడియున్నది. స్వాతంత్ర్యము ప్రతిమానవునిజన్మహక్కుయైనట్లు, సంగీతముగూడ ప్రతిమానవుని జన్మహక్కుని నిస్సందేహముగ చెప్పవచ్చును. ఈశ్వరోపాసన సంగీతముద్వారా జరుగునట్లు మరి దేనిద్వారాయు జరుగజాలదు. నారద, శాండిల్యాది మహాభక్తులు గానముద్వారానే యీశ్వరోపాసకలకు బ్రహ్మనందము లభించునని సిద్ధాంతరీకరించియున్నారు. ఈ కారణమువలననే శ్రీ చైతన్యలవారు, వల్లభాచార్యులు మొదలగు వైష్ణవధర్మ ప్రచారకులు తమ ఉపాసనావిధియందు గానమునకు ముఖ్యస్థాన మియ్యవలెనని యాజ్ఞాపించియున్నారు.

ఇట్టి పవిత్రవిద్యను గొందరు మిక్కిలి నైచ్యభావముతో జూచుచున్నారు. ఈ విద్య వేశ్యాస్త్రీలుమాత్రమే నేర్వదగినదని చెప్పుదురు. సహజముగ పురుషకంఠము కంటే స్త్రీకంఠమునందెక్కువ మాధుర్యమున్నదనువిషయము నందరు నెరిగినదియే. కనుకనే స్త్రీలు కలకంఠులని వర్ణింపబడుచున్నారు. నిజముగ సంగీతము స్త్రీల కొరకే పుట్టినది. కనుక అవకాశముగల స్త్రీలందరు ఇహపరసాధనమైన ఈస్వర్గీయ మాధురీవిద్య నభ్యసించి దీనికిదగిన గౌరవస్థానమిచ్చెదరు గాక.

తులసి-బిల్వ-వేప

ఇవి తులసి, బిల్వ, వేప అను జాతీయమూలికలను గూర్చి కాస్త్రవిషయక పరిశ్రమచేసి వ్రాయబడిన ఉత్తమ గ్రంథరాజములు. ఈమూలికల ఓషధిగుణము, వైద్యప్రయోగములు, కాస్త్రమర్మ, పురాణవిషరము షరత్తైలిలో వివరింపబడినవి. వైద్యులకు, భక్తులకు మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన గ్రంథములు. క్రొను పైజాన నుంచి ఫెడరువైటు కాగితముమీద ముద్రింపబడి గృహలక్ష్మి గ్రంథమాలలో ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయ కుసుమములుగా ప్రచురింపబడినవి.

గ్రంథకర్త : కే. యస్. కేసరి ప్రతి 1-8 0-8-0

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము

పోస్టుబాక్సు నెం. 752, ఎగ్మూరు, మద్రాసు.

సయింటిఫిక్

బంగారు ఆభరణములు

హెక్టార్లుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంట్లు, కాననసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే ప్రశంసించబడి, ఈ కంపెనీ గవర్న మెంటులో రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది సైంటిఫిక్

గోల్డ్ బాంగిల్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్

191, చైనాబజారు కోడ్డు, మద్రాసు.

పి. కోదండరాం పిల్లె

(లేటు పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిల్లేశ్వరీ వారి కుమారులు)

1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతరగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిల్లేశ్వరీ భవనములు)

మీ భవనమును అలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసియిత్తుము. సమ్మతమైన చనితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదించుడు.

పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎస్టేట్ నెట్టు; మద్రాసు.

మీ అచ్చ పనులయందు

మీకు కావలసినది అందమగుకూర్పులా? లేక చిన్నపనియైనను కాగుగచేయుటయా? లేక సకాలమునకు ముద్రించి యిచ్చుటయా? మీ అవసరములేవియైనను, మీ అచ్చపనులను మేము చక్కగ చేయగలమని మీ అనుభవమే తెలియజేయగలదు. ఒకమారు పరీక్షించుడు!

లో భ్రము ద్రణాలయము

ఎగ్మూరు - కపాలపెట్టె 752- మద్రాసు.

భాస్కరమాలిక

ఉ. శ్రీగల వాసుదేవుడును సృష్టియొనర్చు సరస్వతీశుడున్
భోగి నిభూషణుండయి సభోరల కేశుడు మామహేశుడి
మూగుర మూలమీవయను బుద్ధిని వేటొక దేవుఁగొల్వ, నీ
వేగతి కావవే దినమణి ! తరణి ! విలసన్నభోమణి !

మ. అవతంసంబవు సర్వసృష్టి కుపమానాతీత తేజుండవున్
వివిధప్రాణిచయానుమోదకరుడౌ విశ్వేశు నిస్సీశుగా
స్తవమల్ పేయుశ్రుతుల్ సమస్తజగదంతర్యామివౌ నిన్ను నే
సవికారంబున సంస్తుతించెదను దేవా ! సూర్యనారాయణా !

కా. విద్యత్సంస్తవనీయ భవ్యమహిమోపేతుండ వత్సుగ్ర సం
పద్యేగోన్నత తీవరూపుడవు నీ మాహాత్మ్య మూహింప నా
క్షాద్విష్ణుండవు దేవ ! నాదు మదికిక సర్వంపహరక్షచే,
సద్వంద్యు నినుఁబ్రస్తుతించెదను విశ్వవాస్తవ తేజోనిధి.

మ. పరమగిరియ్యది దృశ్యమానమగు నీబ్రహ్మాండ మొక్కొత్తు సం
కరపూరంబగు కాంతిపూజమట తత్కాంతిన్వయద్విధి వి
శ్వరహస్యంబులు లక్షలై పొడమె నక్షత్రాఢి చండాంశులై
నరులీభావముఁ బట్టలేరు కడుసంతర్పణి నూహించియున్.

ఉ. అంత యెఱుంగనేరని తదస్యదివాకర గోకజాల వృ
త్తాంతములేల ? భామణి యదంచితమూర్తి కనారంబు బ
ల్వంతగ కందుకాకృతిని వేగ నవగ్రహరాశితోడ సం
భ్రాంతి బభ్రమించునొ అపార గుణాన్విత సట్టిదేవునిన్.

చ. అనిశము ప్రత్యహంబులును యన్మహితాత్ముడు చూడబట్టియే
జనులకు నేత్రయుగ్మములు సార్థకమయ్యెనొ యేమహానుభా
వుని కిరణప్రసారములఁ బుట్టెడు మార్పుల నీతిచేతనే
ఎనయగనింత గ్రీష్మమును నింతటివర్షము నింతశీతమున్.

చ. దనదుచు కాలభేదముల తత్వములేర్పడు నట్టి సూర్యుడే
పుని మనమెప్పుడున్ గనులఁ బొల్పుగఁజూచియు తన్మహత్వము
న్వనియును సర్వభూత భవవృద్ధి వినాశనహేతుభూతునా
యనుపమతేజ సర్వనిగమాత్మకుఁ దత్వమెఱుంగ మించు కేన్.

ఉ. ఐననుఁ బల్క మానముకదా మన బుద్ధికేదోచు భావముల్
నేనకువేల యేల్లపుడు పృథ్విసవగ్రహ రాసితోడ నీ
స్థానరుసుండియీవలకుఁ దిన్నుకువచ్చి బిభ్రమింపగా
వీనికిఁ బ్రాణికోటు లొదవించు పటుత్వము వచ్చెనీదయన్.

ఉ. రాజసతామసాత్మలగు రాక్షసశత్రులు బుట్టినాదిలోఁ
దేజముతోడఁ బిమ్మిటిగ ధీయుతుండై నరుడుస్థవింధియే
యోజనా భూత భాతి నిజయోగ్నతుండై వశమందునిల్చి స్వే
చ్ఛాపయనీలుండై తుదకు సర్వచరాళికి కాలుడయ్యెడిన్.

మ. నరుఁ డత్యద్భుత విక్రముండు ధరణి నానార్థపారీణుండై
సరమాశ్చర్య విధానయంత్రములతోఁ బ్రజ్ఞాబలంబుంచి భే
చరుభావంబున వ్యోమయానఘన దీక్షారక్షుండై మింటిపై
కరుగన్నేర్చెను, నేర్చునొక్కొక్కదిదేవా నిన్ను చేరం గనన్.

చ. ఘనినిబిడాంధకారముల ఖండరయంబున నొక్కమాత్రలో
దన యుదయ ప్రభావమున దవ్వగఁజేయుచు కర్మసాక్షియై
వనజము లుల్లసిల్లగ దోవల్ మొగుడంబ్రథ మాద్రిఁ బొల్పునీ
దినమణికి న్నభోమణికి దేవశిరోమణి కేను మొక్కెదన్.

మ. పరతత్వజ్ఞులు వేదమూర్తులు తపః ప్రావీణ్యులై నట్టి న
త్పరుషశ్రేష్ఠులు నే మహామహిమునిన్ బుద్ధిన్వితారంప నే
ర్వరొ ప్రత్యక్ష మహేశుఁ డెవ్వఁడతనిన్ వర్ణించి నేవీంతు దు
స్తరమార్గంబునఁ దేజరిల్లుదరణిన్ స్వర్లోక చింతామణిన్.

దివాకర్ణ శారదామణిదేవి.

(గతసంచిక తరువాయి)

“నలుబదియేనిమిది గంటలలో మేమువిధించిన చరకులంగీకరించి మాయవరాజదంపతుల హత్యగుణించి తగిన కారణము లివ్వనియెడల యుద్ధముకల్గు”దని జూలై 23 వ తారీఖున ఆస్త్రియా ప్రభుత్వమువారు పెర్సియా ప్రభుత్వమువారికి కడపటికిచ్చినము సంపిరి.

నీచమైన కొన్నిచరకుల కంగీకరించినను తమ యాత్మగౌరవమునే నాశముచేయు కొన్నిచరకుల కంగీకరింపజాలనుమియు వానివిషయమున అంతర్జాతీయ సమస్యలను పరిష్కరించు పేగు న్యాయస్థానము నందు న్యాయముబొందెననుమియు పెర్సియా ప్రభుత్వము జవాబుంపెను.

యుద్ధవిపాసగల ఆస్త్రియా జూలై 28 వ తారీఖున పెర్సియాపై యుద్ధము ప్రకటించి వెంటనే మైకి సన్నాహములు గావించసాగెను. దానికి జవాబుగ రష్యకా సేనలు ఆస్త్రియా సరిహద్దులందు మూగ సాగినవి. ఆస్త్రియా పక్షముగ ఆగస్టు 1 వ తారీఖున రష్యపై జర్మనీ తన రణసుందభిద్ర మోగించినది. వెంటనే యూరపుఖండముతయొ రణభేరులమోతతో ఫిరంగుల కేబులతో, బాంబులఘోషలతో, విమాన ములకల్లములతో దద్దరిల్లి గోయినది. రష్యపక్షముగ ప్రాన్సు జర్మనీపై కత్తిదూసినది. పరాయి వైద్యములు బెర్లినునుం దడుగు పెట్టకుండదని 1829 వ సంవత్సరమునందు కుదర్చబడిన సంధిచరకుల నుల్లంఘించి జర్మను సేనలు బెర్లినుముపై రాడివెడలినవి. వెంటనే ఇంగ్లాండు జర్మనీపై యుద్ధము ప్రకటించినది. ఈయుద్ధ బ్యాలలు మానవమందలియంతయు ప్రాణింపి. నాగరిక జాతులన్నియు రెండుభాగములైనవి. ప్రపంచమంతయు పారికలగమారినది. ఇట్టి మహాయుద్ధము మానవ చారిత్రము దింతవరకు తటస్థించలేదు.

భూమిపై యుద్ధము జరుగుచున్నది. ఆకాశములో పోరు జరుగుచున్నది. సమద్రములో రణభేరులు మోగుచున్నవి. సాగరాంతములందు బాంబులు ప్రేలుచున్నవి. మానవునియొక్క రసాయనిక విజ్ఞాన మంతయు నిందు ప్రదర్శింపబడుచున్నది. కర్షణలందరు కసాయివారివలె కత్తులుబూని రణరంగమున కురుకుచున్నారు. కార్మికులందరు కర్మక్షేత్రమునువదలి యుద్ధరంగమున కురుకుచున్నారు. విద్యార్థులు గోహవిషపై చదువులకు ప్యస్టిచెప్పి కుసాకులను చేతబట్టుచున్నారు. ఘడియఘడియకెందో యువకులు విధవరాండ్రగుచున్నారు. సనాథులు అనాథలగుచున్నారు. పృథ్వీతలమంతయు విరేకువుల ఘోషతోను, అనాథుల యార్చినాదములతోను, పసిపాపల యాక్రందన ధ్వనులతోను యల్లాడుచున్నది. మృత్యు దేవత తల విరియబోసుకొని మానవమందలియంతట విహించుచున్నది. శివుడు సృష్టిలయమునకై తాండవ నృత్యము నల్పుచున్నాడు. క్రూరుదేవత చేతులుచాచుకొని దేశదేశములు తిరుగుచున్నది. జనసంక్షోభములై యుండు పట్టణరాజము లిప్పుడు పృథావనాటికలుగ మారుచున్నవి. చల్లని ప్రవాహము ప్రవహించు ప్రదేశములంతిప్పుడు మానవకవోష్టరక్త ప్రసవములు ప్రవహించుచున్నవి. పలువిధములగు ఫలపుష్పములతో యలరారు దివ్యక్షేత్రము లిప్పుడు యెడారులుగా మారుచున్నవి.

జయదేవత మొదట జర్మనీపై పునకే మొగ్గుచూపినది. జయపజయములు దైవాధీనములు. మానవుడు సంతర్పించును. భగవంతుడు విశల్పించును. జర్మనీ ప్రపంచమునంతయు వొకే సామ్రాజ్యముగ జేయ సంతర్పించినది. ఉన్నకొంచెము రాజ్యమును శిథిల

మగుట భగవంతునివలె నావోలు. కాలముగడచు కొలది జన్మనీయుక్కోర్త తగ్గసాగినది. శక్తితగ్గ కొలది జన్మనీ యుద్ధరంగమునందు అవాగరికపద్ధతుల నవలంబింపసాగినది. పట్టణములపై బాంబులు కురిపించినది. విరపరాధులపై విషవాయువులు ప్రయోగించినది. ప్రయాణికుల ఓడలనునుంచి వేయసాగినది. ఈ దుష్కృత్యములు ప్రపంచవాసుల హృదయములను కలచివైచినవి. వెంటనే ఆమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు ప్రపంచమును ప్రజాప్రభుత్వమునకు భద్రము చేయుటకై (To make the world safe for democracy) మిత్రముడలి తరపున యుద్ధరంగమున కురిగినది. వలుదిక్కులనుండి పరాజయవార్తలు టెల్లిగ్రాఫులవలన చేరుచున్నవి. టెల్లిగ్రాఫులవలన పరాజయవార్తలు సంచలనముతో నిండిపోవుచున్నది. ప్రజలలో కోలాహల మధికమగుచున్నది. గుంపులు గుంపులుగ మనుష్యులు దిక్కుతెన్నులు లేక పరుగెత్తుచున్నారు. పట్టణ మంతయు ప్రళయసంరంభమును చాటుచున్నది. మాలమాలలనుండి కల్లోలతరంగములు లేచుచున్నవి. ప్రజలందరు ప్రభుత్వభవనముచుట్టును మూగసాగిరి. రాత్రియగు కొలది జనసముదాయము పెరుగుచున్నది. జనసంఖ్య పెరుగుకొలది ప్రజలలో యావేశమధికమగుచున్నది. భవనముచుట్టును ప్రభుత్వవైనికులు తుపాకులతో కావలికాయుచున్నారు.

వైనికులసంఖ్యను మించి వేలలక్షలు ప్రజలు నిమిష నిమిషమునకు పెరిగిపోవుచున్నారు. ఇంతలో మరి యొక వైద్యము రప్పింపబడినది. రాత్రియగు కొలది విషాదవార్తలు ప్రభుత్వభవనము చేరుచున్నవి. వైద్యము వెంటదీ వైద్యము ఓడిపోవుచున్నదను వార్తలు రాగానే ప్రజలలో ప్రభుత్వముపై కోపాగ్నులు చెలరేగుచున్నవి. దేశదేశములనుండి జర్మనువేనలు తరిమి యుటయేగాక వేలకొలది జర్మన్ వీరులు చంపబడుచున్నారను వార్తలు నిమిషనిమిషమునకు వచ్చి చేరుచున్నవి. వానిని వివినకొలది ప్రజలలో

కోలాహలము లేచుచున్నది. ఇంతలో ప్రెంచివారు రెండు జర్మన్ వేనలను యాపుమాపుటయేగాక వేలకొలది జర్మనులను చిత్రపథగావించినను వార్త జర్మనుల హృదయములను కలచివైచెను. అంతలోనే ఇంగ్లీషువావల వెదిరింప యాజ్ఞాపింపబడిన జర్మన్ వాదికులు తమ ప్రభుత్వముపై తిరుగబడిరనువార్త జర్మన్ రాజ్యమంతట విద్యుత్ కాంతివలె మిఱమిట్లు గొలిపినది. టెల్లిగ్రాఫులవలన చేరగనే ప్రజలలో ఆవేశము చెలరేగి ("Down with Kaiser! Down with the Emperor") అని వేశలావేయసాగిరి. వారిని చెదరిపోవలసినదనిగ ప్రభుత్వమునా రాజ్ఞాపించిరి. ప్రజలు వివలేదు. వారిపై తుపాకులు వేల్పవలసినదిగ పైనికులార్జ్ఞాపింపబడిరి. వారును వివలేదు. పైగా పైనికులందరు ప్రజలతోచేరి ఆందోళనచేయసాగిరి. వెంటనే జర్మన్ సామ్రాజ్య చక్రవర్తియగు రెండవ విలియము (William II) కోలండుదేశమునకు పరారి యాయెను.

అట్టి సమయమందు ఆల్బర్ట్ దుఃఖముతో కుర్చీలో కేరగిలబడియున్నాడు. తల్లి గోడుగోడున యేడ్చి సొమ్మసిల్లి పడిపోయినది. పొరలినప్పు కన్నీటి ప్రవాహములను తుడుచుకొనుచు ఆల్బర్ట్ అట్లే యుక్తుంగళోకతరంగముల యల్లకల్లోలమునందు బడి కొట్టుకొనిపోవుచున్నాడు. మేరీవచ్చి యాదృశ్యమునుచూచి నిశ్చేష్టితుడై నది. కోకసాగరమున మునిగియున్న యారేటామెరాకను గమనించలేదు. ఇంతలో కోకమునుండి తెప్పరిల్లిన తల్లి దాహము కావలెనని సంజ్ఞచేసెను. మేరీ వెంటనే గ్లాసుడు ముందిట్లు అందిచ్చినది. వానినిత్రాగి యామె మరల తోదనముచేడు మొదలిడినది. ఆమెసూర్యార్చ కారణ మడుగ మేరీదగ్గర కరిగినది. ఇంతలోనే ఆల్బర్ట్ ఆమెను చూచెను. వెంటనే యాతనికి దుఃఖముపొంగి వచ్చినది. వెక్కిరిచి యేడ్వసాగినాడు. చూతావుతుల కోకముగాంచి కారణము తెలియకుండగనే

మేరీ కాయన గొంతెత్తి యెచ్చినది. ఇట్లా యిరువురు చాలాసేపు తోదనముచేసిరి. కన్నీటిప్రవాహమునకు కూడి అంతుగలదు. రెండుమూడుగంటలకు కొంచెము నెమ్మదిపడిరి. దుఃఖకారణము గురించి మేరీ మరల యుడిగినది. వెంటనే ఆల్బర్ట్ కు దుఃఖము రాసాగినది. ఇట్లు దుఃఖకారణము లేవినందుకు మేరీ తనను తానే నిందించుచున్నది. కొంతపేదైన తరువాత మేరీకి కారణము స్ఫురించినది. యుద్ధమునకుపోయిన ఆల్బర్ట్ తండ్రిగారి సోదరులుగారి మరణించియుండవలెను. మువ్వూరిలో యెగ్గురు తిరిగిరానందున బహుశః మువ్వూరు మరణించి యుండవచ్చును. పాపము! ఆల్బర్ట్ కు కంటేదుఃఖము ప్రాప్తించినది. ఈ యాలోచనలు మేరీ హృదయమును కలచివైచినవి. దుఃఖించుచు తల్లి అట్టే విద్రవోయినది. అప్పుడు మేరీ ధైర్యమును చిక్కబట్టి “శ్రీమంత్రి దుఃఖించకు ఆల్బర్ట్. నన్ను చూచియైన కొంచెము దుఃఖిమాపుకొనుము”

“మేరీ! ఇకనేను విద్యకు స్వస్తి చెప్పవలెను గదా” యని ఆల్బర్ట్ తోదనముచేయ మొదలుపెట్టబోవునదికి మేరీ దగ్గరకుఁబరుగి తన చేతియములుతో కన్నీరు తుడిచి” విద్రవోవుచున్న అమ్మ లేస్తుంది. ఏడ్చి ఆమె నుఖమును చెరపకు ఆల్బర్ట్.”

“నాయుదరపోషణమే గాక అమృతయొక్క కష్ట నుఖములన్నియు నాపైవనే యాధారపడియున్నవి గనుక ఉద్యోగము చూచుకొనుటతప్ప నేరుగత్యం తరము లేదుగదా మేరీ.”

“ఇంత మాత్రమునకే విద్యకు స్వస్తి తెప్పవలసిన పనిలేదు. నీవెంతమాత్రము చదువును మానవద్దు ఆల్బర్ట్.”

“అలాచించిన కొలది నాభావికీలితము నిరాశా మేఘ నివిడీకృతమైపోవుచున్నది. గాఢాంధకారపు చీకట్లు నాకీలితమును చుట్టుకొని వచ్చుచున్నట్లు నాకు దోరుచున్నది. ఈ క్లిష్ట పరిస్థితులనుండి దారిచూపగల ఆకాశోతి మాత్రము కాన్పించుటలేదు”.

“ఆల్బర్ట్ నీ యాలోచనల మధ్య నన్ను పూర్తిగ మరచినట్లే భావించు చున్నాను. ఈకష్టముల నుండి వాటింను ఆకాశోతి లేదంటివి. నే నేమైతివి?”

“ఈవిషయ పరిస్థితుల యందు నీవు నాకెట్లు పక రింపగలవు మేరీ?”

“నాతండ్రి కోటికీయదు. ఆలేనికీ నేనొక్కరితనే కుమార్తెనను మాట మరువబోదు ఆల్బర్ట్.”

గత యూరపుస్సంగ్రామము ప్రపంచపటమును మాత్రమేగాక మానవజాతులయొక్క శక్తిసామర్థ్యములనుకూడ తారుమారు చేసివేసినది. శతాబ్దముల తరుబడి జర్మనుసామ్రాజ్యమును పెంచుచు పేరు ప్రఖ్యాతులతో విలసిల్లుచున్న హోమెన్ కోలరన్ రాజవంశము జర్మనీదేశమునుండి తుడిచిపెట్టబడినది. నామావశిష్టమైన పవిత్రకోమను సామ్రాజ్య (Holy Roman Empire) మును నాచుమాత్రముగ నెహోలియన్ కాలమువరకు నేరి నాటినుండి ఆస్ట్రియన్ సామ్రాజ్యము నేలుచున్న హేబ్సుబర్గు రాజవంశము (Hapsburg dynasty) పదచ్యుతమైనది. యుగయుగములనుండియు నేకచ్ఛత్రాధిపత్యమువహించి నిరంకుశముగ రష్యన్ సామ్రాజ్యము నేలుచున్న రోమనవ్ రాజవంశము (Romanoff dynasty) నాశము గావించబడినది. ఆస్ట్రియాం గేరియన్ సామ్రాజ్యము హతమొనర్చబడినది. టర్క్స్ సామ్రాజ్యము తుడిచివేయబడినది. రష్యన్ సామ్రాజ్యము పూడ్చివేయబడినది. నిరంకుశులచే నాశనముచేయబడిన పోలాండు తిరిగి స్వస్థింపబడినది. సార్ రాష్ట్రము జర్మనీనుండి వేరుచేయబడినది. మెమెల్ రాష్ట్రమునకు ప్రత్యేకత కల్పింపబడినది. ఓడినవారివలన రాజ్యములను గెలిచిన వారాక్రమించుకొనిరి. ఆఫ్రికనీతి తారుమారైనది. ధనవంతులతో తులనాగు లండనునగరపు ప్రతిభ తగ్గినది. హ్యూయార్కునగరపు విలువపెంచినది. ఆమెరికను సంయుక్తరాష్ట్రములు ప్రపంచమునకు పెట్టుబడి దారులైనవి. ఋణదాతగనందెడి ఇంగ్లాండు

బులుగ్రస్తమైనది. క్రమక్రమముగా ప్రజాప్రభుత్వములు స్థాపింపసాగినవి. దేశదేశములం దరాజకములు పోవజూపసాగినవి. అందుచే నియంతలు (Dictators) తలలెత్తినారు.

ఇట్లు ప్రపంచపటముంతయు రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక పునర్నిర్మాణ బిందువందర సంక్షోభములతో తారుమారైనది. జర్మను సామ్రాజ్యము రిపబ్లిక్ (Republic) గా మారిపోయినది. ఏ తర్జునైన పట్టణమందు రిస్సార్కుయొక్క శక్తి సామర్థ్యములవల్ల జర్మనీదేశము మహాసామ్రాజ్యముగ ప్రకటించబడవో ఆపట్టణమందే జర్మనీ అవమానకరమైన సంధిపరితుల కొదంబడి సంధిప్రముచై సంతకముచేసినది. కాలక్రమమున జర్మనీకి హిందెన్ బర్గు అధ్యక్షుడాయెను. మహాసంగ్రామపు దెబ్బనుండి జర్మనీ త్వరలోనే కోల్పోవ సాగినది. ఆయుధసామాగ్రిని తయారుచేయు కర్మాగారములన్నియు వస్త్రోత్పత్తి యంత్రాగారములుగ మారినవి. పైనికులందరు కార్మికులుగ మారిపోయిరి. సామ్రాజ్య విస్తీర్ణముచేయ కంకణము కట్టుకొన్న వారిసావనందు సామ్యవాదులు కమ్యూనిస్టులుపనిచేయసాగిరి. యుద్ధపు ఋణములను తీర్చివేయుటయే వారి ముఖ్యాశయము. కావి కాలక్రమమున జర్మన్ రిపబ్లిక్ ఒక వ్యక్తియొక్క నియంతృత్వముక్రింద పరిపాలింపబడునని యొకరును యూహించుతేను.

అనియంతయే హిట్లర్. హిట్లరుయొక్క పుట్టుభూతాత్మతరములు చాలవింతయైనవి. నిజమున కతడు బోహేమియన్ తెగకు చెందినవాడు. ఆతనితల్లి బోహేమియన్ జాతిస్త్రీ. హిట్లరు తనతల్లి బోహేమియన్ జాతిస్త్రీయని చెప్పకొనుటకు సిగ్గుపడుమ కనుకనే యాతడేవిషయమునందును తల్లిమాటయొత్తడు. తల్లిమాటయే గాదు స్త్రీజాతిమేరువే తలంపుడు. అతని పూర్వకులజాతుకులు. హిట్లరు పేదలయొక్క బిడ్డ. మహాసంగ్రామమువందతడొక సామాన్యపైనికుడుగ పనిచేసెను.

అప్పుటివరకాతడు వియన్నాపట్టణ పరిసరప్రాంతములందు తాపిపనివాడుగను చిత్రలేఖకుడుగాను జీవించుచుండెడివాడు. దేశభక్తికంటె జీవితపునిరాశయే యాతని మొదట పైనికునిగతయారుజేసినది. చచ్చుటయే పరిమాదధిగాగలవాడు యుద్ధమునందు మేటివీరుడుగ పనిచేయును. హిట్లరు చాకచక్యములతోను తెగువతోను యుద్ధముచేయసాగెను. కందకముల యుద్ధము (Trench warfare) నందు హిట్లరు తీవ్రముగ పనిచేయసాగెను. ఇంతలో శత్రువులు వివచాయువును ప్రయోగించిరి. స్మృతితప్పి హిట్లరు తక్కినపైనికులతో పడిపోయెను. వారందరు మ్యూనిచ్ నగరమునకు గొంపోబడిరి. హిట్లరు దానికి విముఖుడు. సామాన్యపైనికునియొక్క అభిప్రాయములను సామ్రాజ్యనిర్మాతలయొక్క సంధిపరితుచేయుట కలలోనివార్త. స్వప్నదృశ్యములు సాధ్యముగా నెరవేరుట వాగరికతయొక్క లక్షణము. వెర్నెల్సుసంధిని ప్రతిఘటించుటకును జర్మనీని పునర్నిర్మించుటకును హిట్లరు సంకల్పించెను. వెంటనే ఒక సంఘమును ప్రాపించెను. అదియే నేడు ప్రపంచముంతట 'నాజి' సంఘమని పిలువబడుచున్నది. హిట్లరుయొక్క అసమానచరిత్రాశీమషీధురంధరత్వముచలననే నేడు నాజీసంఘము ప్రపంచమారుమూలందు నేరు ప్రోగుచున్నది. నాజీసంఘముయొక్క నిర్మాతయు ప్రాణమును, పోషకుడును హిట్లర్. "జర్మనీ మేల్కానుము! యూరూ నాశనమగుము! ('Deutschland erwache! Juda revrechel!') అనునదియే నాజీసంఘముయొక్క ముఖ్యనిర్దేశము. హిట్లరు తనకొక ప్రత్యేకసైన్యమును సిద్ధముచేసికొనెను. దానిబలముతో యాతడు జర్మనీనితిరిగి నిర్మించసాగెను. తనప్రత్యర్థులనుచీల్చిచెండాడుటలో హిట్లరు వేవలము నిర్ణయించెను. తన ఆశయములను నెరవేర్చుకొనుటకై యాతడు చేసిన దుష్కృత్యములు వర్ణనార్హములు. తన యభిమతము నెరవేర్చుకొనుటకై యాతడెంతమందినో నిర్బంధించెను.

మిసర్స్. సుధద్రాక్షమ్మార్
శారవశ్యాయాధికారిణిగా నియమింపబడిరి.

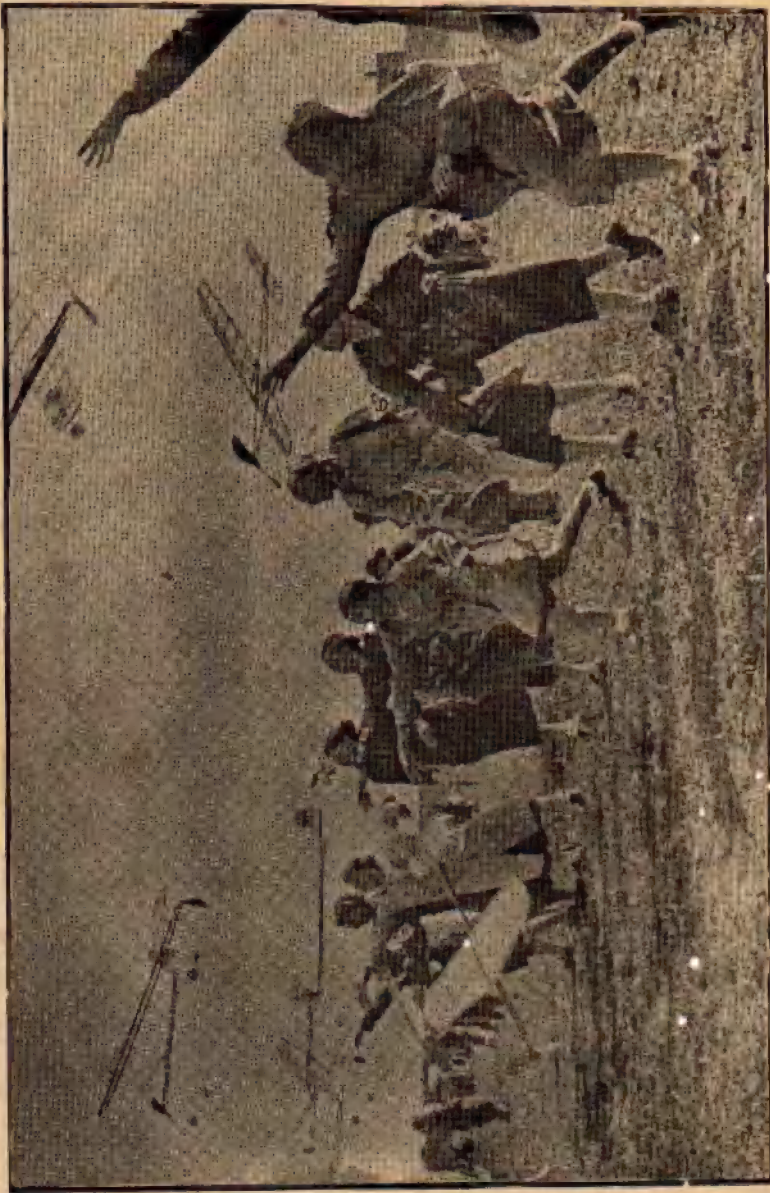

మిసర్స్. పార్వతీఅమ్మార్
కోయింబత్తూర్ విద్యాసంఘ సభ్యురాలుగా
నియమింపబడిరి.

లేడీకైలాస శ్రీ వస్తవగారు
ఈమె లక్నోలో జరిగిన ఆయోధ్య
మహిళాసభ కార్యక్షత్రవహించెను.

జర్మనీ పాఠశాలలందు గ్రామీణులు వాయువిమానములగట్టి అడుక్కొనుట

ప్రేమ స మ ప్య

ఎన్ని ప్రాంతములలో తీయించెను. రీచ్ స్టాగ్ భవన దహనపు కేసు (Reischstag fire case) యాతడు కేసులము కల్పించినదని ప్ర్రెజ్డెంట్ మొదలగు విఖ్యాత విశేషులు ప్రపంచమునకు చాటిచెప్పిరి. ఆమె ప్రహసనమునందు హిట్లరు కన ప్రత్యర్థులైన వాండర్ లూజే, డిమెట్రూవ్ మొదలగు సుప్రసిద్ధపురుషులను నాశముగావించినాడు. ఇతను యెన్నియో వింతకేసులను సృష్టించి ప్రఖ్యాత ప్రత్యర్థులను ఉరి స్తంభముల కెక్కించినాడు. యూదులను హిట్లరునకు చాల హేయము. దయ్యమే యూదుల తండ్రి (The devil is the father of the Jews) యని సతతము యాతడు పలుకుచుండును. జర్మన్ జాతికి యూదులు మేరుపురుగులవంటి వారని యాతడు నమ్ముచుండును. అందుచే యూదులను పూర్తిగా జర్మన్ రాజ్యమునుండి తండు చేయుటకై యాతడు సమకట్టెను. అందుకై యెల్ డెన్వియో అట్టహాసములను గావించెను. యూదులకు విరుద్ధముగా ప్రచారము పలుకుటకై యాతడు ("The Berlinew Tageblatt," "Frankfurter Zeitung") అను రెండు పత్రికలను యూనియన్ భాషలో పెప్రకటించుచుండెను. యూదులకు విరుద్ధముగా యెన్నియో కాసనములను ప్రకటించెను. యూదులు ఎక్కువ లాభమును సంపాదించుకూడదు. మిక్కిలిగా ధనముకూడకెట్లు కూడదు. జర్మను ప్రజలపై ఫిర్యాదులు చేయకూడదు.

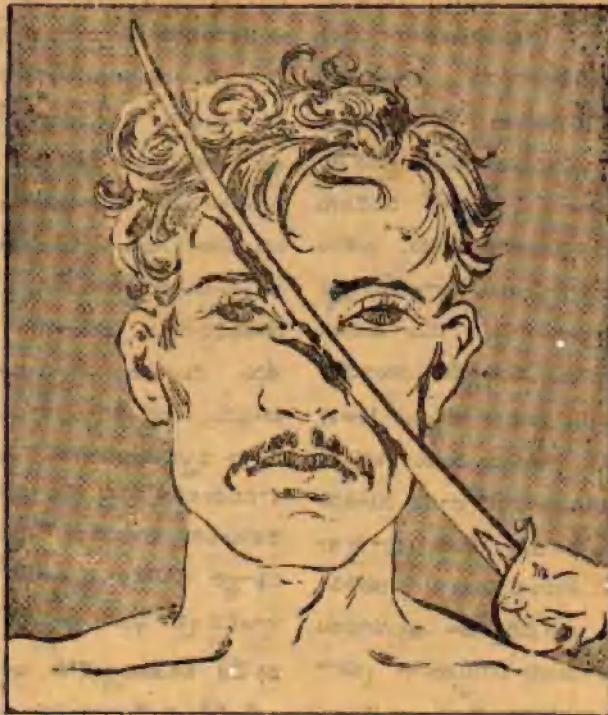
ప్రభుత్వఉద్యోగములందు వారు ప్రవేశింపకూడదు. పాఠశాలలందు వారు బోధకులుగ నుండకూడదు. క్రైస్తవవాదులను వారు ధరింపకూడదు. పన్నులు యూదులపై నెక్కువగా విధించవలెను. యూదులలో జర్మనుల కేవిధమగు సంబంధబాంధవ్యములుండకూడదు. యూదులలో స్నేహముచేయుచున్న జర్మనులు కఠినముగ శిక్షించబడుదురు. శక్తియున్న జర్మనులు యూదులయొక్క ప్రాణమానధనములను హరింపవచ్చును. యూదుల కేమిచేసినను ఫిర్యాదు లేదు. యూదులు స్వేచ్ఛగా ప్రయాణములు చేయకూడదు. ఇట్టి విరుద్ధకాసనములను హిట్లరు క్రమముగా వృద్ధిచేయసాగెను. ఇట్టి భయంకర రాక్షస కాసనములకు వెరచి యూదులు జర్మనీని విడచి దేశ దేశములకు పారిపోవటొచ్చిరి. అఖిల ప్రపంచ విఖ్యాత శారితకాస్త్రజ్ఞులకు చక్రవర్తియని పేరు గాంచిన ప్రాసెసరు ఈస్టెన్ పండితుడు ప్రాణముల నరచేర దిగియబట్టుకొని ఇంగ్లాండు పారిపోయెను. అట్టి తక్కిన మేధాసంపన్నులందరు ఆయా దేశములకు పారిపోయి తలలు దాచుకొనసాగిరి. యూదులకును జర్మనులకును వివాహములు జరుగకుండునట్లు కాసనములు కావించబడినవి. దానికి విరుద్ధముగ ప్రపత్తించినవారు నాశనంపముయొక్క నిరంకుశపద్ధతులకు బలియగుదురు. అందుచే యెవరును సాహసించి యూదులతో సంబంధబాంధవ్యములను జరుపకుండిరి.

సంపాదకములు : పొన్నలపాక్షి కవిశాంకర శ్రీధర్ శర్మ

తల్లియల

- తల్లి : లలితా! ఏమిటే చదువుతున్నావు?
- లలిత : నాకు చెలియదే.
- తల్లి : ఏమిటా తెలియకనేనా అంతగట్టిగా చదువుతున్నావు?
- లలిత : గట్టిగా చదివాను కాని వినలేదమ్మా.

ముఖాన కత్తివేసినా
నెత్తురుచుక్క కనబడదు

ఇటువంటి వారికోసమే అమృత.

అమృత సేవిస్తే శరీరానికి రక్తం పడుతుంది. కండబడుతుంది.

అమృత

రక్తానికి - బలానికి

శనికుటీరం - ఎగ్మూరు - మదరాసు

తెలివితక్కువనా?

యస్. వి. రమణగారు

భారతదేశమంటారు. భారతదేశములోని వారంతా హైందవులు కానీ, మహమ్మదీయులుకానీ, కిరస్టానీలుకానీ సోదరులే అంటాము. లజవలిరాయిగారి గొప్ప, నెహ్రూగారిగొప్ప, మనగొప్పలాగే పొగడుతాము. బంగాలీ నవలలు బాగున్నవని వాటిని తెలిగించేస్తాము. పంజాబీవాడి చాగా బాగుండని మనమూ రెండుగజాలు యెత్తెనచాగా చుడతాము. కలకత్తా స్లిప్పర్లు బాగున్నాయని ఆకుచెప్పలు చిలకొక్కయ్యకు తగిలించేస్తాము. ఇదంతా చాలాబాగుంది. సోదరభావమే. జాతీయవిజ్ఞానమే. కానీ, యేదీ మీ వ్యక్తిజీవనము?

మరేదేశానికేనా వెళ్లండి. ఆంధ్రులంటే అంధులంటారు. మీ కెక్కడా గౌరవము

లేదు. ఏలాగుంటుంది? పంజాబీవాడి బలముందా? బంగాలీవాడి దబాయితే వుందా? మార్వాడీవాడి డబ్బుకట్టే నిపుణత వుందా? అరవవాడి గడుసుదనముందా? హిందుస్థానీవాడి జబర్దస్తీవుందా? ఎంతసేపూ యెదుటివాడి గొప్ప చూసి పొగడమే కానీ నీగొప్ప ఏదీ?

ఈ వ్యాసమండలి సంగతులు తూర్తిగా నవత్యములనిగాని సత్యములనిగాని చెప్పటకు కొంచము వెనుదీయవలసి వచ్చును. కాని ఆంధ్రులలో నిరతుల ననుకరించు గుణముమాత్రము అమితమని తెప్పనగును. అనుకరణముకూడ తమ వ్యక్తిత్వమునకు నష్టము గల్గింపక ఆభివృద్ధిదాయక మగువేరే మంచిదే. కాని అనుకరణమే ఆదర్శప్రాయముగానెంచి వ్యక్తిత్వమును మంటగలుపువారి నిది మేలుకొల్పవని యెంచుట తిర్యగము గాదు.

సంపాదకుడు.

ఏలాగుంటుంది నీమీదగౌరవము? నీ క్రాపింగు బంగాలీ క్రాపింగు, నీచెప్పలు కలకత్తాచెప్పలు, నీచాగా పంజాబీచాగా, నీనవలలు, నాటకాలు, చిత్రవటాలు బంగాలీదేశమువి. నీపాటలు పారసీపాటలు. హిందుస్థానీ వరిసలంటే పడిచస్తావు. నువ్వు పల్లవిలో యెవ్వడికీ తెలియని "అవనా తనా మనా" మాటలు ఆపాటకివేస్తే చలామణీ మాజోరు. నీకు ప్రతాపరుద్రీయంలో తురకమాట లున్నచోట గొప్ప మక్కువ

కనిపిస్తుంది; కన్యాశుల్కంలో యింగ్లీషు ముక్కలలో గొప్పసారస్యము అవువదుతుంది. ఏదయినా సరే నీకుస్వతంత్ర బుద్ధి లేదు. మీ పూర్వోవాదికంటే మొట్టికాయ ప్రసాదిస్తావు.

మనలో యెవడైనా గొప్ప ప్రబంధకర్త బయలుదేరి మహాగ్రంథమువ్రాస్తే పదిమంది జమీందార్లని యాచించి వాళ్లకోట దేవిడిలలో పడికాపులుపడి లేదనిపించుకొని చంకని పుస్తకముపెట్టుకుని, వాడిగుడిసెకు తిరిగి వెల్లిపోవాలి. మనలో యెవడైనా ఒక పెద్ద పేపరుమిల్లో, ఒక అగ్గిపుల్లల

గృహ లక్ష్మి

ఫేక్టరీయో పెడతాచంటి అంతా వాణ్ణి చూసి “మొన్న మొన్నటి కుర్రవెధవరా! ఏడి తలకాయ ఏడిపూహలు మాతోరుగా వున్నా” యని తిడతాము. పదిమంది పెద్దలు కట్టిస్తే యేలాగో మధ్య సొమ్ము కనిపించ కుండాపోయి మిల్లయితే మంటగలుస్తుంది. మనదేశములో గొప్ప పాటగాడు నోటనో, ఫిడెలుమీదనో చక్కని పాండిత్యము చూపితే లక్షలోపాలు యెంచుతాము. ఏపిల్లో, మొలలియారో, అయ్యరోవస్తే మాబాగుందని నోళ్లు తెరుచుకుని ఆ రసము విరామంలేకుండా తాగేస్తాము.

నిజముచెప్పితే నిష్కారము. ఏడిమనలో రవీంద్రుడిలాంటి కవీంద్రుడు, జోసులాంటి శాస్త్రజ్ఞుడు, దాసులాంటి లాయరు, గాంధీ లాంటి ముషి, తిలక్ లాంటి ధైర్యశాలి? పోనీ వీళ్లతో నిలనడానికి సమానమైనవేరు

తెలుగువాడిది వొక్కటి చెప్పండి విందాము.

ఇంకేమిటి గొప్ప. వారు ముందు పరిగడితే మనం వెనుక పరిగెత్తేము. అంతేనా?

కందిపప్పు, ఆవునెయ్యి, అప్పదాలా, గేడిపెరుగు, చేగోడీలు వీక మొయ్యా తింటూ, భూములమీదవచ్చిన సొమ్ము ఖర్చుచేస్తూ, యిరవైగంటలు టప్పులు కొట్టడం మన దినచర్య.

పోనీ బాగా డబ్బు సంపాదించినవారై యినా వున్నారా తెలుగువారై? కోటి రూపాయలు ఆస్తిగలవాడున్నాడా? ఎక్కడచూసినా ఆంధ్రమాలకు తెయ్ అని కేకలు. ఆంధ్రమాల దీన్నివిని ఏమిరా నా కొడుకు లింత అపథ్రంక జడ్డివారైని విల పిస్తుంది.

కష్ట జీవి

౧

ఏల నింతువు కన్నీరు నోలలాము!
.....
ఎక్కడ డెబ్బగునమ్మ నీ లేయెడదలోన
రవులు ఘోరదావానల ప్రభలశిఖలు;
కష్టజీవిత యాత్రను గడువలేక
విసుగుచెంది నీవెడనెడ విచుచునూర్పు
వేడిమి జగమునే మాడ్చి వేయునేమో!

౨

తల్లియెడయిక కూర్చునంతను సహింప
లేని కనుగందుల గుడిసెలోన వదలి
ఎండలోనీవు కష్టించునెడ ద్వదీయ
సహజసౌందర్య విలసితాస్యంబు గన్న
ఎంతటి కఠికిగుంజె ద్రవింపదమ్మ!!
కడుపుకై యింత కక్కురి పడెడివేల?
వేదటిక మొంతతెగున నేర్పినదితిల్లి!!!

ఆ. సీతారామయ్య

స్వర్ణీయ మనోరమ ముజుందారు సతి

పాలవర్తి ఆంజనేయులుగారు

దయాస్వరూపిణి ప్రేమపెన్నిధియైన యొక మహాత్మురాలు ఆనందుని నిత్యనివాసమున కరిగినది. గతకర్తాబ్ది అంత్యదశకముగలో బ్రహ్మసమాజ చారిత్రమున నవ్యభావితరంగితమై నూతనకర్తా పాత్ర భూతమై విలసిల్లిన జ్యోతిర్మయ తీర్థములలో కుది ప్రదీపిక నిర్వాణముచెందినది. ఏ య మ యొక్క ప్రేమాదరణములు నిజసంతానమునకు, స్వగృహము నకు, ఆత్మబంధమిత్రులకు మాత్రమేగాక, అనాథలు, ఆర్తలు, దీనులునునైన య శ్రేష్ఠజనునకు వెల్లువయై ప్రవహించినతో, ఏ మాతృమూర్తితోడి జమలదీనతను బాపుటకు విరామమెఱుగని కాయశ్లేశములను కన్న కల్గినవలె భరించినతో, ఏతల్లియొక్క సుధామయప్రేమ చాక్కులు భగ్నహృదయులైన యువతీయువకుల తీవ్రతోద్రరణమునకు, విశుద్ధతీవనమునకు కారణ మయ్యెనో, ఏసాధ్య విమలచరితము, బోధామృతము తోడి మానవులకు ప్రేరేపకమై వారిని అనందమయ పూర్ణావస్థకు ప్రోత్సహించుచుండెడిరో ఆట్టి వీరజన బాంధవి, విమలచరిత, విడుదలయిని శ్రీమతి మనోరమ ముజుందారు వనితారత్నము యెవబడెద వత్సగముల నిండువయస్సున పండినపంతువలె సంచారతీవన వృక్షమునుండి గతయేప్రిల్ 25 న లేచిన రాలి పోయినది.

ఈమెధర్మ గిరికచంద్ర ముజుందారు. ముప్రసిద్ధుడైన బ్రహ్మసమాజకుడు. ఆయన చేసిన పకలకార్యములందును, పరికినపలుకులందును ప్రత్యేకప్రతిభను ప్రకటించువాడు. “నక్కలుదూరుటకు బోయియును, ఆకాశమున విహరించువిమానములు, విశ్రమించుటకు

నూడులును గలపుగాని మానవపుత్రుడైన గిరికువకు తలదాచుకొనుటను చోటులే”దని నొకసందర్భమున బలికెను. ఆయనను బ్రహ్మసమాజ సేవాధరీలులైన మహాపురుషులలో, ‘ఈశ్వరాజ్ఞను పరిపాలించిన వారెల్లరు తనతల్లి, తోబుట్టువు, సోదరుడు’ అను శ్రీస్తువాక్యమును తలదాల్చిన మహానీయుడుగా గణుతి కెక్కియుండెను. ఈ ఆత్మ సమర్పణానందరక్తియే ఆయనతీర్థమును మాధుర్య పెంపరించెను. ఆయన కవీరమందలి ప్రతి తీవ్రతయు ఈశ్వరకారుణ్యభరిత మనుటకు ఆయన దినదినము తోడిమానవులకొరకై జూండెడి శ్రమయే ప్రబలతార్కాణము. అవి బారిపాల బ్రహ్మసమాజములోని ప్రతిఆత్మయు విద్యుత్కరవలె ప్రకాశించుచున్నదినములు. విఖ్యాతులయిన మహా పురుషులందరిో వాడు వాసమాజమున సభ్యులుగా నుండియుండిరి. ఉత్పాహాదేశములతో సమాజము ప్రకంపిత మగుచుండెను. అట్టితరి తన పదునేవన యేట మనోరమ తనధర్మ నవద్వికలిసికొనెను. ఆమె 1851 సంవత్సరమున జననమొంది 1863 లో వివాహితియై 1866 న ధర్మగృహముచేరెను.

ఆకాలమున బ్రహ్మసమాజమందలి స్త్రీలును అజ్ఞానాంధకారముననే తడవులాడుచుండిరి. విద్యాభివృద్ధి చేబట్టినను మనోరమయు విద్యాప్రేమరాలుగనే యుండెను. అంతిమూర్ఖమే తన సోదరసామాజకుల సకులకందరికో విద్య గలపుదన్న గిరికుడు నిజపతికిని విద్య నేర్ప వ్రాసుకొనెను. ఆమెను తన కుటుంబము నకు, సంఘమునకు, శకమునకు, అమూల్య సంపదగ వొనర్ప విశ్వయించెను. అందును ముఖ్యముగ నామె

యందుగల యాధ్యాత్మికశక్తిని రంగులుగాల్చి తన ధర్మసమాజమున కుత్తమ నేపకురాలుగ తీర్చి విద్దుట కావన యుష్విష్ణురూపుడైన. గృహసంబంధమైన యనేకార్థములలో దినమంతయు ఆమెకాలము గడచిపోవుచుండెను. తనభర్తకు కుల్యమయిన సహ ధర్మచారిణిగ శిక్షబడయుటకు ప్రకారమైన నిశ్చయములే ఆమెకు కరణమయ్యెను. విద్యయెడలను సత్వముందును ఆమెకుగల గాఢాభిలాషయు, భర్తపై గల నిర్యాజూహరాగమును పరస్పరమనోభావము లపై యుండోరుటకు గల గౌరవమును, తమ ధర్మ ప్రచారముయెడ వారికిగల పూనికయు మమోరమ మనోహర భవిష్యత్తువిశ్రమవకు స్వరూపలక్షణములు చేహర్చి నవ్యదాంపత్య తీవ్రమునకు దారితీసెను. చిన్ననాటనుండి వేరునియున్న సంప్రదాయములను, ఆచారములను కొక్కచేటున క్రుంచివేయుట కామె వెనుకాడి యుండలేదు.

మనశ్శతములో బ్రహ్మచర్యచరిత్రమున ఆచార్య సీత మలంకరించి ధర్మోపదేశముచేయ నర్హతను పొందిన ప్రథమ నారీరత్నమీమెయే. ఈయర్హతను 1881 సం. ననే ఆమె పొందియున్నను, 1893 సం. లో బారిసాయి బ్రాహ్మసమాజ ఆచార్యసీత మలంక రించి ప్రథమపర్యాయము తన మృదుమధుర వాగా మృతధారలచే శ్రోతల నానందపరచుట గావించెను. నాటి యానందానుభవమును నేటికిని భక్తియై స్మరించువారలు గలరు. మంకిరము జనాశీర్ణమయ్యెను. యువకులనేకులు సనారాలయందు మూగి గుచ్చిప లాడుచుండిరి. మనోరమ బోధామృతము సంతత ధారగా వర్షించుచు సదన్యుల హృద్భక్తిత్రముల నార్ద్రమొనరించి పునీతము చేయుచుండెను. వివేచనాకొనని యువకుల తహతహమయాది గిరికబాలువారిని తమ కుటుంబోపాసనల కాహ్వానించెను. తండ్రిపండుము లుగ యువజనులు గిరిశచంద్రుని గృహమునకు వార వారముతోయి యామె జ్ఞానబోధలచే సంస్కృ

తాత్పర్య, బారిసాయివిద్యాన్య బుత్తమనీతివర్తమ లను ఘనయశస్సును సంపాదించిరి.

అంతదమకను గిరిశచంద్రుచే నడుపబడుచున్న బ్రహ్మయువతీ సమాజమును నడుపుబాధ్యత వన తీవ్రమున కిక్కిరుచురాలైన మనోరమ వహించెను. ఆమెయొక్క సన్నిహిత సహచర్య సహవాస భాగ్య వశమున బ్రహ్మస్త్రీలు మాత్రమేగాక తదితరు లనేకులుకూడ బాలసంస్కారమును పొందిరి. వారి కుటుంబతీవ్రమును నశింపిధముల పవిత్రమై ఆనంద మయమయ్యెను.

ఒకస్త్రీ మరణింపబడినది యుపదేశములు చేయుట మరచార్చితమున అనూనమైన సంఘటనము. విజ్ఞానతేజ్జలయిన చిదుక్షిమణు లెందరోగలరు. కాని సమాజముచే యెన్నకొనబడి ఆచార్యపదవిపొందిన ప్రథమగౌరవ మీమెకే చెందెను. నాటిప్రతికలు ఈవిషయము ప్రశంసించియుండెను. నేటికిని యిట్టి మాక్కు పాశ్చాత్యదేశములలో స్త్రీలకు లభ్యమై యుండలేదు. బ్రహ్మసమాజమునందే యిట్టి సంపూర్ణమైన సమత్వము అంగీకరింపబడియున్నది.

ఆమె స్వంతరిద్దల కిలలారావములచే నామె గృహము నిరంతరము ప్రతిధ్వనించుచున్నను, నూత స్నాతకులయిన బ్రహ్మ యువతీయువకుల కామె గృహమే కరణాలయముగ నుండెను. ఆమె వేదోప చారములు వేలము భౌతికశరీరమునకు మాత్రమే గాక ఆత్మకును పోషణపేరువుగ నుండెను. ఆధ్యాత్మికశ్శుద్ధురాలు తాపోపశాంతి నిమిత్తము, భౌతిక కోలాహల సమ్మోహిత నగరిమధ్యమున హేమవన్నగ కందరములనుండి యవతరించిన ఋష్యాశ్రమముగ వారిగృహము విలసిల్లుచుండెను. ఈ ఋష్యాశ్రమ తీవ్రసౌభాగ్య మనుభవించినవారనేకులుగలరు. కొందరిష్మటికిని పతీవులుగ నున్నారు.

ఉపాసనాదులందు ఆచార్యపదవినుండి ఆత్మోత్తేజకరములయిన ధర్మోపన్యాసములచేయ సమర్థు

స్వర్ణీయ మనోరమ ముఖందారు గారి

రాలనిమాత్రమేగాక, యువతీయువకుల కోమలహృదయముల నాకర్షింపగల నుత్తమోపాధ్యాయునిగాగూడ మనోరమ కీర్తిచంద్రికలు ఖండంతరములందును న్యాప్తిచెందెను. ధక్కాస్త్రిల పాఠశాలాధికారులు ఆమెవిఖ్యాతినీ విన్నవాలై తమసంస్థ నాయకత్వము వహించవలసినదిగా కోరుచు, ఆమెధర్మ గిరీశచంద్రునిని ధక్కా కళాశాలలో ఆచార్యపదవిని సంపాదించిపెట్టిరి. ఈ దంపతులిరువురు మిక్కిలి హృదయ భారముతో తమతోడి పాంథులను సహకారులను, పరిశ్రమ క్షేత్రముల పెడరావి 1886 సంవత్సరమున ధక్కా కార్యరంగమున ప్రవేశించిరి. అప్పటికామె వయస్సు ముప్పైదువద్ద ములు. ఇరువురు ఆమె యొక్కయశము 1907 వరకును నిరుపమానమై ప్రకాశించెను. ధక్కాబ్రహ్మసమాజ కార్యనిర్వహణ భారముచే నామె ఉపాధ్యాయినీవిధులను కొంత యంతరాయము కలుగుచువచ్చెను. ఆమెసేవయు, కీర్తియు సర్వతోముఖమై ప్రసరించెను. 1888 సంవత్సరమున వారు తమ ఇరువురిపుత్రికల వివాహసందర్భమున కొలదికాలము ధక్కావిడిచి కలకత్తా యందుండిరి. ఈరెండు వివాహములందును శ్రీమతి మనోరమా లేనియే ఆచార్యపదవి నలంకరించి వివాహవిధుల నడిపించెను. ప్రఖ్యాత వైద్యశేఖరులయిన సర్ సీలరత్న సర్కారునకు ప్రథమపుత్రికను, (స్వస్థీయ) మలేశచంద్ర సర్కారునకు రెండవకోమారిలను యిచ్చి పరిణయము చేసెను.

ఆమె ప్రభుత్వసేవను ఇరువదియొక్క సంవత్సరములుమాత్రమే చేసెను. ఆయినను, ప్రథమ హిందూ స్త్రీ ఉపాధ్యాయునిగా ఆమెచేసిన నిరుపమానసేవకు ఇండియామంత్రి మెయ్యకోనినవాడై ఆమెయొడ నిబంధనల రద్దుపరిచి గౌరవభృతి కేర్పాటుచేసెను. 1907 నుండి భార్యాభర్త లిరువురును కలకత్తాయందే కాపుర మేర్పరచుకొనిరి.

ధగవదారాధనా తత్పరయైన యామెకు దార్శిద్యమును, కష్టములను సమతతోను, సంకృప్తితోను

జూచుట సహజమయ్యెను. వంగీయరమణీయలు భవిష్య ద్వికాశమునకు పాఠుభూరిమైన నవసందేశమును ప్రచార మొనరించుట కామె యెట్టి కష్టవిష్టరములను, కాయతేజములను భరించియుండెనో నాచరిత్రమంతయు నుండు సంతతులవారికి అశ్రుర్యజనకముగా నుండగలదు. దానిని యిప్పుడు వివరింప బూనకాలము. కోమిమాత్రమే స్మరింపదగినను.

ఈ నానావిధకోధనలు, బాధలు ఆమెతీవ్రమును పరిష్కృత మొనరించెను. ఆమెను చిన్ననాటనే కడగొట్టు ముద్దుబిడ్డ వియోగము కలిగెను. ఈ దుఃఖముచే నామె క్రుంగిపోయెను. కాని గిరిశచంద్రుడు భౌతికత్వాహముల కలంగజేసి ఈశ్వరవిశ్వాసమును దృఢపరచెను. శాంతిపాగరమువంటి నామె హృదయమున నీదుఃఖము యలాగిపోయెను. కాని మొవెంటనే బడబానలమువలె సముద్రగర్భమును కంపింపజేయు కష్టమును నొకటివెంట నొకటివచ్చిపైబడెను. ఆమె ముద్దుతనయు లిరువురును, పిమ్మట 22 నవంబరు 1913 సంవత్సరమున ప్రియభర్తయు పరమ పరించిరి. తన తీవ్రతపశుమము మొగ్గలోనే మ్రగ్గి పోతుండే తేనులుతోడిగి ప్రపుల్లమైన నవనసపారభముల దశదిశల పెడబల్లుచు నశీత యువతీయువకుల కాదర్శప్రాయమై విరాజిల్లునట్లు తీర్చిదిద్ది యెవరు పోషించియుండెనో అట్టి మనోపల్లభుడు, ప్రాణ సఖుడు, పరమ గురువుయొక్క వియోగము వల్రాహుతమువలె ఆమెహృదయమును వ్రక్కలు చేసివైచెను. నాటినుండి నీ సాధ్వీమతిల్లి తన దినముల లెక్కించుకొనుచు తన నిజనాథుని గలిసికొన యెదురు చూచుచుండెను. ఇంతలో నామె యొకకపుత్రుడు ప్రేమరింజనుడును అన్తమించెను. ఈదుఃఖ పరింపరలందును ఆమె ప్రాణమృత్యువుల కధినాథుడయిన పరమాత్మవిస్మరింపక ఆయన సేవార్పణయందే ఆత్మికాంతిని పొందినవారెను.

[ఈ తీవ్రతథ ఇండియన్ మెసెంజరు పత్రికలోనివ్యాసము ననుసరించి వ్రాయబడినది.]

రమణుల రాజ్యము

సత్యవాదులు శ్రీరామమూర్తిగారు

భారతదేశమందలి సంస్థానములలో తిరువాన్కూరు మిక్కిలి ప్రసిద్ధికెక్కినది. ఇతర ప్రాంతములవారు స్త్రీస్వాతంత్ర్యము కొరకు ఇటీవలేనే పాటుపడుచుండిరి గాని అనాదినుండియు తిరువాన్కూరు మహారాజులు మహిళాభివృద్ధికై ప్రయత్నించిన వారిలో ముఖ్యులు. 1817 వ సంవత్సరములోనే రాణిగారిపార్వతీబాయిగారు తన రాజ్యమునగల ప్రజలందరను విద్యావంతులుగ జేయుటయే ప్రధానాయముగ జేసికొనెను. విశాలభావము, ఆదర్శవర్తనము, సమానదృష్టి ఇవన్నియు నామెకు సహజగుణములని చెప్పవచ్చును. ఆమె జీవితమంతయు ముఖ్యముగ స్త్రీజనాభివృద్ధికిని వారిహక్కులకును వినియోగించెను.

ప్రస్తుతపు మహారాజుగారి తల్లియగు శ్రీమతి సేతు లక్ష్మీబాయిగారు తన రాజ్యమందేగాక దేశమందంతటను స్త్రీస్వాతంత్ర్యమునకై కష్టపడి కీర్తిగాంచినట్లు మనకందఱకును తెలిసినవిషయమే. పూర్వమునుండి మనదేశమున ఆచరణలోనున్న పరదాదురాచారమును నిర్మూలించినగాని మహిళాభివృద్ధికై భంగముగలుగుచున్నదని ఈమె గ్రహించెను. స్త్రీలెంతటి విద్యావంతులైనను ఈ దురాచారమువల్ల వారికే లభివృద్ధిగాజాలవని అఖిలభారత మహిళాసభ కధ్యక్షులవహించినపు డీమెయువన్యసించెను. అంతయుగాక బాల్యవివాహములవలన మన

హిందూసంఘముల దుస్థితిని పలువిధముల ముచ్చటించెను. మనదేశమున ప్రతి పదివేలమంది స్త్రీలలోను 15 మొదలు 20 సంవత్సరముల వయసు వయస్సుగల వితంతువుల సంఖ్య 41. 20 మొదలు 25 సంవత్సరముల వయసు 71. 25 మొదలు 30 సంవత్సరముల వయసు 147. 30 మొదలు 40 సంవత్సరముల వయసు 325. పైనవహరించిన వయసు వయస్సులలో ఇంగ్లాడుదేశమున వితంతువుల సంఖ్య సరుసగా 0, 1½, 13, 50. ఇవి మట్లుండ మనదేశమున మొదటి 5 సంవత్సరముల వయసు వయసులో ప్రతి పదివేలమందికి ఏడుగురు వితంతువులుగలరని పేనుటకు మిక్కిలి ఆశ్చర్యమగుచున్నది. బాల్యవివాహములవలనను, వితంతు వివాహములకు మనసంఘము లంగీకరింపకుండుటవలనను ఈదుస్థితి వాటిల్లుచున్నదనియు, స్త్రీలస్వాతంత్ర్యమునంతకాలమీ దురాచారములు తొలగుట కవకాశములేదనియు నామె ఆశయము.

అందువల్లనే నామె తనరాజ్యములో స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యమిచ్చి దురాచారములనుమాన్పి విద్యాభివృద్ధికై మిక్కిలి ధనము వెచ్చించెను. తిరువాన్కూరు రాజ్యమున స్త్రీస్వాతంత్ర్యమున కీ మహారాజులే కారకులు. ఈరాజ్యమున స్త్రీలకు పురుషులకన్న మెచ్చు హక్కులుగలవు. వారసత్వాది విషయములందు చరస్థిరాస్థియంతయు

శ్రీలద్దారానే ఒకహస్తమునుండి ఇంకొక హస్తము నకు మారుచుండును. ఒకపురుషుని ఆస్తియంతయు

శ్రీమతి పేరు పార్వతీబాయిగానూ, తిరువాన్కూరు మహారాణి.

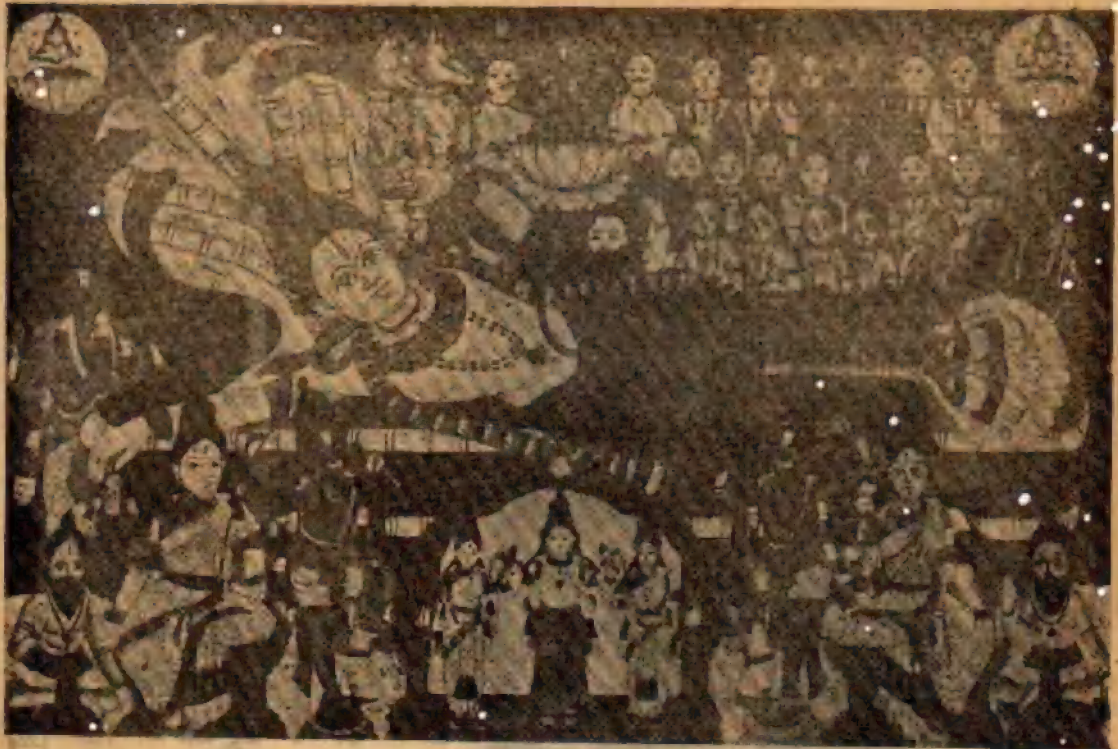
ఆతని మేనల్లునకు చెందును గాని తన కొవరుసకు చెందదు. ప్రస్తుత రాజవంశమును స్థాపించియుండిన

వీరి పూర్వులీ నియమముల నేర్పరిచియుండిరి. అవి నేటివరకు క్రమముదప్పకుండ ఆచరణలో నుంచబడుచునేయున్నవి.

రాణి సేతులక్ష్మీబాయికి మార్త భాషయన నెక్కువ ఆసక్తి, అభిమానముగలదు. అటులని ఆయమ ఆంగ్లభాష నెరిసింపదు. తిరువాన్కూరునందలి కళాశాలా ప్రధానోపాధ్యాయునివద్ద ఆ గ్లము ప్రథమమున యధ్యసించియు అటు తరువాత కళాశాలకే స్వయముగ నెల్లి పూర్తిగ నేర్చుకొనెను. దినమంతయు గ్రంథవ్రతనమందే ఈమె కాలము గడపుచుండును.

ఈ రాజ్యమున 150 శ్రీ విద్యానిలయములు గలవు. ఇండిలి పాఠశాలలలో విద్యగఱపుటకు జాతిమతభేదములు లేవు. అన్ని జాతులవారిని సమానముగ జూచుచు నలయువారికి వేతనము నిచ్చి ప్రోత్సహించుచున్నారు. బాలికల కుపయుక్తముగ సంగీతము, కుట్టుపనిమున్నగు సకల విద్యలను నేర్పుటకు తగిన యుపాధ్యాయులను ప్రతి పాఠశాలయందును ఏర్పాటుచేసిరి. బాలికల కనుకూలముగ ప్రత్యేక వనతి గృహముల నేర్పరచి విద్యార్థినుల సంఖ్య హెచ్చుచేసిరి. బాలురకు వలెనే బాలికలను గూడ

తిరువాన్కూరు శ్రీ ఆనంద పద్మనాభస్వామి దేవళమున మూలవిగ్రహము.

వ్యాయామక్రిడల పాల్గొననట్లుచేసి (Girl guide movement) ఏర్పాటుచేసెను. ఈ సంఘమునకు మహారాజుగారి సోదరి ప్రధానకార్యదర్శినిగ నుండెను.

రాణీ పార్వతీబాయి తన కొమారుడు ప్రఖ్యాతితో రాజ్యపాలనము చేయుటకు తగినవిద్యగఱపెను. ప్రజలయొక్కయు ఆయాప్రాంతములయొక్కయు పరిస్థితులు ఆచారవ్యవహారములు పరిచయమగుట యవసరమనియెంచి తన కుమారుని చిన్నతనమున నంనానమందలి వివిధప్రాంతములకు తీసికొనివెళ్లెను.

ఈమె ప్రాచ్యవర్ధతులపైగల యభిమానముతోబాటు ఆధునికావసరములబట్టి

నూతనవిధానముల ననుసరించుటలో యించుకేనియు వెనుదీయదు. ఆవిశాల హృదయమే ప్రస్తుతపు మహారాజుగారి కలవడినదనుటకు సందియములేదు. సర్వప్రాణులును సమానమనియెంచి జాతిమత భేదములను పాటింపక తన రాజ్యమునందలి దేవళముల వారిజనులకు తావిచ్చుటయే ఈతని విశాలహృదయమును చాటుచు చున్నది. ఇంతవరకు ఇతర స్వదేశసంస్థానాధీశులెవరును యిట్టి సంస్కరణము గావింప లేదు. ఇట్టి విషయమున శ్రీమతి రాణీ పార్వతీబాయిగారు పూర్వ ఆధునికాభిప్రాయములుగల వారందరికి యిష్టమై పాలన మొనరింపగల రాజును దయారుచేసినదని చెప్పవచ్చును.

డోంగ్రే బాలామృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి
యున్ను, బలమున్ను, ఆరో
గ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థల
ములందు దొరకును.

మద్రాస్ విజంటు

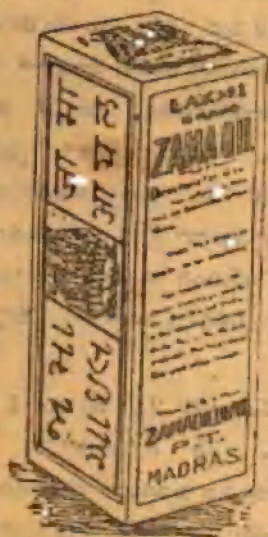
ఏ. పి. వరేఖ

268 చైనాబజారురోడ్డు
మద్రాసు.

ప్రొఫయిటరు:—కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెనీ బాంబాయి 4

జామాతైలము

ఏజంటు కావలెను

లలితాపి, యిక్ ఫ్రయంబా, వేయి కాలు వట్టుకొనుట
పంటివొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక శ్రీరాములో
పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు
సమముగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా
వైశమ్యములను పొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూచుడు

అమర్ చెందు, శోభా చెందు,
ఇంగ్లీషు మందులు, పలుసరకులు, స్పూరిక్, నైట్రిక్
మొరాటిక్ అసిడ్స్ వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైశానాయరీ వీధి, మద్రాసు

(గతపంచిక తిరుపాయి)

పోయా మొక్క:-

పోయా మొక్కలు కొంచెమెక్కుమాత్రము పెరుగును. పెక్కు కొమ్మలతో గుబురుగ నుండును. ఆకుల ఆకారము, రంగు, పరిమాణములందు, మొక్కలలోవలె, చాల భేదములుగలవు. ఆకులనిడుపు 1 నుండి 5 అంగుళములవఱకు నుండును. ఈయాకులు పండుచారి కాయలు పండుకొలది రాలిపోవుట కారణమగును.

ఈ మొక్కకు నూగుగానుండుట నైజానము. నూగు లేని మొక్క లింతవఱకు కనుగొనబడలేదు.

పువ్వులు ఈదా లేక తెలుపువర్ణముగా నుండును. వాసన ఉండదు. ఇవి గుత్తులుగుత్తులుగ నుండును. పాదారణముగా గుత్తికి 8 నుండి 16 వఱకు పువ్వులుండును. కాని యొక్కొక్కచో 25 నుండి 45 వఱకుపూద పూచినట్లు నిదర్శనములు గలవు.

కాయలు చాలరకములలో దబ్బగనుండును. కాని కొన్ని గుండ్రముగ నుండుటగూడ గలదు. వీనిలో 3 నుండి 5 వఱకు గింజలుండును. ఇవి గుత్తులు గుత్తులుగనుండి యొక్కొక్కదానికి 3 నుండి 5 వఱకు నుండును. కొన్నింటిలో 16 నుండి 18 వఱకు కాయలుండుటగలదు. ఒక మొక్కయందే 300 కంటె యెక్కువ కాయలు గాయును. ఇవి గోధుమ వన్నెగాగాని, కొంచము పసుపుపచ్చగాని, కొంచము నలుపుగగాని యుండును.

గింజలు ఆకారమును రంగునుబట్టి విభాగింపబడుచున్నవి. కొన్ని దబ్బగను, కొన్ని కోలగను, కొన్ని గుండ్రముగనుండును. చాలరకములలో గింజ గూడ రంగుగలవిగ నుండును. పసుపుపచ్చ, ఆకుపచ్చ, గోధుమ, నలుపురంగులేగాక, తెండురంగులుగలవిగ గింజలుగూడ కానవచ్చుచున్నవి. కొన్నింటిపై మచ్చలుగూడ నుండును.

గింజలనుబట్టియే పోయాదీను రకములుగా విభజింప బడుచున్నవి. వీనిలో పసుపుపచ్చరకము, తెల్లనిమచ్చగలవి, బంగారునర్తపుమచ్చ గలవి, గోధుమవర్ణము మిళితమైన వని మూడురకలుగా పంచబడుచున్నది. నలుపునర్తముగల వానిలో పెద్దవి పెద్దగనుండి దబ్బగ నుండునవియు, చిన్నవి నుండునవియు చేరుచున్నవి. పసుపురంగులో పైపొట్టు ఆకుపచ్చగనుండి రీజభాగము పచ్చగనుండునవియు, రీజభాగము పైపొట్టుకూడా పచ్చగనుండునవియై యున్నవి. ఇంకను కొంతమంది పంటపండుకాలమును బట్టి పోయాదీనుల వివిధరకములుగా వేర్వేరుచున్నారు.

పోయాదీనులు పండుటకు 2½ మొదలు 5 మాసములవఱకు బట్టును. 75 నోట్లలోనే పండి పోవునవి గలవు. చాల విదానముగా పండునవి 150 నివములకంటె యెక్కువకాలము పుచ్చుకొనవు. వీనిలో ఆకారములో పెద్దగనుండునవియే యెక్కువకాలము దీసికొనును. ఇది యితరదేశములందు

మొక్కలపంటకు గావలసిన కాలము కాని ఉష్ణదేశములో వింకను తొందరగా పండును. వీని వ్యవసాయపనులునుగూర్చి యింకొక వ్యాసమున జూడఁబడును.

పోయోగము:

ఒక్క ఆహారపదార్థములందేగాక, పరిశ్రమలకును వ్యవసాయమునకునుకూడ సోయాబీను తెక్కువయుపయోగపడుచున్నవని శేడు ప్రపంచమంతయు వానిని పండించుచున్నది. భారతదేశ మిటీవలనే మేల్కొని యీపంటనును శ్రద్ధవహించింది. కాని అది యింకను మిక్కిలముగ ఆభివృద్ధి గాంచవలసి యున్నది.

సోయాబీను గింజలేగాక, మొక్క పమాలముగా పిక్కింటి నీపయోగపడుచున్నది. వానిలో గింజల యొక్క యుపయోగము ఆహారపదార్థముగా మొదట గమనింతుము.

శరీరమునకు నిరంతరమర్జుంతావశ్యకముగా గావలసిన లోహములు, క్రొవ్యు, మాంసకృత్తులు, అదిగా గల సమస్తవస్తువులుగల పదార్థమునే అత్యంతోపయోగమైనదని చెప్పవలసియున్నది. ఈదృష్టితో జూచిన తల్లిపాలు పుట్టిలోగల పదార్థములందెల్ల మానవుని కత్యంతోపయుక్తమని గణింపదగియున్నది. దాని తరువాత ఆవుపాలు గణింపబడుచున్నది. సోయాబీనుపాలు వీనికెరువవల యొంచవలసియున్నది. ఇతర ఆహారపదార్థములలో నిది ప్రథమస్థాన మాక్రమించును. ఇతర పదార్థములందుకంటె శరీరాభివృద్ధికి గావలసిన సకలవస్తువులను సోయాబీనులందే గలవు. నవీనశాస్త్రజ్ఞులు శరీరాభివృద్ధికి తప్పనిసరిగా కావలయునను పెక్కు పంటమినులు, ఒక్క సోయాబీనులందే గలవు.

సోయాగింజలలో తివబందముల పెన్నిటినిో చేయవచ్చును. పాలకు బదులుగా నుపయోగించుటకు వీని నుండి పాలను చేసికొనవచ్చును. ఇది అతిమూల్యవ్యాధి

గలవారికి యమూల్యమైన గుణమిచ్చునని ముప్రసిద్ధ వైద్యులు నొక్కివచించియున్నారు. అంతియగాక నరములకు సంబంధించిన ప్రతివ్యాధికిని, పెదదునకును, శిశురోగములకును, క్యాసరోగసంబంధమైన రోగములకును అత్యంతోపకారియని చెప్పబడుచున్నది. రక్తములో ఔరము పెక్కువకేసి శరీరారోగ్యమును పెంపొందించుటకు సోయాబీను ఎక్కువగ నుపకరించును. నైవా జపాను దేశములందు తొద్దపవ్యాదులు మాంసాహారులుగాను కాని తాము భుజించు ముఖ్యపదార్థము లన్నియు సోయాబీనులతోడనే తయారు చేయుచుకొందురు. అదేశములందు చిరజీవులు వారయ్యెయున్నారు.

పౌరీశ్రామిక వ్యవసాయకోపయోగములనుగూర్చి వ్రాయుటకునున్న సోయాబీనులతో తేసికొనదగు పదార్థములను, వివిధదేశములవారు తయారుచేయు పంటలనుగూర్చి కొంతవ్రాయుట మంచిదని యెంచుచున్నాను.

సోయాపాలు:

ఈపాలు తయారుచేసికొనుపద్ధతి గతసంచికయందే వ్రాయబడినది. మానవాహార పదార్థములలో పాలు కంటె ఉత్తమమైనది లేదని యెల్లరంగీకరించిన యయమే. శరీరాభివృద్ధికి గావలసిన వస్తువులన్నియు నందు గలవు. కాని నీదపాదలకిది యందుబాటులోనిదిగాదు. వారదానిని ఆహారపదార్థము లమితముగా నుపయోగింపబాలరు. అదియునుగాక పశువుల సంరక్షణ భారతదేశమందు చక్కగ నుండకుండుటచే పాలు పెక్కు రోగములను మానవులకు రెచ్చిపెట్టుచున్నట్లు గమనింబడినది.

సోయాపాలు ప్రాచ్యదేశములగు నైవా, కొరియా మంచూరియా, జపానుదేశమందలి కొన్నిభాగాలందును, ఎక్కువగ నుపయోగింపబడుచున్నది. ఆవుపాలను ఆచటివా నుపయోగింపదు. కారణ

గృహలక్ష్మి

మేరున ఆవుపాలు కూడకే నిర్ణయమనియు, ఆ పాలు త్రాగినవారందరు జంతువులై పశువులవలె కొమ్ములు మొలచుననియు నమ్మెదరు. ఆ దేశీయులు సోయాబీనుపాలు తయారుచేసి పసిపిల్లల కిచ్చెదరు. ఈపాలు తయారుచేయు కర్మాగారము లాదేశములందమితముగ గలవు. క్రీస్తునకు 2000 సంవత్సరముల ముందుండిన వేయినెయిన్ ట్రీ అను చైనా వేదాంతి యీపాలను గనిపెట్టెనని చెప్పెదరు. ఈపాలాకవిధముగ వాడైన వచ్చుచుగాని కొంచెము తేనెగలిపినచో పోవును.

కొరియా దేశమునం బెక్కువగా నీపాలు నుపయోగింతురు. వారు పాలు తయారుచేయురీతి వేరు. ఎండిన గింజలను మూడుమార్లు కడిగెదరు. తరువాత గింజలకు రెండింతలు నీళ్లలో 24 గంటలు వానవేసి అనీళ్లతో కూడ ఉడుకుపట్టువరకు కాచి తరువాత అనీటి తోడనే రుద్దెదరు. దానిని గుడ్డలోపిండి పిండిని వేరుగా దీసివేయుదురు. ఆసారమునే వారు పాలుగా నుపయోగించెదరు.

కాని చైనాదేశీయులు వేరువిధముగా జేయుదురు. గింజలను పెండల బాగుగాకడిగి 12 గంటలకాలము నీటిలో వానవేయుదురు. గింజలు వాని మెత్తిన పెద్దవిగను అగును. వానిని రెండు గుండ్రని తిరుగుడు రాళ్లమధ్య వేసిత్రిప్పచు రుద్దిపట్టుచేయుదురు. తరువాత దానికి మూడింతలు నీటినిచేర్చి యుడకపెట్టి పిండికొందురు. ఉవిధముగా చైనాదేశమందంతయు కర్మాగారములలో తయారుచేయుటైన పాలు ఆపాల గోపాల ముపయోగింతురు. ఉదయమున మన పట్టణములందు పాలబేరములు సాగుచున్నట్లే చైనాపట్టణములందు సోయాబీను పాలవ్యాపారము జరుగుచుండును.

కొంతమంది చైనా గృహిణులు తమ కిక్తము వచ్చినపుడంతయు నింటినుంచే సోయాపాలును తయారుచేసికొందురు. నీటిని బాగుగా కాచిన

తరువాత సోయాగింజలపిండిని కొంచముకొంచముగా వేసి కలియపెట్టుచు తదనంతరముకూడ 10,12 నిమిషములు పొయిమీదనే యుండనిచ్చి దింపి గుడ్డలో పిండివేయుదురు. 7 భాగములనీటి కొకభాగము పిండి పంతున గలుపుదురు. పాలింకను చిక్కగా గావలసి యున్న పిండి పెక్కువగా గలుపుచును. ఈవిధానమే చాల ములభముగానుండును.

ఈపాలు ములభముగ తీర్చునును. పిల్లల కొండ కాలమునగలుగు విశోచనములకును, అరిమూత్ర వ్యాధికిని ఆహారముగ పనిచేయును. కొరియాపద్ధతిని తయారుచేయుటకు పాలు క్రేష్టరుని చెప్పలడుచున్నది.

ఈవిధముగ తయారుచేసిన పాలునందు చాలినంత చక్కెరను గలిపి ఎండించి దానిని వివిధపదార్థములుగా విదేశముల కగుమరిచేయుచున్నారు. పాల నుండి పెరుగును తయారుచేసి దానినికూడ ఎండించి ఆహారపదార్థముగా నుపయోగించుచున్నారు.

సోయాపిండి:

సోయాపిండి రె. దురకమును. గింజలనుండి నూనె దీసినతరువాత మిగిలినదానిని పిండిచేసికొన్నది ఒకటి. గింజలనే పిండిచేసికొనుట రెండవది. నూనెదీసిన తరువాత చేసికొనుపిండి గింజలపిండివలె బలవర్ధకము గాదు. గింజలపిండి భారతీయుల ఆహారపదార్థములందు సాధారణముగాలేని ముఖ్యమగువస్తువుల పరిపూర్ణిచేయును. ఈపిండితో పెక్కు పరిశోధనలు చేసి గొప్పనైద్యులందరు ఇది సంతృప్తాహారమని యంగీకరించియున్నారు.

హిందూదేశమునం దీ పిండితో పరిశోధనలుపల్పి యున్నారు. మటుంగా శరణాలయమున పిల్లలకిచ్చు ఆహారపదార్థముల నుపయోగించు గోగుమపిండితో కూడ సోయాపిండిని బదింబ ఒకపాలుమాత్రము గలిపి రొట్టెలుగాచేసి ఉదయము సాయంత్రము వారి

కిచ్చుచు రాగా వారే యనారోగ్యమును లోపమును లేకచూగ నెడుగుచువచ్చిరి. భారతదేశమందటను రొట్టె పాధారణాహారమై యున్నది నూటికి 80 మంది యేరోవిధముగ రొట్టెలవాహారముగా నుపయోగించుకొనుచున్నారు. ఈరొట్టెలనుచేయు వితరవస్తువులతోబాటు సోయాపిండినికూడ కలుపుచువచ్చిన ఆనిచాల ఉత్తమగువాహారము గాగలదు. అంతియగాక ఈపిండికలిపి చేసినరొట్టె లితరములవలె త్వరగా చెడవు. విడింట నొకభాగముగాని వార్నింట నొకభాగముగాని యితరపిండితోచేర్చి రొట్టెలజేసిన త్వరగా వది జీర్ణమయి ఆరోగ్యమును పెంపొందించును.

ఈపిండి మనము పాధారణముగాజేయు అన్ని విధములయిన లడ్డులు, వడలు, హల్వా, జిలేబీ, ఖాబారు, మగజ్, నూతెర్ పేనీ, పాకములు, గులాబ్జాంబు, రసగుళ, పప్పుదము, మొదలగు లీపుపదార్థములకును, బాకర్ వడ, పట్వాడి, గాతీయ, బజ్జీ, కచ్చూరీ, దోశ, రొట్టెలు, ఇడ్లీ మొదలగు పకల పదార్థములకును ఉపయోగింపవలెను.

సోయాబీనుతో చేయకొన్ని పదార్థములు పూరి

ఒకనీరు గోధుమపిండికి 10 తులముల సోయా పిండినిచేర్చి పాధారణ పూరిలవలెనే చేతితో తయారు చేసికొన్న చాల విలవర్ధకముగనుండును.

రొట్టెలు

పాధారణముగా భారతీయులుపయోగించు అన్ని విధములైన రొట్టెలందును లోహక్షారములుజ్జ్వరికౌ తక్కువ. రొట్టెలుచేయుపిండికి సోయాపిండి వార్నింట భాగముగలిపి తయారుచేసికొన్న పైలోపము లేకుండ

చోవును. రొట్టెలుచేయురొట్టెరిగిని తెలిసిన విషయమై నందున నిటు వ్రాయుటపరిమూగాదని తలంతును.

చట్నీ

వానిన సోయాబీనులు 10 తులములు, కొత్తెర 5 తులములు, కొత్తిమీరి, మిరపకాయలు, అల్లము, రెండెండు మాషములు (మాషము తులములో 12 ప భాగము) కరివేపాకు ఉప్పు చాలినంత చేపూర్చుకొనవలయును. రాత్రులందు సోయాబీనులను వానవేసి ఉదయము నీటిలో వానిని కుగ్రహముగా కడిగికొనవలయును. తరువాత ఇతరవస్తువులతో కూడచేర్చి చట్నీవలె రుబ్బుకొనవలయును. నిమ్మపులుసుచేర్చిన దుది చాల బాగుండును. ఇతరవస్తువులనుచేర్చి వివిధవిధములుగా చేసికొనవలెను.

సోయా కాఫీ

కాఫీగింజలవలెనే సోయాబీనులనుగూడ ప్రాచ్య పాశ్చాత్యదేశములందు వాడుచున్నారు. ఇటలీయందు సోయాబీనులను కాఫీ తెర్రీ అనియు, కాఫీ బీనులనియు చాలకాలము అమ్ములడుచువచ్చెను. రష్యా, జపాను, స్విట్జర్లాండ్ దేశములందు కాఫీకి సోయాబీనుల పొడి నమ్ముచున్నారు. ఇది కాఫీపొదరువలెనే యుండును. రంగు వాసనగూడ ఎక్కువగా భేదింపవు. ఏరకము సోయాబీనులైనను కాఫీకి పనికివచ్చును. వీనిని కాఫీగింజలవలెనే చేయించి పొడిచేసికొనవలయును. ఈ కాఫీ అతిమాత్రకోగుల కెక్కుడుగ నుపకరించును.

సోయాబీనుల నుపయోగించు ఆహారపదార్థము లందు సేయి, పప్పు, యుపయోగింపవలసిన ఆవశ్యకత యుండదు. ఎందుకన రెంటియందున్న ఉత్తమగుణము లొక్క సోయాబీనునందేయున్నది.

(సకేషము.)

పోటీ వ్యాసము

గృహపరిశ్రమ చే ధనము గడించుటెట్లు ?

పై సమస్యపై ఉత్తమవ్యాసముల రచించిన సోదరీమణులకు ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయ బహుమతులుగా రు 5, రు 3, రు 2. ఇవ్వబడును. సంపాదకుల తీర్మానమే అంత్యముగా పరిగణింపబడును. ఆ పరిశ్రమ యీ క్రింది నిబంధనల ననుసరించి యుండవలయును.

1. గృహిణులు ఇలువీడకనే స్వయం సహాయముతో చేసికొనుటకు తగి యుండవలయును.

2. ఆ పరిశ్రమయందు విదేశవస్తువుల

నుపయోగింపక అన్ని వస్తువులును స్వదేశీయములై సులభముగా లభించునవియై యుండవలయును.

3. ఈ పరిశ్రమ అనుభవసిద్ధమై యందరి అందుబాటులో నుండవలయును.

4. ఈ పరిశ్రమవలన తయారగు వస్తువులు అందరికిని అత్యావశ్యకమైనవిగనుండి త్వరగా కర్చుగావలయును.

ఈ విషయములన్నియు గమనించి సోదరీమణులు త్వరలో తమకు దెలిసిన పరిశ్రమలనుగురించి వ్రాయుదురుగాక.

కావలెను

ఏబదిరూపాయల జీతముగల గౌరవ నీయమైన యుద్యోగముననున్న 25 సం. (బలిజ) పట్టభద్రునికి 16, 18 సంవత్సరములకు పైబడని కన్య కావలయును. నరకట్నాదు లనవసరము. కన్య రూపవతియు, విద్యావతియు సంగీతాది లలిత కళలందు ప్రవేశము కలదియునై యుండవలయును. విద్యాపరీక్షయియున్న శ్రేష్ఠము. పైకులములోని యితర బేధముల పాటించబనిలేదు. పై విషయముల తృప్తిపరచు బాల విలంకువులైనను సరియే. ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు రహస్యము గానుంచబడును.

వివరములకు :-

సి. ఎన్. C/o 'గృహలక్ష్మి'.

గమనింపు

వధూవరులు కావలయునని ప్రకటన లింకమీదట ప్రతిపూసమును ప్రకటింపబడుచుండును. వలయువారలు ఇట్టి ప్రకటనలను 15 తేదికిముందే మా కార్యాలయమునకు పంపుకొనవలయును. ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు రహస్యముగనుంచి వారివారి కందింపజేయుదుము. ప్రకటలకు ఒక కాలము ఒక అంగుళమునకు ఒక రూపాయ ప్రకారము చార్జి చేయబడును.

గృహలక్ష్మికార్యాలయము

పోస్టాఫీసు 752, ఎగ్మూరు, మదరాసు.

బాలవిజ్ఞానశాఖ

ఆంధ్ర జాతీయ వాచకము

కొం. జగన్నాథరావుగారు

అక్షరాభ్యాసము

(కాపీరైటు)

ఓనమాలసాట

ప్యరము

ఒ నమః శివాయః

సా ధనా సమాగరి

సి ధం సమః

సా నీ ధరిసా |

అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ

స మా గ మా గ రీ

ఋ ఋ ఌ ఌ

సరి సమా గరి వగా

ఎ ఏ ఐ ఒ ఓ ఔ అం అః

స గ రి స గ రి సా నిసా

క ఖ గ ఘ ఙ

మ మ మ మా గరి

చ ఛ జ ఝ ఞ

గ గ గ గా రిస

ట ఠ డ ఢ ణ

సా స్స రీ గ్ల మ

త థ ద ధ న

మ మ మ మా గరి

ప ఫ బ భ మ

గ గ గ గా రిస

య ర ల వ

ధ ని రీ స

శ ష స హ

ధ ని రీ స

ళ ఙ్ఞ ణ్ఞ యితి ||

స నిస నిస || సా

పసిపిల్లలో ఒకనాటి విచారం

కవికొండల వేంకటరావుగారు

“అడివిలోమావిడిచెట్టు నోలేన పట్టుపట్టింది. మాంది లేనపట్టు అది. కుంచెడుఅవుతుంది నిండిలే. అపట్టుపడగాట్టి అలేన తాగాలని బుద్ధివుట్టింది ఓకోరికి. పైకి రిన్నగాఎక్కిపోయి పట్టులేపితే ఈగలన్నీ ముసురుకొచ్చి కుట్టేస్తాయి దానిముక్కునూ, చెవులూ, తోకనూ, ఎత్తుటివీట్లునూ; అందుకని ఏంచేసింది? అకోరి కిందనుంచి పైకెగ రేసింది ఒక సన్నావాలపేయి. ఎగలేనీసుకీ అలేనట్టిగల్లో రాణీఈగ దానికుండంతో ఆ ఆవాలపేయి అందుతుని మెట్లోవేసుకుని ఒయ్యారంగా మెదలిప్పుతుంది. మెదలిప్పుకునేసరికి ఆ ఆవాలపేయి రేమైందీ? అదో ఎత్తుచీమలుండే కన్నులొక బారిపడింది.

మఱి కనబడనేలే దా పేరే యీగలకు. ఆసాళంగా రాణీఈగ ఏదనడంప్రారంభించింది. మిగతా యీగలన్నీ రాణీఈగకు ధైర్యంచెప్పి ఏదనవద్దని దాన్ని ఆ చెట్టుమీదనే వుండమని గెలకడం ప్రారంభించాయి. తేనెపట్టును విడిచిపెట్టి సన్నావాలపేయి రక్కడపడిపోయిందో అని జగత్తుతావడకడం ప్రారంభించాయి.

గృహాలక్ష్మి

ఈలావుగా కోలేందేసిందీ? తిన్నగా గబగబా చెట్టెక్కి లేవపట్టాపింది. ఆపాళంగా రాణీఈగ లాంఘ్యంతూ ఈవలకుమనీంది. కోతి కంఠాదుపడిపోయి చెట్టుమీదనుంచి గ్రేందకో ముళ్లకంపమీదపడింది. కోతికాళ్లొ ముల్లువిరిగింది. కోతి నవనడక చెట్టెక్కిలేక బాధపడుతుంది.

పేరునెలకదానికి చెల్లాచెదరైపోయిన లేవటిగలు - ఓపిల్లాడిదగ్గజల్లి “పాపారావు! పాపారావు! విన్నుమేం ఏమీచెయ్యం. మారెక్కలమీ దెక్కించుకుంటాం. జగత్తంతాతిప్పతాం. రాణీగారి మేక కాసంత నెలికపెడుదూతన్నాయి. పాపారావు అన్నాడుగదా “ఈగల్లారా! ఈగల్లారా! లేవటిగల్లారా! మీలేంగరుత్తుంతులా నాబరువుమోయదానికి?” ఈగలన్నీకలిసి పాపారావుకు చెంచాడు పువ్వులేసి జోల్లోపోసివాయి.

పాపారావు ఆలేక చప్పురిస్తూ కొంచెంపాకీ నేలమీదోచోట ఓవెట్టచీమలకన్నంలాకీ తొంగిచూచాడు. ఆవెట్టచీమల్లో ఓగండుచీమ పాపారావు పెదిమికుట్టింది. పాపారావు “కాగ్” అని పెదిమిచేత్తో ఇలా అనుకున్నాడు. ఎట్టచీమ నరిగినరిగి చచ్చిపోయింది. ఆచెబ్బితో తక్కినచీమలన్నీ మాడిలిపోయి ఆవాలమేయ పట్టుకోద్దీ పాపారావుమందుపెట్టి పట్టుకెళ్లుకున్నాయి. జయజయధ్వనులతో మిమ్ముముట్టాయి. పెల్లి పోయి లేమ రాణీతో చెప్పాయి.

రాణీఈగ ఏమిటాఅని లేవపట్టులోంచి తొంగి చూచింది. పాపారావు కనబడ్డాడు, ఆవాలమేయతో. అలాతీమకురమ్మంది పాపారావుని తన యీగల్లో. ఈగలన్నీకలిసి పాపారావుకు మేయతోమాడా రాణీయీగ దగ్గజుకు తీసుకెళ్లాయి.

ఆరాణీ పాపారావును ముద్దెట్టుకుని ఆవాలమేయ తనమెల్లో కేసుకుని కోలాచెంచాడు పువ్వులేక పాపారావుకు పోసింది. పాపారావు కొద్దికాలంలోనే బరేఫైల్మాన్ అయ్యాడు. అప్పుడు రాణీ ఈగ పాపారావుకు చూపించి చెట్టుకిందవున్న కోతిని కొట్టెయ్యమంది. కొట్టేస్తే పాపారావుని పెల్లడతానంది రాణీ యీగ.

పాపారావు ఉచ్చిపోయాడు. ఆపాళంగా నీడోలుచ్చుకు చెట్టుమీదనుంచే దుండుంవాయించాడు. కోతి మాడిలిపోయి కుంటుకుంటూ కుంటుకుంటూ పారిపోయింది. పాపారావుని రాణీ ఈగ గట్టిగా కొరిలించుకుని బంగారు కంచంలాో కుంచెడుపువ్వు లేవపోసి పట్టించింది. గద్రున శ్రేంచాడు పాపారావు, పెల్లి బాకాలా!”

అని కథచెప్పాను. చెలిలే పిల్లలంతావిని, “నూకథలే దొంగిలించి చెప్పవు”అన్నారు పునుక్కున. “మీకథలంటే?”అన్నాను అంటేవాళ్లు-“అనగనగా ఓరాజు. ఆరాజు కేడుయకొడుకుల కథాలేదూ? ఈగా ఈగ తనమేమి మజిలీపోవడం కథాలేదూ? కోతికోతి కాల్లోముల్లు నిజగడం, మంగలాడుతీసి పారెయ్యడం, కోతి తనముల్లుతనమ తిరిగి యివ్వమనడం కథాలేదూ? ఆకథలేకలిపితిన్నీ చెప్పవు”అన్నారు వాళ్లు.

“అయితే మీకథలో బంగారుకంచం, కంచంలాో కుంచెడుపువ్వులేక పారెయ్యడం, అది పాపారావు తాగడం, పాపారావు గద్రున శ్రేంచడంవున్నాయా?” అన్నాను. పాపారావు శ్రేంచినట్టు శ్రేంచండి మీకు కేత్తనేఅని ఛాలెంజిచేసాను. పిల్లలంతా గద్రుకుంటా ఒకటేశ్రేంచడం; పువ్వులేక, మారియ్యగావుందంటే మారియ్యగావుందన్నారు.

“చాలు! జయించానుజగత్తు”ననుకున్నాను.

గీ. తుమ్మెదా ప్రాతదూలాలఁ తొట్టలందు, కాపురఁమొనర్చు నీవేడ కానలందు
కొలనులందున ముద్దులుఁ గులుక విరియు, కన్నె నెత్తమ్మిపూలేడ గడగి తెల్ల
వారకయె లేనెలంగ్రోలఁ వచ్చుటేడ, సమయవేదివిగదె నీవుఁ పట్టుదంబ
యెట్లెఱుంగుదె దెల్పుదు రెవరె నీకు, తమ్మిపుప్పొడివాసనల్ దవిలివెంట
రాగ వేగ నీ వెంత దూఁరాననున్న, పిలువవచ్చెనునో గాడ్పు పిల్లవాడు
చెంతసుండెడు కప్పకుఁ సుంతయైన, తెలియదది రొంకిగో మున్గి తేలుటెఱుగు
మంచివారగుణంబునుఁ మంచివార, లేటిగి మైత్రినొసర్పగాఁ నెంతురరయ
చెడ్డవార లెఱుంగరుఁ చేరి మైత్రి, నేయనొల్లరెఱింగిన చెంతనున్న.

*

*

*

గీ. పూవులన్నిటికిని మంచిఁ భోక్తవీవె, అన్నిసుమముల యందలిఁ యానవంబు
గ్రోలిసుమములు కనుగండఁ కుండమంచి, తుమ్మెదా యాడిపాడెదుఁ జమ్మటంచు
తిన్నయిలు త్రవ్వవారలఁ తీరుగాక.

*

*

*

గీ. పనికిమాలిన పురుగులఁబట్టితెచ్చి, మించియోర్పున సరముపోషించి వ్రీతి
పాటలనునేర్పు నేర్పు నీబోటికలరె, గాని యెవరికిగలుగు భృంగంబ ధరణి.

*

*

*

గీ. నేర్పుగల వారలకైనైతె నేర్పవచ్చు, నదియుగవృష్టమె మాబోటి కరసిమాడ
నేమియెఱుగక యాకుల నేరితినకు, కీటకమునకు పూదేనె తేటమించు
గానమునునేర్పి నిర్మలఁ ధ్యావయోగ, మలవడంతేసి మంచి తెఱ్ఱలుజెలంగ
పెంచి దానిగని సంతసించె దీవు, నీదు నేర్పునునోర్పు వర్ణింపఁదరమె.

*

*

*

గీ. ఎట్టి సుధదానికాహార మిడుదువొక్కొ, యెట్టి ఘనయోగవిద్యనీ వెఱుగుదొక్కొ
యిట్టి ఘనజన్మసంప్రాప్తిఁ యిపుడెగలుగ, తేసితివి దానికది మాకుఁజెప్పరాదె.

*

*

*

గీ. నేరిచినపాట నెవరైనైన నేర్పుమనిన, బ్రతిఫలములేక నేర్పమెచ్చటికి జావె
నిన్ను నెవ్వోర గనుగొనుచున్న మేము, నీ యుదారగుణంబిత నేర్పకొనము.

గృహంక్షి

ఉ. వల్లవివిదానవంచు నిను నవ్వగవచ్చునె గండుతుమ్మదా
వల్లవపాణులం గవులుఁ పల్కుదురే యలివేణులంచు దా
వల్లలితంపుగావ్యముల సారెకుముంగురు లుంగరంబులై
వల్లగ నిన్నుబోలగడు నానెనుటంచు దలంతురేగదా.

గీ. తవిలి సర్వపుష్ప తతితేరి మకరంద, పాపకౌతుకమునఁ బఱగుదీపు
నగలగుణనిధాన సంపంగియాగదా, దాని తేనెగ్రోల తలపులేడె.

గీ. కనకమునకు నీకుఁ గర్పశత్రుత్వమా, తెలియ బలుకుమింకఁ లేటతేడ
దాని ధరియనీకుఁ తలదిమ్ము గొననేల, దైవచేష్టితంబుఁ దప్పదటె.

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస త్రిలింగమహావిద్యాపీఠము.

శ్రీమాన్ అమృతానందనాథ గురుప్రతిష్ఠితము.

ఇందే శ్రీమతి కవితీలక కవితావికారద కాంచన పల్లి కనకాంబగారు గురుప్రీక్షవహించి జపరసంబులు గావించి, గురుదేవతాప్రసాదంబున శ్రీ శేషయాత్రాని గ్రంథములను రచియించిరి.

శ్రీమతి విద్యత్కవితీలక కవితావికారద కాంచనపల్లి కనకాంబగారు.

ఈ మహావిద్యాపీఠ ప్రభావోద్దేశము.

వేదశాస్త్రవిహిత స్వధర్మ తత్త్వనిరత సదాచారపరాయణులైన వారికి గురు ముఖంబున సర్వసంశయనివృత్తిద్వారా పరమశాంతిని లభింపజేయు భగవద్భాగవతతత్వైకర్యము, శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస త్రిలింగ మహావిద్యాపీఠముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము.

మహావిద్యా పీఠస్థాపనాచార్యులగు శ్రీమాన్ అమృతానందనాథస్వామివారి సంచేశము.

“సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ” “శేషాగావాప్తి కించన” యనుటలో “హరిమయము విశ్వమంతయు” ననియున్నది కాన మాకు లోకముపై నిచ్చాద్యైష ములు లేవు. “అవ్యయవృత్తిశేకములుగా ధర్మా ధర్మము లీవిశ్వంబున బరమ జ్ఞానువులబోధము కొరకును, తనవిరోధముకొరకును పరమేశ్వరుడు సృష్టించెను. అం దధర్మప్రవృత్తి నేడు విశేషముగ నున్నది. ఇట్టితేజీ లోకకల్యాణమునకై యార్థవిజ్ఞాన మును గాపాడవలయును. రాజులను సంఘులను దీనికి తోడ్పడుట నేటికాలమున నరిది. కావున గాయత్రీమంత్రార్ఘానుసారముగా ధర్మనిర్విహీతో త్సాహ మెవరికిఁబగునో వారలే సంఘీభవించి యథా కర్తృగ నధీతితోధాచరణప్రచారములు గావించ వలయును.

వేదతేదాంగములు కళలు, భాషాగ్రంథములు పోష్య ములు. శేషించియున్న విద్యాంశులందఱును బరిగణ నముచేసి తారతమ్యములు నిరూపించి యుత్తములను సన్మానముచేయుచుండవలెను. ఒక్కొక్క విద్య కొక్కొక్కరివైనఁ బరంపర నిలువఁబట్టుటకై పోషింప వలయును. కలికాలవశమున జహళ ప్రచారము లేకపోయినను దేశకాలము లనుకూలించిన వాడు విస్తరించుటకై జ్ఞానదీపములు నిలిచియుండవలెను. గీర్వాణభాషామైనరశ్యముగల యిక్ష్వాలమున తొల్లింటి మహానుభావు లాంధ్రమునఁ తత్వబోధమునకు జేసిన తోడుగా సంపూర్ణవిజ్ఞానలబ్ధికి కావలసినసామగ్రి యీత్రిలింగపీఠమున దైవయోగముచే నెలకొల్పఁబడి యున్నది. త్రిలింగదేశమున కీ పీఠము నీ పీఠమునకు త్రిలింగదేశము నన్యోన్యపోషకంబులై యుండ నీశ్వర సంకల్పము సిద్ధించుగాక.

గృహ లక్ష్మి

త్రిలింగమహావిద్యాపీఠ స్వరూపకథనము.

వందు దోడుపడి కవకాంబుగారి ద్వితీయశరీరమొ
యన్నట్లు లామెలోపాటు అభేదముగ నున్నవారు
పంగవామాల అమృతామృతముగారు.

శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస త్రిలింగమహావిద్యా
పీఠము సృజించినది బ్రహ్మభూతులగు శ్రీ ఆమృతా
నందనాశపరమాత్మ.

ఈపీఠమునకు శరీరమై పకలకార్యములు నిర్వ
హించుటకు గురువులచే నియమింపబడినవారు దంట

శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస త్రిలింగ మహా విద్యాపీఠము

వదును వెంకటేశ్వరపంచాయితనదేవతలు, పైన శ్రీమాన్ ఆమృతానందనాథస్వామివారి లింగము.
బడివైపున వరుసగా శ్రీమతి పంగవామాల అమృతామృతముగారు, శ్రీమతి కవితలక కవితావికారిద
కాంచనపల్లి కవకాంబుగారు.

ఎడమవైపున వరుసగా దంటు పార్థసారథిగారు, పంగవామాల రామానుజరావుగారు,
వైద్యరాజ దంటు సుబ్బావధానిగారు.

మాయన్నవారు బడివైపు కవితావ్యాఖ్యాన శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారు.

ఎడమవైపు ఆమ్మయ్యార్థవాచస్పతి, వడలి లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు.

ఈపీఠమునకు ఆత్మస్వరూపము ధరించి
చైతన్యమొసంగువ్యక్తి శ్రీ జీవయాత్రా
కర్త గురువుత్రికయగు శ్రీమతి కవితలక
కాంచనపల్లి కవకాంబుగారు.

సుబ్బావధానిగారు. ఆవధానలగారి విలువ ఆమృతా
నందనాథులవా రెఱుంగుదురు. ఆమృతానందనాథుల
వారి యంతరంగము వచనానులగా రెఱుంగుదురు.
కాని పద్మరుమాద్రితేను విష్ణుమాత్రమునఁ బులిక
గాఢుడై పాశులోచనుడై ప్రపంచమును నులుచి
పోవు వంతరంగభక్త దేవధానిగారు.

దోడుబట్టువై మొదటినుండి గుర్వీశ్వరకైంకర్యము

శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస త్రిలింగ మహావిద్యాపీఠము

ఈ పీఠమునఁ గార్యనిర్వహణమున కవధానముగారికిఁ
దీక్షములొని యితర కీర్త్యులు భిక్షులు, కరణములై,
యంతకరణములై యున్నాడు.

ఈ పీఠము నాకీర్తించుచున్న వ్రులు, పండితులు,
కవులు, పశోక్షప్రియులగు జీవరాలు. ఇట్టి పరమో

త్రిలింగ వీర కా ణి లు

వైద్యశాఖాకార్యములు

- 1 వైద్యరాజునిర్దేశించినము. వైద్యులకు శోగులకు
వదితర సాధారణమగునావధములకు మంత్రాలా
చమునకు స్థానము, 3/71 లాయెదురుకోర్డు.

శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస త్రిలింగ మహా విద్యాపీఠము.

ఈ విలాసముగలభవనము—“కవితిలక కుటీరము” అనుపేరం బరగును. అయ్యది

శ్రీమతి కవితిలక గాంచనపల్లి కవకాంబగారి స్వగృహము.

శ్లోమముగుసామగ్రి నైవయోగమున పీఠమునఁ
తెదలయాశీస్రభావంబున సంపూర్ణఫలము నొసంగి
యాంధ్రదేశమునకు పకలమంగళముల సమకూర్చు
గాక.

- 2 వైద్యరాజు చార్తరు దంటు సుబ్బావధానిగారు,
క్షయమేహాది దీర్ఘరోగములయందు చేసిన
పరిశోధనములు.

- 3 వైద్యరాశీసుములగు “ఆంధ్రవైద్యనిదానము,”
“అభివచనార్చనము,” మొదలగునవి.

* * *

గృహ లక్ష్మి

4 వైద్యమనం దవధానిగాను వినియోగించు
నీర్ధావధంబులు.

* * *

సా హి త్య కా ఖ

ఈ శాఖ ప్రధానముగాఁ గనకాంబగారిపై
నాధారపడియున్నది. శ్రీమతి కనకాంబ
విరచియిత గ్రంథములు.

- 1 రంగశతకము—(కందములు)
- 2 కాశీయాత్ర—(వీరమాలిక)
- 3 పాండవోదంతము—(వచనము)
- 4 బుద్ధచరిత్ర—(వచనము)
- 5 రాధ—(వచనము)
- 6 శ్రీ చీడయాత్ర—(పద్యకావ్యము)
- 7 ఆభిజ్ఞానశామంతలము—(నాటకము)
- 8 శ్రీమద్రామాయణకథాసంగ్రహము. (వార్తాక
టాలరామాయణమునకు కనువాదము. చక్కని
కందపద్యములు.)
- 9 హంసవిజయము—(వేదాంతశాటకరాజము)
- 10 అమృతసారము. (వేదాంతము. పద్యకావ్యము)
- 11 ఆనందసారము. (వేదాంతము. పద్యకావ్యము)
- 12 తోమలియ, (నానావిధముల పర్లనములుగల
యత్యుర్య మతోహరప్రబంధము నిష్పడు
రచించుచున్నాడు.)

త్రిలింగవీరమునఁ బ్రధానశిష్యులగు
శ్రీ దంటు సుబ్బవధానికవి ప్రణీత
గ్రంథములు

1. “దాసగీత” ఇది మూడువందల పద్యములు
గల యాంధ్రకావ్యము. ఇది గురుసన్నిధానముననున్న
తీర్థాధికారియగు సాధకుని వర్ణించును.
2. “అంబికాచరణసోజశ్రావణ” పరాంబికా
చరణసోజోపాసనమందు కవిగల భావోద్రేకము,
భక్తితాత్పర్యము లిందు విందుగా వినంబడును.

3. “అంధ్రభామినీవిలాసము” ఇది పండిత
రాయలసంస్కృతమున కాంధ్రభాషానువాదము.

వీరశిష్యులగు దంటు: శ్రీనివాసశర్మ
బి.యే. బి.యల్. గారి గ్రంథములు

1. “నాగభూషణశతకము.” అమృతానందనాథ
స్వామివారి వ్యవహారనామమున కంకిత మీయఁగడి
నది. ఇది ప్రతిపద్యరసోచితమగు శతకము.
2. “శ్రీ రులసీదాసచరిత్రము” ఈప్రబంధమున
పూర్వభాగ మానవందలపద్యములుగలది. పూర్తియై
యచ్చగుచున్నది. ఉత్తరభాగమింక యున్న పద్యములు
కావచ్చును. ఈగ్రంథములు రెండవ శ్రీశర్మగారి
శేవలము నీరమునందు సానిస్వరకలోపాసననామహి
మచే లబ్ధమైనవి. భక్తిరసభరితములు.

* * *

విజ్ఞానశాఖ

గంగాయమువాసరస్యగులలో సరస్వతి యంతర్యా
హిని. అట్లే వికస్మతావిద్యావీరముయొక్క వైద్య
శాఖయు, సాహిత్యశాఖయు, గంగాయమునలవల
బాహ్యప్రపంచమున భారము నిర్వహింప నంతర్యా
హినియగు సరస్వతీప్రపంతివలె నిగూఢముగా నీవీర
మున విజ్ఞానశాఖ తెలయుచున్నది. జిజ్ఞాసువులైనవారి
కిందు నిత్యము 24 గంటలలో ‘నిదాసమాధిస్థితిః’
అను న్నాయమున నిద్రాకాలములేవ్వు, తెల్లవారు
జామున బ్రాహ్మీయబూర్తముమొదలు కయినించు
వరకు నీవీరమునం చెప్పడు నేవోయొక రూపమున
భగవద్భాగవతకైతర్యము జరుగుచుండును.

* * *

శ్రీమతి కనకాంబగారి దినచర్య.

కవిసార్వభౌమ శ్రీసాద కృష్ణమూర్తికాశ్రీగారు
శా. ప్రత్యూషంబున లేచి స్నానమును చే
వబ్రాహ్మణారాధన

శ్రీ ఆమృతానందనాథస్వామి
 శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస తిరింగమహావిద్యాపీఠస్థాపనాచార్యుః

సాయంకాలము - ఇంటికి

శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస త్రిలింగ మహావిద్యాపీఠము

ప్రత్యాహారవిహారముల్ సలుపుచున్
వ్యక్తిత్వమున్ గాంచనై
నిత్యైశ్వర్యము గొన్న మేటియైనన్
నిర్దిష్టయై జీవునిన్
సత్యాన్వేషణ సేయు మాకవకమన్
వర్ణింతు బ్రహ్మంబునాన్."

* * *

కవితలక కనకాంబగాఁ అమెగ్రంథములు
—అధునిక మహాకవులయు విద్వాంసుల
యొక్కయు దృష్టి:—

కింకపిండ్ర ఘటాపంచానశ కతావధాని
చెల్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారు

"ఇట్టి దుర్భిక్షకాలం దెవుడో పూర్వ
మహానిషత్తుల వినబడు నువిదల తల
మానికంబును బోలెడు మగువయొక తె
పుట్టె మనభారతీయుల పుణ్యమనగ."

అను పద్యమున గనకాంబగారి పారమార్థిక
స్వరూపమును

ఉ. "కావున విస్తరింపక యి

కన్ విరమించెడఁ గబ్బమిద్ది స
ద్భావులకున్ ముదంబిడుచు
భావికలార్థుల భాగ్యరాశియై
యీవిపులన్ యశమ్ముగని

యెల్లెడలఁ జయమందుఁగాక యీ
కోవిదురాలి పుట్టువులకుఁ
ఫలమజ్ఞెడు గాక పూర్ణమై."

ఈ పద్యమున జీవయాత్రాప్రాశస్త్యమును వివరించిరి.

వాటకచక్రవర్తి, విద్యకృషి మల్లాది
అచ్యుత రామశాస్త్రిగారు, లెజవాడ.

సీ. పోతనామాత్యుని పోకడభక్తిలోఁ
భ్రాతదాయనిపించు పట్టలొకట
తిక్కన మంత్రి యీతెలుఁగు తేటగ శాంతి
ప్రాసనాయనిపించు రచనలొకట
బాణునినోటిలోబడక దాగినశబ్ద

జాలమాయుదియను సరణులొకట

బ్రహ్మసూత్రార్థతాత్పర్యమందలి సార
సరణులింతియను స్థలములొకట

నమరియున్నవి గనుగొని హంసవిజయ
రూపకంబున హంస స్వరూపమనుచు
చెప్పవచ్చును నిక్కంబు సిద్ధగురుని
మహిమగాకున్న కృతియింత మహము
గనునె.

గీ. శారదా సత్కృతాసార సారమనఁగ
చెలగిచెలువొందుగాదె మీ జీవయాత్ర
గురుకులంబునగ్రమశిక్ష గణచియున్న
శిష్యసంతతిగనదె సజ్జీవయాత్ర.

విద్యాన్ దీపాల పిచ్చయ్యశాస్త్రి కవివర్య
విరచితములు.

గీ. అమృతసారముగాఁ కవిత్వము రచింప
శిష్టతాననఁగఁ బవిత్రజీవయాత్ర
సలుపనేర్చిన సతియోర్తు చాలదొక్కొ
కామినీలోకమున కెల్ల గాంతిగూర్పు.

క. పరదూషణ పరభూషణ
పరతేకవసంబు వ్యర్థపరువక పరమే
శ్వర చరణస్మరణమునకె
గురిచేసెన్ కనకమాంబ గురుకరుణాప్రీతి.

ఆధునిక కాలము—కనకాంబగారి కవితాగౌరవము

జటావల్లభుల పురుషోత్తముగారు, ఎం.ఏ.

[శ్రీ తిరుమల శ్రీనివాస త్రిలింగ మహావిద్యాపీఠమున 8.12.1936 తేదీ శ్రీ కవి సారస్వభామ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారి యాజమాన్యమున జరిగిన నిధిలో శ్రీ యువన్యాసము శ్రీ. వే. బ్రహ్మశ్రీ జటావల్లభుల పురుషోత్తముగారిచే నాస గలదివది.]

కవిహృదయమును గన్పెరుచునది కావ్యములోని విషయము; కవి కాళలమును గన్పెరుచునది యీ విషయమును వ్యక్తపఱచునీతి. కావ్యవిషయము కవి సందేశమునుబట్టును; కావ్యకాళలము కవి కళా వైదగ్ధ్యమును బట్టును. ఆత్మసంస్కారమును గావించునది కవిసందేశము; ఆనందము పొందగూర్చు నది కావ్యకళ. కావ్యతేజస్వీయమును గూర్చునది సందేశము; ఆసందేశమును హృదయగురీతిగో చునది కవిసందేశము. ఏ కావ్యములో నుత్తమసందేశమును హృదయంగను కావ్యకళయు మేళవించియుండునో యాకావ్యము ప్రశస్తమైవది. ఉత్తమసందేశము శ్రేయస్సునుగూర్చును. కావ్యకళ విద్యుత్తుములును కోభాసంకెములునునగు శబ్దములచేతను భావములచేతను జేర్చుచుండును. కనుకనే నన్నయ గారు “విక్రమశ్రేయః కావ్యం రేదనోమః పరికృతేన వాగధే” అని చెప్పియున్నాడు. ఈ విద్యచనమునకు లక్ష్యభూతముగ కావ్యములను రచించిన కొలదినుండి యాధునికకవులలో శ్రీ కాంచనపల్లి కనకాంబగారికరు.

కవిత్వానికి భగవద్దత్తమనియు నది శేవలాభ్యాస మునలన గల్గునదికాదనియు మనవారును పాశ్చాత్యులునుగూడ నమ్ముచున్నారు. భగవద్దత్తమైన కళను భగవత్ప్రేరేకతముకొనితే యర్పించుకవి ధన్యుడు. ఆధునికకాలములో విట్టి ధన్యతవొందినవారిలో ముందు జేక్కొనఁదగినవారు శ్రీ కనకాంబగారు. ఈయన గ్రంథములలో భక్తి, భావము, వైరాగ్యము ప్రధానముగ ప్రతిపాదించబడినది. నీతి సదాచారము

మున్నగు ధర్మములుగూడ యథోఽంతముగ బోధించఁ బడినవి. ఈగ్రంథములలో శీవయాత్ర, అమృత సారము, ఆనందసారము — ఆనంద పద్యకావ్య ములు. హంసనిజయము స్వతంత్రనాటకము. ఆశ్రాధి భావకాశంకలము కాళిదాసునిగ్రంథమున కనువాదము. శ్రీమద్రామాయణ కథాసంగ్రహము వాల్మీకిమహర్షి కృత బాలరామాాయణమున కాంధ్రీకరణము. రంగ శరీర మనునది యామెచే బిల్వదండవయోట రచించఁ బడినది. ఇది పెల్లూరి రంగనాయకులపైఠె తెప్పబడి నది. రాధ యిది సాంఘిక నవలయు, గౌతమ బుద్ధుని చరిత్రమును వచనగ్రంథములు.

ఆధ్యాత్మిక దుష్టిత్వముచే తమారహితముచున్న యాధునికులఁ బరింపఁజేయుటకే నవయిత్రి వర్షించిన యమృతసారానందసారములు మిక్కిలి యుపకరించు ననుటలో సందియములేదు. ఈమె వేదాంతబోధలు “నేటికాలములో బయలుదేరిన యజ్ఞేక సంఘముల యొక్కయు సమాజముల యొక్కయు “మెట్ట వేదాంత” ధోరణిలోఁబడక స్వచ్ఛమైనకమార్గము ననుసరించియుండుట పరమామోదహేతువు. ఈమెది శృతి స్మృతి పురాణేతిహాస సదాచార నిబద్ధమైన కుద్ధశోధియవలెము. ఈ ప్రమాణములలో గొన్నింటిని గొన్నిచోట్ల పూరింపవలెనని గాని సంస్కరింప వలెననిగాని యామె చెప్పదు; అక్షరకణవాని వాచరణలోఁ బెట్టవలెననియే బోధించును. కాలాను సారముగా ధర్మమును మార్పుకొనవలెననువాదము నీమె యంగీకరింపదు. బుద్ధులు నునకు సిద్ధాన్నము నిచ్చినారనియు దాని ననుభవించుటయే మన విధి

యనియు నామె యాశయము. వర్ణాశ్రమధర్మములను వదలరాదనియు, కాస్త్రములయం వ్యతిరేకమైన విశ్వాసముండవలెననియు నీమె చాల స్థలములలో బోధించియున్నది. “పంశయాత్మా వివశ్యతి” అను గీత్యము నీమె ప్రమాణవిషయమున వ్యవహరింపజేయును. ఈమెకుగల ప్రమాణబుద్ధియంతయు నీమె గుఱపులైన అమృతానందవాగ్దాస్వినివారియందు కేంద్రీకరింపబడినట్లు కన్పట్టును. గుఱపుపట్ల పంచ ప్రమాణబుద్ధియుండుటయు వార్ష సంప్రదాయమే. ఇతరుల వ్రాతలనుగూడ నను వ్రాతలుగనే చెల్లుబడి కావలెనని కవులు గ్రంథకర్తలు ప్రయత్నించుచున్న యీ కాలములో శ్రీ కవకాంబికారు తమ గ్రంథాలలోని భావరత్నములు తమ స్వీయములు గావనియు నని శ్రీ స్వామివారి కటాక్షముచే లభ్యమనియు తెప్పట యాద నీమె యహంకారరాహిత్యము వ్యక్తమగుచున్నది. గుఱపులయందున్న యిదిగూడ విశ్వాసములే యీమె కిట్టి కవితాశక్తిని బ్రసాదించినవారయను మామా పాతకునకు గలుగకపోదు. కవి స్వీయచరిత్రలోని కొన్ని యంశముల ప్రశస్త్యముగ గ్రంథములోనికి బ్రకటింపబడుచున్నది. హంసజలములో నుదర్శనము చెప్పిన యీ క్రిందిమాటలు వయస్రీపరముగ నవ్యయింపకపోవు.

“మాటిమాటికినీ గురుని

మాటలె బ్రష్టికవచ్చుచుండెగా”

కాస్త్రమునందును గుఱపునందునవలెనే మంత్ర శాసనమునందుగూడ శ్రీ కవకాంబికారి కనుంతి విశ్వాసము గలదు. మంత్రోచ్ఛ్వాస యేవిధముగ ఫలవంతమగుతో యను భౌతికశాస్త్రీయచర్చ నున కక్కలులేదనియు మనకు చెలియకపోయినను దాని పని నిది మానవనియు చెప్పటకై యీమె రచించిన యీక్రింది సౌలంకారపద్య మీమె యుత్తమకళల కొక యుదాహరణము.

పైపైని త్రివృణ్మాడుట

యేమని మరమేకెపుడది యెట్లాబోసి

అపగిది మంత్రపతనం

బేసని జేవార్మ నీకు నేమేగానీ.

భౌతికచింతయే యేకైకచింతగను, స్వచ్ఛావృత్తియే యేకైకవృత్తిగను, నీచభావప్రకాశనమే కవితా లక్ష్యముగను భావంపబడుచున్న యీ యాధునిక కాలములో ప్రబలవృద్ధి వాఙ్మృత్తికవిషయముపైకి త్రిప్పటకును, కాస్త్రములలో బ్రామాణ్యమును గలుగజేయుటకును, భగవత్కైంకర్యమే కవితాలక్ష్యమని యుదాహరణపూర్వకముగ బోధించుటకును శ్రీ కవకాంబికారు పూనుట యాంధ్రులభాగ్య మనక తప్పదు.

అంగ్లేయు సారవ్యతవిమగ్నకుల దృష్టినిబట్టి యాచినను శ్రీ కవకాంబికారి కవితావిషయ మత్యుత్తమమని చెప్పకతప్పదు. “Poetry is the criticism of life” అని మాత్రుగా ఆర్పిల్లు చెప్పియున్నాడు. మానవజీవితమును జ్ఞానవేసి యందలి మంచి చెడ్డలను విమర్శించి తత్వైయమును గన్పఱచుటయే కవి కర్తవ్యమని దీని తాత్పర్యము. మానవజీవయాత్రను విమర్శించుటయే కదా శ్రీ కవకాంబికారు గావించిన పని! ఇదియే కదా వారి గ్రంథములలోని విషయము! విషయమునకుఁ దగినట్లే యొక గ్రంథమునకు “జీవయాత్ర” యను పేరు పెట్టబడినది.

మానవజీవితమునకు ఫలబంధించిన పరమరహస్యముల నీయను తన గ్రంథములలో నువ్యక్తము గావించినది. మన హంసలను కుచ్చభౌతికవిషయములనుండి యత్యున్నతాధ్యాత్మిక విషయములపైకి గొంపోవుట కీమె రచనకు విక్రీ విరోధమగుచున్నది.

శ్రీ కవకాంబికారి వ్రాతలను జరుపుకత్త వార్షములగు నుపనిషత్తులు, గీత, రామాయణము మున్నగు మంత్రగ్రంథములను బఠించుచున్నట్లే మనంబునకు గన్ప

ట్టును; ఆ గ్రంథములను బడించునపుడు గల్లు కెన్నయి
రయు బుద్ధితానందమును నీమె గ్రంథములను బడుపు
నపుడుగూడ గల్లుచుండును. ఈమె రచనలలోని
కొన్నివాక్యము లా యుక్తిగ్రంథములలోని వాక్య
ములను స్మరింపజేయుచున్నవి. ఇందు కొన్ని గ్రంథ
కర్తృ బుద్ధితార్థకముగ వాంఛికరించుచుండును;
కాని కొన్ని యీమెను స్వతంత్రముగఁ దట్టిన భావ
ములేయియ్యండి యా దృష్టికముగ వాస్తవాక్యము
లను బోలుచున్నవి.

అప్పురావరుదర్శనమైన మాత్ర
సర్వసంశయభయములు సమసిపోవు
కర్మముహరించును హృదయగ్రంథివిడును
సత్యమిటు వేద నిచయంబు చాలుచుంట.

అను నీమెపద్య మీశ్రీండి మందకోపనిషద్వాక్యము
లను దలపించుచున్నది.

భిద్యతే హృదయగ్రంథిశ్చిద్యంతే సర్వ
సంశయాః
క్షీయంతే చాస్యకర్మాణి తస్మిన్దృష్టే
పరావరే.

అను లైత్తిరిమోపనిషద్వాక్యము

“యతోవాచో వినివర్తంతే అప్రాప్య
మనసాసహా.”

“మాటలెందునుండి మఱిలుచుండును దేని
మనసు చేరలేదు”

అని యాంశ్రికరింపబడినది.

“అడుగనివానికిఁ జెప్పఁగఁ
బడనేలా పలుగతులను బాధల జీవా”

అనునది

‘నా వృష్ట్యకస్యదిద్భూయాత్’

అను మనుస్మృతిలోని వాక్యమును దలపించుచున్నది.

శ్రుతిస్మృతులలోని వివిధవాక్యములను స్మరింపఁ
జేయునట్టియుఁ బోలునట్టియు వాక్యములు శ్రీ కవి
కాంబగారి గ్రంథములలో నెట్లున్నవో చూపుటకై
శ్రీ వాగ్మూడి కృష్ణస్వామయ్యగారు కొన్ని యుచా
హరణములను జూపియున్నారు. వానినుండి గో
కొన్నిటి నీపై నుదహరించియున్నాము.

ఇక కావ్యకళావిషయమున శ్రీ కవకాంబగారి
కవితాప్రాశస్త్యము నందుక పరికింపెము.

ఈయను రచనలలో నెచ్చటను దోషము గాన
రాదు. భాషావిషయమున నీమె కుద్ధశ్రోత్రియ
మార్గము నవలంబించినది. తీవయాత్రనై వర్ణిపాయ
మొసంగుచు శ్రీ చెల్లవీళ్ల వేంకటాశ్రీ గారి రిట్లు
చెప్పియున్నారు.

‘వేరుజీవయాత్ర, ధోరణిసరళంబు,
తప్పుకానరాదు, తత్త్వ మెల్ల
యెడలవేద్యమిట్టి యెడద యేసాధ్యరీః
గలుగుఁ బున్నెమెంతొ నలుపకున్న.’

గోపాభాసమే యొకవిశేషము కాదు. బాండిత్య
ప్రకర్షను చెల్లు ప్రాధప్రయోగము నీమె గ్రంథము
లలో నెచ్చటబట్టిన నెచ్చటఁ గన్పట్టుచున్నది.

‘శైవ్యోపాధ్యాయకచే
ఋష్యాదులు మున్నఁగాంచి రిహజర
సుఖముల్.’

“శైవ్యోపాధ్యాయకచే” అను ప్రయోగ మెంత
‘హా’ని గూర్చుచున్నదో చూడుదు. వ్యాకరణ
మును, నిఘంటువుకుగూడఁ ద్రోసి రాజమచు
భాషలో నినుమంతయుఁ బాండిత్యము గలుగఁబడనే
కవచములకుబూను యునటలు కవివామధారులై
యొప్పుచున్న యీకాలములో శ్రీ కవకాంబగారి
ప్రయోగములు ప్రత్యేకానందమును గూర్పఁగలవు

శ్రీ కనకాంబిక రచనలో వర్ణాలంకారము లను శబ్దాలంకారములను తెల్లవీరియుచున్నవి. ఉపమ, దృష్టాంత నిదర్శనార్థాంత రవ్యాసాలంకార ఘోలను వాడుటలో శ్రీ కనకాంబిక కడుజేర్ప గలది. తాము జెప్పఁదలచిన మహావిషయము పాఠకు నకు మలభముగ గ్రాహ్యమగుటకే యీ మె యలంకారములను వాడునుగాని యాదంబరమగౌరవ వాడదు. ఈ మె తెచ్చుసాధికలు సాధారణముగ విత్యాప భవముభావికే.

త్రిప్పిత్రిప్పిత్రిప్పి తిన్నసనిలుఁజేర్చు
గొడ్డువైటపటి గొల్లవాను
త్రిప్పిత్రిప్పి జీవు దిద్దిప్రోచును భక్త
తత్పరుండు హరి పరాత్పరుండు.

ఈ ప్రావ్యసాక్షాత్త విద్యాపశ్చేదమునకు ఫలితముగా నీయను యుతాల్యకేదాంతరహస్యము లను సుక్యక్తము గావించుటకై ప్రకృతి కాస్త్రము నుండి సాదృశ్యములను చెప్పుచుండును.

‘నడుచుచుదూలిం యవ్వను
గడువై శమతాను నివ్వగాగదలుట నె
వ్వడునేర్చును దనుతల్త్యము
జనుడెవ్వడు? యత్న మిట్లునలుచు
సహజమా.’

‘తాటిచెట్టు క్వాచాటుటకై వేయ
దానిమీదననుచు తరుణముందు
స్వాస్థ్యమునిలబెట్ట సహజంబుగాగాని
దానినెట్లు చెప్పఁబూనుచుండు.
చిత్రగతులనాడుఁ జేతులాడించును
వెట్టిచూపులఁజూచు వెతలఁబడును
లరసియరయకెట్లా యాత్మస్థితిని నిల్పు
కొనునుబుధుని సహజగుణముతనము.’

ఈ కవయిత్రి ప్రాకృతవిషయములనుండి పరమ సత్యములను వీతిబోధలను గ్రహించుటలో జేర్పరి. వలువజేంద్రకు ‘చత్వారము’ వచ్చుట లోకములో గాంచుచున్నాము. దీనివలన సమీపవస్తువులు సరిగఁ గన్పట్టకపోవుట సంభవించుచున్నది. ఆ వయస్సు వచ్చునప్పుడే నను సైహికములగు విషయవాంఛ లదగవలెననియు నాముష్మికవిషయముపైనే దృష్టిమరల వలెననియుఁ చెప్పుటకే భివంశుడు మాంపుని భౌతిక దృష్టిలో నిపరిణామమును గల్గించుచున్నాడని యీ యను యుత్పేక్షించుచున్నది.

‘మట్టచేప్పనసామగ్రి గిట్టదింక
దూరదృష్టిఁబరాత్మను జేరవలయు
ననుచు బోధించుఁగాబోలు సబ్బభవుడు
దృష్టిభేదంబు నలుచదియేండ్లకొనగి.’

ఈక్రింది క్రమాలంకారములో పెంతభావ మిమద్భవిదీపనో చూడుడు.

‘పరమా రైకపరాయణుఁ
డరయంగాబోడు లోకమాత్మస్థితిచేఁ
దయించును సంసారము
విరమిం చురమించు మించువిభుడైశ్రీశా’

ఇటఁబడినపాదములో మూడువిశేషములున్నవి.

- (1) ‘మించు’ త్రిరావృత్తమైనది (2) మొదటి పదములోని ‘వి’ పోయిన రెండవపదమును రెండవ పదములోని ‘ర’ పోయిన మూడవపదమునగుచున్నది.
- (3) ఇంద్రియవ్యాపారమునుండి ‘విరమించిన’ పిమ్మట వాత్మపరార్థమందు ‘రమించు’టయు వారమించుట ప్రారంభమైనపిమ్మట విభుడై ‘మించుట’యు జగగును. కాన భావపరంపరలోగూడ గ్రమము పాటించబడినది.

ఈపద్యము విషయవిలాసములోని ‘తలఁపి యిలూచి రసోచితంబుగ’ అను పాదమును దలపించు చున్నది.

సంస్కృతమున కాండీకరణమున కావ్యస్తలములలోఁ గూడ శ్రీకవకాంబికారి కవితావైభవము వ్యక్తమగుచున్నది. ఇంతకుఁబూర్వము బయలుదేరిన యాంధ్ర కావ్యస్తలములలోఁగంటె నీమె కావ్యస్తలములోనే కాళిదాసకవితాలక్షణములు హెచ్చుగఁ గనబట్టుచున్నవి. పరీక్షాస్థానములగుకొన్ని పుట్టములలో నీమె మిక్కిలి ప్రశంసనీయులుగ వాండ్రీకంచయున్నది.

“అస్మాకసాధు విచక్ష్య” అను శ్లోకములో “సామాన్య ప్రతిపత్తిపూర్వకమిందారేషు దృశ్యాత్వయా” అనుచోట వ్యాఖ్యాతలు చాల యర్థములను నూచించియున్నారు. శకున్తల విక్రమభార్యలతో సమముగఁజూడవలెనని యొక యర్థమును విశేషముగఁ జూడవలెనని మఱియొక యర్థమును గలవు. ఈ రెండుభావములును శ్రీ కవకాంబికారి దీనికొని వచ్చుచు నిట్లు వ్రాసినారు.

గడుడక్కిన కూర్మిగడించి
దీని న్యాయమృతపత్నులట్లగన

ఇచట ‘న్యాయమృత’ అనునది యవధారణముననుండు కావ్యమందును వర్తించుటచే నీ యర్థములు వచ్చుచున్నవి.

“తాపసి శకున్తలావస్థాంపెభ్య” అను చోటనున్న శ్లేష వాంధ్రములోనికిఁ దెచ్చుటకై కవయిత్రిగారు “శకున్తలక్షణము” అని వ్రాసినారు “శకున్తము యొక్క లక్షణ” మనియు శకున్తలయొక్క క్షణము (ఉత్సాహము)నియు రెండర్థములువచ్చును.

సంస్కృతభాషలో శ్రీకవకాంబికారికి మంచి పాండిత్యముగలదు. ఈమె శ్లోకములు మిక్కిలి హృద్యములుగనుండును. గ్రంథములలో సందర్భోచితముగ శ్లోకములను వ్రాయుట యీ మెకు పరిపాటి. ఈ క్రింది శ్లోకముయొక్క గమనిక యంతసరళముగ నున్నదో పరికింపుడు.

మనసిజకుసుమాస్త్రాత్ మానసిదృష్టి
పాతాల్

పశుగృహధనదారా పత్యసంసర్గదో
పాత్

పరశిపగురుసేవాప్రాప్త విద్యాభి
మానాత్

పటుతరభవపాశాల్ పాతునః పార్వతీశః.

సంగ్రహమును హృదయంగమమునను భాషలో నొకపదమనత్యమును తెప్పట గొప్పకవుల రచనలలో గాంచవగును. ఇట్టి వాక్యరత్నములు ప్రజల వాకర్షింది లోకములో హెచ్చువాడుకలోనికివచ్చి సందర్భాను సారముగ సంభాషణలలోను టఁకింపబడుచుండును. అట్టివియే కొన్ని సామెతలగును. ఒకకవి గ్రంథములో నిట్టి వాక్యములెన్నియున్న నాతనికి వికాయంతగొప్పదిగ నుండునను భావముకూడ విమర్శకులలోగలదు. అంగ భాష మాట్లాడువారిలో షేక్స్పియరు వాక్యములే హెచ్చు వాడుకలోనికి వచ్చినవి. పిమ్మట మిల్టను వాక్యములున్నవి. అంగ్లేయకవులలో షేక్స్పియరు మిల్టను వాక్యములున్నవి. అంగ్లేయకవులలో షేక్స్పియరు మిల్టనులే ప్రథమగణ్యులగుటకూడ విశేషము. శ్రీ కవకాంబికారి గ్రంథములోనెల్లు సామెతలుగను ప్రసంగపద్యములుగను నుండదగిన పద్యములెన్నియో కలవు. మచ్చునకు మామపద్యముల నీ క్రింద విచ్చుచున్నాను.

‘చదివిన పండితులగుమరు
విదితముగాకున్నయెడల వెంట
పురుషుల్

చదివినఁజరువకయున్న
ముదితలు విద్వాంసురాంధ్రు పుట్టుక
మంత్రి.’

‘కామియైనవాడుకల్ల సంసారంబు
లో మునుగు నాత్మలోఁ గలంగుఁ
గామిగానివాడు గాముడై నిశ్చింత
సహజకర్మమందు శాంతిఁజెందు.
ఇంటిమీదరాళ్ల నెన్నైనఁ బడనిమ్ము
నుప్తుడై నజనుకు సుఖమునుండు
మేలుకొన్నయప్పుడాలించు నల్లాడు
పొరుగువారిఁ బిలుచు బొబ్బలిడుచు.’

ఈ కవియశ్రీకృష్ణయొక్క రచనలార్థములలోఁ
బ్రచారము సొందినకొలదియే నిట్టి పద్యరత్నములు
నిత్యపాఠములలోనికి రాగలవని నాయభిప్రాయము.
ఇట్టి పద్యములలోని రచనాసంగ్రహమును, భావ

ప్రాశస్త్యమును మిక్కిలి కొనియాడదగియున్నది.

భావ గాంధీర్యమునను, బోధప్రాశస్త్యమునను,
రచనాశీలిలోను శ్రీకృష్ణయొక్క కవిత్వ పాధారణ
ముగ వాల్మీకిరామాయణము, భగవద్గీతమున్నగు వార్ష
గ్రంథములలోని కవిత్వము బోలియుండును. ఈమె
కవిత్వంలోని యన్నిగుణములకును పన్నె యెన్నెది
ప్రసాదగుణము. ఈమెకైలి మృదుమధురమై గంగా
ప్రవాహమువలెనుండును. పద్యములు వివిధంబులైన
యర్థమగుచున్నవనీయకాలివ్యములేక ద్రాక్షాపాకములొ
నున్నవి. ఇట్టి యుత్తమకవిత్వ యచిత కాలములొనె
యాంధ్రదేశములొ నుచితస్థానము సొందగలదనుటలో
సందియములేదు.

జ
ం
డు

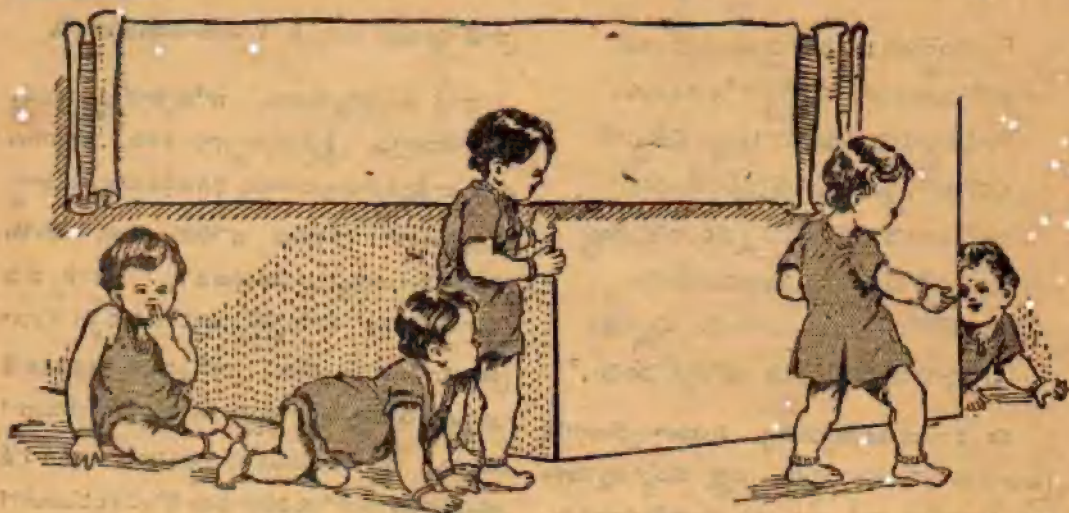
**ZANDU
BALAMRIT**
A Specific Remedy
for
Lean and unhealthy
Children

Madras Presidency Agents:-
DAMODER & Co;
78. CHINA BAZAAR ROAD. G.T. MADRAS.

బా
లా
మూ
తం

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టియున్ను, బలమున్ను ఆరోగ్యము నిచ్చును.
అన్నిచోట్ల జండు ఫార్మశీ ఏజంట్లువద్ద దొరకును. ధర బుడ్డి అ 10.

పసిపాపలు - పోతపాలు

శుభ్రత

బిడ్డలకు పోతపాలు వాడటప్పుడు పాలు కాచిన నీళ్లు అప్పటికప్పుడు కలిపి వాడటం మంచిది. ఈపాలు నీళ్లు అతిజాగ్రత్తగా శుభ్రంగా వుంచాలి. లేకుంటే దుమ్మువడి ఈగలుముసిరి అనారోగ్యమౌతవి. అట్టివి వాడితే జబ్బులు వస్తవి. అందువల్ల పాలునీళ్లు చక్కగా కాచి, వడియకట్టి మూసి వుంచడం అవసరం. ఇలా తయారుచేసిన పాలు బకమారుపట్టి మిగిలితే మరొకసారి కని వుంచకూడదు.

గమనిక

బిడ్డలను పాలిచ్చి కొంచెముసేపు ఎత్తు కొని రెండుమూడు త్రేపులు వచ్చినతర్వాత పడుకోపెట్టడము మంచిది. అలాచేయడము వల్ల చక్కగా నిద్రపోతారు. పోరుపెట్టరు.

పాలు పడినవా?

బిడ్డలు చక్కగా నిద్రపోతూ మలబాధలు

ఏమీలేక చలాకీగావుండి యీక్రింద పట్టి ప్రకారము బరువులో హెచ్చవుతుంటే పోతపాలు పడినవని వాటిని వాడుతూ రావచ్చు.

వారమునకు బరువులో మార్పు:

3 నెలలవరకు

5 మొదలు 7 పౌన్సులు

3 మొదలు 6 నెలలవరకు

4 మొదలు 6 పౌన్సులు

6 మొదలు 9 నెలలవరకు

3 మొదలు 5 పౌన్సులు

దాహము

పోతపాలు త్రాగే బిడ్డలకు దాహము ఎక్కువ. ఇది జ్ఞాపకముంచుకొని కాగి చల్లారిననీళ్లు పాలవే? కానప్పుడు వాడుట మంచిది. నీళ్లు కొంచెము హెచ్చుగా వాడినను చెడువులేదు.

మ గ ని చె వి లో

'అరసూయ'

(దినచర్య గురించి)

ఏమండీ! అంతదికాకు! నిద్రలేకుండా నేను చేస్తున్నానా, మీరు చేసుకుంటున్నారా? ఆ పాడుముఢాల్లబ్బుకు వెళ్లడం కొంచెం తగ్గించకూడదూ! పోనీ, వెలితే వేగం రాకూడదా? బొనుగాని తెలియక అడుగుతాను, ఏమిటిచేస్తారు ఆల్లబ్బులో? రోజూ చూచుకొనేమొగాలేనా మరెవరైనా కొత్తకొత్తఅమ్మాయిలు వస్తూవుంటారా? అలాంటిదేమిలేమా? మరేమిటి ఉంటుంది? పేకాట, బాతాఖానీ, అంతేనా? పేకాట డబ్బువేసే ఆడతారా? రోజుకేపాటి మీరు పేకాటలో సంచాదన! ఎప్పుడూ నష్టమేనా! మీముఖానికి మరొక తెలగవ్రతుంది!

అయితే, పేకాట లాడడానికి డబ్బుందీ? నేనడిగితేమాత్రం ధుమధుమలూ, కొన కొనలూనా: ఏమైనాంటే సణిగేవంటారు గాని రోజుకి అధమం అర్థరూపాయి నష్టం పోతుంటే, నెలకు పదిహేనురూపాయిలు యెవరు తిన్నపొమ్ము! మీరు తగలపెట్టడం బాగుందీ! అది మరి లెక్కలేదు! నేనడిగితే మాత్రం డెబ్బైపదకొండు ప్రశ్నలువేసి లేదు లేదని గురిసిగురిసి ఆఖరికి అగినదానిలో ఆరోవంతు యిచ్చడం అబ్బురమైపోవడమా!

పోనీ, నేనేం తినేస్తున్నానా? నేనేం బట్టలూ పాతలూ నగలూ నాణెములూ

కొనేసి పెట్టేనుకొని విశ్రవేగేటందుకు అడుగుచున్నానా? మీ యింటిఖర్చుకు, మీ పిల్లలఖర్చుకు అడుగుచున్నాను గాని నేనేం మాపుట్టింటివారికి పెట్టివేయలేదే! నామీద ఎందుకంత అనుమానం? కాటు వేసే పెల్లాలలాగు నేనూ చేస్తూఉంటే మీకు బాగుండునుగాని నాకు అలాంటి గుణము లేదుగదా అని నన్ను యిలాగు యేడిపించుచున్నారు! యిది మీకు బాగానే ఉందీ? పోనీయండీ! మొన్న శ్రావణమాసానికి ఒక్కకాసేనా కొన్నారూ? నాకేం బంగారంవస్తువులు కావాలనికాదు గాని అది తోకలాంఛనంగనుక అన్నాను. ఒకనెల పేకాట మానేస్తే బాగుండేదే! లక్ష్మీ పూజకు బుద్ధిపుట్టదుగాని పేకాటకు విడుగులు!

అయితే యిప్పుడెందు కీఘోష అర్థరాత్రప్పుడు అని అంటారా? బాగున్నది. మీకు మాట్లాడడానికి పెల్లమునూటలు చెవుల పట్టించడానికి వేళయేదీ? పిల్లలు బడి నుండి వచ్చేవేళకు నిద్రలేస్తారు. పార్టీలతో గంట మాట్లాడేసరికి కోర్టువేళయిపోతుంది. అక్కడెదో పని మునిగిపోయినట్లు ఒక రోజైనా తప్పుకుండా కొంచెము ఆలస్యమైనా కాకుండా మెతుకులు నోట్లో ఉండ

గానే పరుగెత్తి వెళ్లిపోతారు! అంతవనే ఉంటూఉంటూ మరి యీ దరిద్రమేమిటి? అవునుగాని మనబంటోతు గుంటడు అంటాడు:—మీరూ తక్కిన స్త్రీడర్లూ కచేరీలో ఉండక ఏదో మూలగదిలో కేకలేసుకుంటూ చుట్టలు సిగరెట్లు కాల్చుకుంటూ కూర్చుంటారట! కాఫీరాగానే ముగ్గురు నలుగురు అతుకడితాగేసి బాలాఘానీ కొట్టేసి మళ్ళీ కచేరీనుండి వెళ్లిపోవస్తారట! నిజమేనా?

వాడిమొగం వాడికేమి తెలుసునా! ఎంత చిన్నగుండైనా రోజూచూచినది చెప్పలేదా? కచేరీనుండిరాగానే పికారు; పికారునుండి క్లబ్బు; క్లబ్బునుండివచ్చేసరికి తొమ్మిదిగంటల రాత్రి! యీలోపల పిల్లలు నాచాణాలు తీసివేయడము! తిట్లు పూర్తిఅయి ప్రక్కకు చేరేసరికి పదకొండుగంటలు అవుతుందిగదా!

మరెప్పుడు సమయం మీకు వినడానికి నాకు చెప్పడానికి, అర్థరాత్రప్పుడు ఫోషపెట్టేసంటే నాతప్ప మీతప్ప?

అసలు నాఫోష యంతకూ మీరువంటే గదూ! పినదురీరుబాటువుంటే నోవలు పట్టుకొంటారుగదా! ఏమిచెప్పినా, ఏమి మొత్తుకున్నా, 'ఊ,' 'ఊ' అనడమేగాని చెప్పినదానిమీద ధ్యానమేమైనఉందీ? అంతా బాగుందిగాని అల్లుడికి అలగడమే పిశాచ గుణమన్నట్లు ఆ 'ఊ' 'ఊ' అని నీరుకార్చడమే బాగుండలేదు. అది విన్నట్లూకాదు, విననట్లూకాదు. ఇదిమంచి, ఇదిచెడ్డ, అని కట్టుకొన్న పెళ్లాంతో కాస్తసేపు మాట్లాడడానికి టైములేదా లేక ఆసక్తిలేదా? అప్పుడే నిద్రపట్టిపోయిందీ! కానియ్యండి, కానియ్యండి.

చ లో క్తు లు

చలోక్తులతో ప్రతికర్తులను మాడ్చివేయుటలో లాయర్ బార్డివంటి ప్రసిద్ధుడు వేడు గావరాడు. ఒకమా రాలేదొక ఎన్నికలసభలో నుపన్యసించుచుండగా నొకసభికుడులేచి “లాయరు బార్డిగారూ! నీవు తాతగారు గాడిదబండిని తోలువాడను సమాచారం మరచారా?” అని యొక్తిగా ప్రశ్నించెను. బార్డి ఒకనిముషమాగి ఉపన్యాసమును ప్రారంభించుచు, “సభికులారా! క్షమించుడు; నామదినుండి ఆబండి యిప్పుడు దూరమైనది; గాని ఆ గాడిదమాత్ర మింకను తీవించియే యున్నది” అనెను. సభికులందరు కడుపు చక్కలగునట్లు నవ్విరి. ప్రశ్నించినవా డసహాయుడై కూలబడెను.

మరొకమా రాలే దుపన్యసించుచుండ నొక సభికురాలులేచి కోపముచే, “నేను మీభార్యనైతే మీకు విషమిస్తాను” అనెను. లాయర్ బార్డి నవ్వుచు “మేడమ్! నీవు నాభార్యఅయితే నేనాదివం పుచ్చుకుంటాను.” అని బదులిచ్చెను. తరువాత ఆక్రీ యెప్పుడును ఆతని యెదిరించి మాట్లాడలేదట.

ప నవకాలమును దెలుపు పటిక.

సాధారణముగ స్త్రీలు గర్భము ధరించిన 280 దినములకు ప్రసవించెదరు. ఇదవలె బాహ్యమైన మొదటికినూ మొదలు తక్కువైనవలయును. గ్రంథకములచేసిన పరిశోధన మొదటికినూ 2వ తారీఖున గర్భము ధరించినవలయునని చూపించెదరు.

జనవరి ఆగ్స్టు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7
ఫిబ్రవరి నవంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5
మార్చి డిసంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5
ఏప్రిల్ జనవరి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4
మే మార్చి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 1 2 3 4 5 6 7
జూన్ మార్చి	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6
జూలై మే	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5 6 7
ఆగష్టు మే	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7
సెప్టెంబరు జూన్	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5 6 7
అక్టోబరు జూలై	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7
నవంబరు ఆగష్టు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6
డిసంబరు సెప్టెంబరు	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5 6 7

ఆ య ధికౌ ర ము ఆ గౌ ర వ ము మీ దే

గృహపత్ని గానుండుట సామాన్యంబు కాదు. ఎవ్వరును గమనించని మారుమనస్సులు గలవు. వాటిగా కొన్నిటిపై, స్త్రీలకే యధికారము. “టీ” తయారుజేయుపని వారికి ముఖ్యము. తెలిసిన స్త్రీ, ఏ దయాస్వరూపమైన “టీ”ని తమ రుతుల శిశువుల మధువరు, నిద్రించుమైన యీ యారోగ్యపానమే సంసారానందము గల్గించేయుచున్నది.

“టీ” జేయు క్రమము: కుద్రమైన వేడినీరు, కొంచెము వేడిచేసిన కుద్రపూత్ర. ఒక నూపుక “టీ” యొక్కొకరిని, మొత్తముగా నొకనూపుక యధికముగాను పాత్రములో వేసి, బాగుగా నుడకబెట్టిన నీటిని పోయినలెను. 5 నిమిషములు తాళి, కప్పులలో పోసి, పాలు, చక్కెర చేర్చవలెను.

సంసారమునకు తగుపానము — ఇండియా “టీ”

వింతలు - విశేషాలు

కల్లాయుట

ఈమధ్య లండను పట్టణములో ఒక డాక్టరు మనుష్యుడెన్నిపార్లు తోజుకు కళ్లు ఆర్చేసి ఒక లెక్క తయారుచేసెను. ఆ లెక్కలో తోజుకు పదహారు గంటలు మెలకువతో ఉండేటట్లయితే తోజుకు 2000 పర్యాయములు కండ్లు ఆర్చడము గలుగువట. ఇట్లు కండ్లాయుటవల్లనే కండ్లకును నాటి వరములకును ఆరోగ్యము. కండ్లు ఆర్చుట ఎక్కువయినను తక్కువైనను ఆనారోగ్యమని అనుకోవలెనట.

ఐరోపాఖండమున పుట్టిన మొదటి ఆంధ్ర బాలిక

బ్రిందటిసెల 19వ తేదీన మదరాసు ప్రెమస్రకారము ఉడయము రి గంటలకు తెనీవలో నానాజీశంభు కార్యదర్శివర్గమువారి భవనమున శ్రీయుత మంగల శివరామగారికి కుమార్తె పుట్టివది. యూరపులో నివసరకు భారగీయశిశువు లెవరైన పుట్టిరేమోగాని ఆంధ్రశిశువు లెవరును పుట్టియుండలేదు. గాన శివరామగారి కుమార్తెయే ఆచ్యుట పుట్టిన మొదటి ఆంధ్రశిశువు. ఈ శిశువునకు వనమినామీ అని నామకరణము చేసిరి. స్వీట్లరులందు దేశపు పౌరసత్వము లభయుటకు హక్కు గలిగింది.

ఉత్తరములు మోసిన పిట్ట

ఉత్తరాలు మోస్తూవున్న ఒకపిట్ట ఆరేవియాలో చచ్చి పడిఉన్నది. అరేబియాలో ఇయాన్ డ్రిప్తో అను ఒక అనాగరికతెగ గలదు ఆతెగ తాలూకు కొంతమంది ఎడారిలో వెళ్లుచుండగా ఆ మందు తెడారిలో చచ్చిపడియున్న ఒకపిట్ట కనబడెను. ఆ పిట్టకారికి ఒక చిన్న శేవదబ్బా ఉన్నది. ఆ దబ్బా విప్పిచూసేసరికి అందులో ఒక ఉత్తర

మున్నది. ఆ పుత్తరములో ఏవో గురుకులున్నవి. ఆ పుత్తరము పారిస్ లో వ్రాసివట్లు 1936 ఆగష్టు లేకీ వేసిఉన్నది. ఆ చనిపోయిన పిట్టను, ఉత్తరమును పారిస్ పంపడమైనది.

మనుష్యులకన్న జంతువులే ఎక్కువ ఉద్యోగములు చేయుచున్నవి

నేను టూకీలలో జంతువులును, డా తీరములు గడించుచున్నది. హాలీవుడ్ లో ఖచ్చమ్యుగాలకు తోజుకు 100 రూపాయలు, కొతులకు 350 రూపాయలు వంతునను తీరములు ఇచ్చుచున్నారు. అయితే ఈ తీరాలు బాగా మచ్చికయై తినితేటలుగల కొతులకేగాని అమ్మిటికీగాదు.

టిక్కెట్టు వివాహము

జపానులో పెద్దపట్టణములలో క్రొత్తరకపు వివాహాలు బదులుచేసినవి. ఎవరికైనా పెళ్లిచేసుకొనుటకు పిల్ల కావాలంటే ఆతడు ఒక మెషీనులో ఒక పెన్నీ వేయవలెనట. అంతేట రైలు స్టాటుఫారము టిక్కెటు వచ్చుచూదిగ ఒక పనుపు పచ్చటిక్కెట్టు వచ్చునట. ఆ టిక్కెట్టుమీద వరునికొరకు పెడుకుకొనచున్న కవ్వల పేర్లు, వారి వయస్సులు, తూనికలు, మంచి చెడ్డలు వ్రాసియుండును. పిచ్చట నాత డా పేర్లలో తనకు తగినదాని నెంచుకొని విలాసమునను ఆ కంపెనీ వారికి వ్రాయవలెను. తర్వాత వివాహము జరుగును.

పెండ్లాడని సంఘము

హాలీవుడ్ లో నిరుడు పెండ్లాడని సంఘ మొకటి ఏర్పడినది. అందులో పదహారుగురు స్త్రీలు గలరు. వారు సినిమాలలో పేరుపొంది "స్టార్లు" అనుపించు కొనువరకు పెండ్లాడవని ప్రతము పట్టిరి.

గృహలక్ష్మి

రాక్షసపక్షి

దక్షిణ జర్మనీలో ప్రైడియాదగ్గర అడవులలో ఒక రాక్షసపక్షి కనబడినది. దాని రెక్కలు ఒక్కొక్కటి 8 అడుగుల పెడల్పు గలవట. ఆ అడివిలో ఒక గక్కను కాళ్లతో తన్నుకొనిపోవుటకై అది క్రిందికి దూకెనట. అటుక్క సామాన్యమైంది గాదు. అపక్షిని ఎదుర్కొన్నది. ఆ రెంటిని ఘోరయుద్ధము జరిగెను. కాని అపక్షి గెలుచువట్లు కనబడినది. అంతలో ఒకడువచ్చి పక్షిని కాల్చి చంపెను. ఆ పక్షి అసియా, ఆఫ్రికా అడవులలో గలదని చెప్పుచున్నారు.

శవాల గుండె కదలిక

మెయింట్ బాయిలోని డాక్టరు విల్లియం వి. కవుంట్ అనే ఆయన మానవహృదయం ఆరోగ్య సితిలోను, వ్యాధిలోను ఎలాగంటి మార్పులు పొందుతుంటే పరీక్షించి చూస్తున్నాడు. ఈ పరిశోధనలకు జంతుహృదయాలు కాని, కోడిపిల్లల హృదయాలు కాని సహాయపడనందువల్ల మానవహృదయాలను పరీక్ష చేస్తున్నాడు. అందుకోసం ఆరకైయాడు శవాలలోనుంచి హృదయాలనుతీసి వాటికి స్పందనకత్తి కలిగించి పరీక్షిస్తున్నాడు.

పిల్లలకు 1,400,000 పౌణ్ల బహుమానం

1935 సంవత్సరం మార్చి 1 వ తేదీ మొదలుకొని ఇటలీ ప్రభుత్వం పెల్లిక్లెండ్ పిల్లలకన్నందుకు 1,400,000 పౌనులు పంచిపెట్టారు. ఈ మొత్తం దబ్బంతా బ్రహ్మచారులవద్దనుంచి వస్తుమూలకంగా వసూలుచేశారు. 10,958 మంది క్రొత్త దంపతులు

చెక్కులను, 50,177 మంది తల్లులు పెద్దకుటుంబాలకు బాధ్యులైవున్నందువల్ల బోనసులను వుచ్చుకున్నారు. ఇన్నితిప్పలు పడుతున్నప్పటికి యుద్ధం ప్రారంభించినప్పటినుంచి జనసంఖ్య తగ్గిపోయిందిట.

గాజుకాంత

మన శరీరములలో విభాగము లెట్లుండునో విషమలు చేయుచుండునో పుష్టకములు చదివి ఊహించుటేగాని మనము చూచుటకు సాధ్యముగా కన్పడి. గాని ఎక్స్రే కృతైన్వేషింపబడినట్టి ఫోటోలు తీసి కొంతవరకు వాటిములమున చూడగలుగుచున్నారు. అసాధ్యములు సాధ్యములుగ జేయుట యందే కాస్త్రుచేత్తల గొప్పతనము కనబడును. ఈ మధ్యనే పలుకముల పదార్థములతో ఒక ఆడ బొమ్మను తయారుచేసిరి. అది ముప్పదేండ్లవయసు గలదిగా కనబడును. శరీరమందలి ప్రతిభాగమును రక్తవాళములతో సహాగలవు. డ్రిస్టెన్ లో ఒక స్త్రీ చనిపోగా ఆమెలోపల ఆంగములనుతీసి అస్త్రీపంజరమును దీని కుపయోగించిరి. లోపలి అన్నిభాగములు స్పష్టముగ కనబడువట్లు గాజువంటి పదార్థమున ప్రతిభాగములను పయోగించిరి. అందులకామెను గాజు కాంతయని పేరిడిరి. ఆబొమ్మకు లోపల 121 విద్యుద్దీపములు అమర్చబడినవి. ఏ భాగము పరిశీలించవలెనన్న ఆభాగపుదీపము వెలిగించి గమనింపవచ్చును. దానిని తయారుచేయుటకు పలువురు కాస్త్రుజ్ఞులు పలువిధముల పరిశోధనలుచేసి విజయమొందిరి. ఈ బొమ్మను తయారుచేయుటకు నుమారు రెండుసవత్సరములు పట్టెను. దీనివలన విద్యాధులకు శరీరకాస్త్రము మలభముగ నేర్పుటకు నీలగుచున్నది.

కావలెను

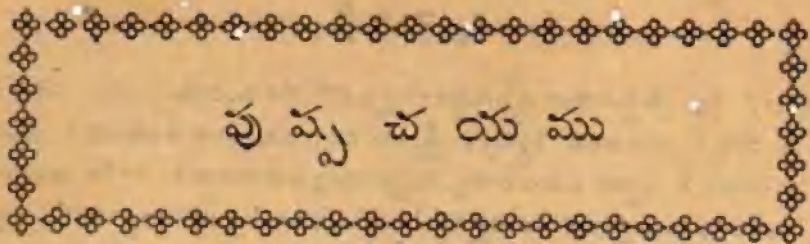
శిశువులను పెంచి పెద్దచేయు సమీకవర్ధతులను దెలిసిన యొక ఆంధ్రస్త్రీ కావలయును. దాదుల శిక్షణపొందియుండిన మంచిది. ఆమెకు వనతిగృహము, కట్టుబట్టలు ఉచితము. మాతమునకు రు 20 లు వేతన మివ్వబడును.

వివరములకు :

సంపాదకుడు, 'గృహలక్ష్మి'

పోస్టుబాక్సు 752, ఎగ్మూరు, మదరాసు.

పుష్ప చ య ము

వ్యభిచార నిర్ములనా ప్రయత్నాలు

మొరల్ అండ్ సోషల్ హైజీన్ అసోసియేషన్ వారి ప్రతినిధి మిస్ మేలెంట్ షెఫర్డ్ వ్యభిచార వ్యాపార నిర్ములనముకొరకు ఇండియాలో యేడేండ్లనుండి కృషి సజ్జుతూవుంది. వ్యభిచారిణుల సంఖ్య పెరుగుటకు మిస్ షెఫర్డ్ చెప్పినవిషయములు గమనార్హములు.

అభాగినులు వ్యభిచారవృత్తిని ఆవలంబించడానికి కారణము దరిద్రమే అని ఆమె అంగీకరిస్తుంది. కాని పూర్తిగా ఆదే కారణమనిమాత్రం అనుకోరాదంటున్నది. క్రొత్త క్రొత్త వ్యభిచారిణులు కావలెననే షరీఫ్ కులు దేశములో పున్నంతకాలము క్రొత్త స్త్రీలను సమకూర్చుటవల్ల యొక్కవ లాభము యేర్పడుతుందని అభాగినులను బయటకు తీసుకొనువాదు యీపనిని సాగిస్తూనే వుంటారు. కనుక వ్యభిచారము తగ్గవలెనంటే యీ క్రొత్తక్రొత్త వ్యభిచారిణులు కావలెననే వాంఛ ప్రజలలో లేకుండేలాగు చేయాలని మిస్ షెఫర్డ్ తెలియజెప్పెను. దీనినిబట్టి దేశములోని ప్రజలభావములు చాలవరకు మారవలసి వుంటుంది.

మిస్ షెఫర్డ్ యిలా చెప్పింది:—

“మానవుని స్వభావములో, అభిప్రాయములో, బ్రహ్మాండమైన మార్పు—విప్లవ సంస్కారభావము అవసరము. ఇటువంటి పరివర్తనము లేకుండిన మనము ఎన్నిచట్టములు చేసినను, ఎన్ని పతితోధ్వారణ ప్రయత్నములు చేసినను, యెంతటి వైద్యసహాయము చేసినను అంతయు నిష్ఫలము.”

ఈ భావములను గొప్పవరును త్రోసి వేయ వీలులేదు.

*

*

*

*

ఒక పదమూడేండ్లబాలిక నిర్బంధమునకు పరితెపించుచు వెల్లడించిన సంగతులివి

నాకు నిజముగా ఈసంవత్సరము ఖయిది అయినది. ఎవ్వడును ఇంటినుండి బయటికి పోకుడదు. నాకిది నిలువకుడదు, నవ్వకుడదు, ఎవ్వరితోను మాట్లాడకుడదు, స్కూలుకు పోకుడదు, ఇక నాకు ప్రొద్దుపోవుట ఎట్లు? ఈ పదమూడవసంవత్సరము నాప్రాణము తీయుటకే వచ్చినట్లున్నది. హా రైవమా! నాకేల ఇంతఆయుస్సు పెట్టితివి. పోనీ ఇప్పుడు నాకు పెన్సిల్ కాగితముతప్ప వేరేగతిలేక! ఇకనించి ఇల్లే బజారు, ఇల్లే స్వర్గము, ఇల్లే సర్వస్వముకాబోలు. ఇక నేమిచేతును? స్త్రీలకు స్వేచ్ఛకలుగుననియు, స్త్రీలకు పొక్కిలు, కుభదినములు రానున్నవనియు పుత్రికలు ఘోషించుచున్నవి కాని, ఆదినములు నానునుమలకు కూతుండ్రు పుట్టినతరువాత వచ్చునేమా? పోనీ అటువంటి తలిదండ్రులను ఇవ్వలేకపోతివనుకో! నన్ను చదివించమని నాతలిదండ్రులకేల బుద్ధి పుట్టింపకపోతివి? బుద్ధి పుట్టినచేత పోతివనుకో! మృత్యుదేవతకేల రాయిగుండె పెట్టితివి? రాయిగుండె పెడితివికాని నాకు తోడు ఒక సోదరికేల ఈయకుడదు? దీవరక్ష కుడవనియు, ఆపద్యాంధప్రదవనియు, లోకము నమ్మునుకాని ఎట్లునమ్ముకో నాకు బోధపడుటలేదు. నేను

నీకు కనుమరుగైతే? నీవు గ్రుడ్డివాడవా? గ్రుడ్డివాడవైనచో దేశమంతయు నెట్లు పరిపాలించుచుంటి? ఇతఁడు పక్షపాతిమొందును? పురుషులకు నేర్వచ్చు, స్త్రీలకు నిర్బంధన, ఎంత కఠిమదవు? స్త్రీలను పురుషులకు అంత చురుకైన ఏలచేసితివి? ఇద్దరికి సమానహక్కులిచ్చిన నిన్నమహారథుని? నాకేల ఆవమానము చేయించితివి? నేనేమి అపరాధమొనర్చితివి? నాశిల్పితో! నావిదురుగ! ఆమర్యాద్యునితో అట్లుగా అనిపించవలసివడి? నీవేమీ అమ్మాయికి నేర్పుచున్నావనియు, అట్లుతోనుట, వంటచేయుట, ఇల్లు చిమ్ముట ఇవన్నియునేర్చుక చదువులట, పుత్రికలట, ఇవన్నియు ఆకువారికి ప్రయోజనములు లేకట. అమ్మా! ఎంతమాట. అకుచ్చునికి ఎంతపొగరు? నాకేమి, తండ్రియో, లేక అన్నయో, మామయో, చుట్టమో, లేక పక్కమో? ఎవరో దాయాదట. వచ్చి వన్నుకుటయో? ఏమికాలము; కాలవిపరీతము; నాకు పనినేర్ప వద్దనుటకాదు. చదువేమిచేసివడి? చదువులు, పుత్రికలు, స్త్రీలు నోచుకొనలేదు కాబోలు? ఇట్లునే భారతదేశరీతులు విచారించుచున్నారు కాబోలు.

* * * *

స్త్రీల కలలు

కలకల్రాలో ఆల్పగ్రహాలులో “రేడికలు” పార్టీవారు జరిపించిన సభలో జవహరులాలుగారు ఉపన్యసించబోయి యురలేయుచును అలాగే అని సంబోధించినారు. కాని సభారంగములో కేనున కొక యువతి యైన లేకుండను. మేడమీద ఎవరైనా యుండుచేయించి తలయెత్తించిరి. అక్కడ అంతకన్నా లేకుండిరి. అందరికి నెద్దనవున వచ్చెను. జవహరులాలుగారికి ఒక ప్రేమించుకొనక నైత్రాసిన వాక్యము జ్ఞప్తికివచ్చినది. కలకల్రానగరము స్త్రీలకు కలుపుపట్టిపోయిందని ఆతడు వ్రాసినాడట. రేడికలు పార్టీవారి స్త్రీలనుమాదా ఇంతిహోవా ఇంతిహోవా యెలవచ్చెనని జవహరులాలుగారు అడిగినారు. ఈపార్టీ అంతా బ్రహ్మచారులవందీ అని యెవరో సభలోనుండి లేక వేసిరి. సభాంతయు నవ్వులతో ప్రతిధ్వనించెను.

* * * *

వేడినీళ్లు ప్రవాహాలు

హిమాలయపర్వతప్రాంతములలో కాంగ్రానుపాలవద్ద వేడినీళ్లు ప్రకృతి సహజముగా ప్రవహించుచుండును. కానితో యాత్రీకులు వంటచేసికొందురు. ‘కులూ’ జిల్లానుండి, మణిక్గర్లవద్ద ఎత్తునూ వేడినీళ్లు ప్రవహించు ఉష్ణజలపాతములు గలవు. ఈ పుణ్యతీర్థములను నేపించుటకువచ్చు యాత్రీకులు, వేరే పొయ్యి అక్కఱలేనంద యానీళ్లతోడనే వంటచేసికొందురు.

పాలంపురు తహసీలులో నేన్నకవద్ద తాత్యానీ (తప్తపానీ) అనుచోట యేటికొక తీర్థము జరుగును. అక్కడ ఉష్ణజలధార పడుచుండును. ఆ పుణ్యజలములు చాలపవిత్రములనియు, ఒక్కసారి మునిగితోకడుపుకొప్పి పోవుననియు నమ్మకముగలదు.

తామిళనాడులో కాంగ్రాతహసీలునందు నాగవని లోయలలో వేడినీటి ధారపడును. యాత్రీకుల ఉపయోగముకొరకు ధారచుట్టూ గొరిచపటాచేయబడియున్నది. అక్కడనుండి ఒక చెరువు లోనికి నీరుపడుటకు ఒక మట్టిగొట్టము అమర్చబడిఉన్నది. చెరువులో యాత్రీకులు స్నానముచేతురు.

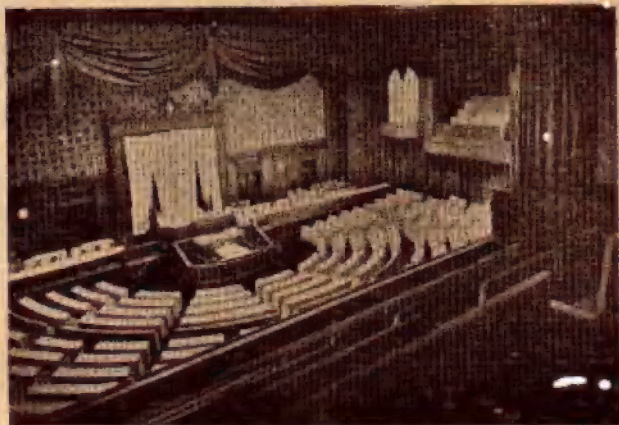
* * * *

యద్ధానికి తయారు !

పెన్సిల్ అను నీటిపత్తి చేసిత్తోనైన పోరాడుటను రక్కలను
చాచి, ముక్కును ముందునను వంచి తయారగును.

బోకియో నగరమందలి మూలవ ఆహారభవనము.

కోట్లకొలది ధనముఖర్చుపెట్టి 20 సం. కాలము న్ని

భూగర్భ నగరం

ప్రామ్నదేకంలో ఆమీమ్న అనేచోట భూమితవ్వ లోపల ఒకనగరం నిర్మిస్తున్నారు. 7,500 అడుగుల వైకాల్యంగల మందిరాలు దారులు నిర్మించగలగినభూమి శ్రవ్యవాయ. ఇంకా ఎంతయారం తవ్వడాలో నిర్ణయంకాలేదు. యూరపుఖండములో ఇంతవరకు నిర్మించిన భూగర్భనగరాలలో ఇంతపెద్దదిలేదు.

మూడవకతాబ్బంనుంచి ఈనగరం అక్కడవుంది. ప్రాంతీయకక్రతులు వారిమీద దండెత్తివచ్చినప్పుడల్లా ఆ భూగర్భనగరంలో వారు దాగివుండేవారు. ఆనగరం అక్కడవున్న సంగతి తరువాత జనులు పూర్తిగా మరిచిపోయివారు. ముప్పదిసంవత్సరాలక్రితం ఒకఫావరీ ప్రాతకాగితాలు తిరగజేస్తూవుండగా అక్కడ ఒకనగరం వున్నట్లున్ను, దాని పూర్తివివరాలున్ను కనుక్కున్నాడు. చివర కాఫ్ఫలంకూడా గుర్తించాడు.

ఈరోజున డరికోధకులు ఆభాగం శ్రవ్యమాస్తున్నారు. ఇంతవరకు 300 గడులు శ్రవ్యవారు. అది భూమిపైభాగానికి నూరుఅడుగుల లోతునవున్నది. వాటిని పెద్ద సభాగారాలుగా వుపయోగించవచ్చునని అనుకుంటున్నారు. ఇంత లోతునవుంటే అక్కడినుంచి పొగపోవడానికి గొట్టాలువున్నవా అని పరిశోధన చేశారు. అక్కడనుంచి కొంతమారానవుండే కొండలమీదికి గొట్టాలువుండేవనీ, ప్రజలు ఈ భూగర్భ నగరంలోవున్నారని గుర్తించకుండావుండటానికి ఆలాచేస్తుండేవారనీ తెలుసుకున్నాడు. 18వ శతాబ్దములో ఉప్పు తొంగిలించేవారున్ను, పన్నులు చెల్లించనివారున్ను, రాజుద్రోహులున్ను ఆనగరంలో దాగివుండేవారట.

* * * *

నిద్రలో గుర్రు

లండనులో కాపురముచేస్తున్న ముప్పదేండ్లక్రింద నిద్రలో బ్రహ్మాండము బ్రద్దలయేటట్లు గుర్రు పెడుతుంది. తెల్లవాళ్ళూ పిరామిదులేనీ గుర్రు. ఇది ఆమెధర్మమే యేమాత్రము యిష్టములేదు. పైగా యీ గుర్రు వల్ల ఆతనికి రెండుసంవత్సరములుగ నిద్రలేచేలేదట. ఈగుర్రును నివారించవలెనని భార్యార్థరైద్దరు అనేక ఉపాయములు చేసిరి. కాని ప్రయోజనము లేకపోయినది. పిమ్మట ప్రాణమువిసిగి భర్త ప్రపంచమునగల వైద్యప్రముఖులొక విజ్ఞాపన చేసికొన్నాడు. ఈవిజ్ఞాపన వృధాగాపోలేదు. గుర్రును ఆరికట్టి ఉపాయాన్ని ఒకయువకుడు చూచించి దున్ననలను పొందగలిగాడు. ఈ యువకుడిపనికి తీసికొనిన సాధన పామగ్రి ఒక మైక్రఫోను, ఒకగంట, ఒకఆలారం. ఈపామగ్రివంతకు యెట్లో ఆమెకు తెలిసించినాడు. ఆమె గుర్రు ప్రారంభించగావే మైక్రఫోనులో వివరముతుంది, ఆలారం కొడుతుంది, యీవిధంగా నిద్రపోనీయకుండా చప్పుడగుతుంది. నిద్రపట్టకపోతే గుర్రు రావేరారు. ఈఉపాయంవల్ల ఆమె గుర్రుపోయింది. భార్యగుర్రువల్ల నిద్రాపోఖ్యవిహీనులైన భర్త లీ వైఉపాయము పరీక్షింపగలినది.

* * * *

తెల్లబానిసలు

అమీసియోవంటి దేశాలలో బానిసత్వంవుంది. అదేశాలను బాగుచేస్తున్నాం అంటూ పాశ్చాత్య నియంతలు. కాని ఆ నాగరిక దేశాలలోకూడా అడపిల్లలను బానిసలుగా మోసపుచ్చి తీసుకుపోవడం

ఈనాటికిన్నీ జరుగుతూవుంది. స్కాట్లండుయార్డువారు ఎన్ని తెలివితేటలతో ప్రయత్నిస్తున్నా ఇంగ్లండులో కూడా ఇది జరుగుతూనే వుంది.

సినిమాస్టూడియోలదగ్గర ఎక్స్ప్లాస్ గావుండే పిల్లలను ఎక్కువజీతా లిప్పిస్తామని భ్రమపెట్టి సహాసరి వాయువిమానాలమీద ప్రాన్సుదేశానికి తేరవేస్తారు. తరువాత వారిగతి ఏమయింది ఎవరికి తెలియదు. ఇలా పిల్లల్ని మోసగించి తీసుకుపోయే సంఘంఒకటి వెస్ట్ ఎండ్ లోవున్నది. ఇటీవలననే వారిచేరినంది అద్వైత వకాత్తు తర్పించుకొనివచ్చిన ఒక పదిహేడేండ్లపిల్ల ఈరహస్యం తెలుపెట్టింది.

* * * *

ఏమీ అపాయకరంకాదు

చరిత్యరంజకములను మొదట కనిపెట్టిన సర్ రోనాల్డు రోస్ అనే దొంగగారు “టీ”నిగురించి మాట్లాడుతూ “నేను యితవరకు ప్రతిరోజూ తప్పుపండా రెండు మూడుసార్లు టీని త్రాగుతూవున్నాను. దీన్ని నిరాశ్చరణీయంగా త్రాగవచ్చునని నా అభిప్రాయం. వాగరకతదిశేషంగా ప్రతిరోజున్న యారోజాల్లో అనేక మైన యితరభోగాలతోపాటు టీ అభ్యాసంగూడ అనుభవయోగ్యంగావుంటుంది. ఇది కేవలం నిరపాయకరమైనది. బడలిక తగ్గించి నేద దీరుస్తుంది” అన్నారు.

అంతతెలిసినవాడు టీనిగురించి అనిధంగా చెప్తుకూవుంటే, అది మంచిదికాదనే లభూతకల్పన యొక్కడి నుంచినవచ్చింది? అయితే అద్వైతవకాత్తు టీలోవుండే మంచినీరాలు యిప్పుడిప్పుడు యావమ్మందికి తెలిసిపోతున్నవి. కొంచెం చదువుకున్నవాళ్లదగ్గరనుంచి వైఆంథ్రులో వుండేవాళ్లంతా యీ వ్యతిరేకప్రచారమల మాటలను విశ్వసించడంలేదు. సర్ రోనాల్డు రోస్ దొంగగారి మోస్తరుగానే, టీని విశేషంగా వాడుకున్న వాళ్లు దానిలో మంచినీరాలు లాభాలు యావత్తు స్వయంగానే అనుభవముమీద తెలుసుకుంటున్నారు. కాస్త్రుచేత్తలు, పరిశోధకులుగూడ అప్రమత్తులైయుండలేదు. టీలో యిదివరకే అందరికీ తెలిసివున్న మంచి గుణాలుకాక, మానవకోటికి ఉపయోక్తంగావుండే గుణాలు టీలో యేమేమివున్నవో వాటినిన్నిటిని పరిశోధించి కొత్తకొత్త సంగతులను కనిపెడుతున్నారు. లేనీటియొక్క రంగు, రుచి, మవాసన, మంచినీరము మొదలయినవన్నీ ఆకులోనున్న వస్తుగుణాలవల్ల యేర్పడుతవి. టీ త్రాగినతరువాత మనకు మెదడు నేదదీరి పోయిగావుండడానికి యిదేకారణం. టీ త్రాగితే వరాలకు పుష్టివస్తుంది. శరీరపటుత్వం పెంచుతుంది. ఇది ప్రతివారికి నిత్యమూ కలుగుతుండే అనుభవం. అందుచేత కాయకర్షణవల్ల జీవించే పాటజనానికి, మనోపరిశ్రమ అవసరమైవున్న ధీమంతులకును, ప్రకృతినీధ్యంగానే వారివారి శరీరనిర్మాణంలోని అవయవాలు శ్రమాధికృతవల్ల శిథిలతబొందుతూవుంటవి. అటువంటి సందర్భంలో అటు దేహబలంగాని, యిటు బుద్ధిబలంగాని కొరవడడండా వాటికి ఉత్తేజం కలిగించేటందుకు టీత్రాగడం అత్యవసరం అగత్యం.

“టీ త్రాగడంవల్ల మెదడుకు ఉత్తేజం కలుగుతుంది. ఎల్లప్పుడు చురుకుడవంగాను ఉత్సాహంగాను వుండటానికి టీ త్రాగవలెను” అని న్యూయార్కు, కొలంబియా యూనివర్సిటీలోని కాలేజీ ఆఫ్ ఫార్మసీకి రసయనిగావున్న డాక్టర్ బిస్సీదొరగారు చెపుతున్నాడు.

గ్రంథ పరిచయము

సా. హి. ని (పుత్రిక)

ఇది 23, స్త్రీంగర్వ పీఠి, బి. డి. చదవానునది శ్రీయత న్యాయపతి నారాయణగారి సంపాద కత్వమున ప్రతి మంగళ శుక్రవారము వెలువడుచు ముఖ్యముగా రైతుల యభ్యుదయమునకై పాటుపడు పుత్రిక. ఇది వెలువడుటకుముందే ప్రభుత్వమువారు రెండువేల రూపాయలను పెహ్యారిటీ కట్టించుకొన్నారు. ఇటువంటి బాలార్హిష్టులకు చెనుకుండా నిది యభివృద్ధి కెందునని యాశించుచున్నాము. హిందూ దేశము కర్షకుల దేశము, వారు బాగుపడినచే దేశము బాగుపడును. వారు బాగుపడవలయునన్న నిట్టిపుత్రిక లత్యావశ్యకములు. ఇది యట్టికొరత తీర్చగలదని యందు ప్రకటింపబడు విషయములు సాక్ష్యములుగ నున్నవి. విడిపుత్రిక అరణా.

సాహిత్యలత 11-వ కుసుమము.
అభిషేనియా రచయితి శ్రీమతి కవితలక పుల విభ్వంసము వర్తి కమలావతీదేవిగారు. దీనిని ప్రకటించిన శ్రీయత కర్ణపాలెం కృష్ణారావుగారు సంపాదకీయములో “వాటకములు రచించినగాని కవిత్వము పూర్తిగ వచ్చినట్లు గాదని పిచ్చినమ్మకముతో (గ్రంథకర్త) భగీరథప్రయత్నము చేసినట్లు గనపడుచున్నది” అని వ్రాసిరి. చేసింది భగీరథప్రయత్నమైనను ఫలికము భగ్నమైనది. ఎయ్యిది వ్రాసినను ఎట్లు వ్రాసినను వాటక మననగును నేని యీ గ్రంథమున కా నామధేయము చెల్లును. వస్తువిషయమున గాని, రచనావిధానమున గాని, భాసావిషయమునగాని మరెద్దానిలో గాని దీనిని గూర్చి వ్రాయవలసినది లేదు. కాని ఆధునికపద్యలను గూర్చి వ్రాయ ప్రయత్నించిన కవితలకగారి యోగ్యత్వానునియమే. ఇకమీదట రచయిత్రిగా రుత్తమ గ్రంథముల రచింప బ్రయత్నింతురనియు, ‘సాహిత్య లత’యందు పరిచయితురైన కుసుమములు పూచు వనియు యాశించుము.

సుశ్రుత సంహిత (నిదాన సానము)

ఇది భరద్వాజాయుక్తేద గ్రంథ మాల ద్వితీయ కుసుమముగా వెలు వడినది. దీనిని డాక్టరు పురాణ పండ్ రామమూర్తిగారు రచించిరి. నేడు క్రమక్రమముగా నాయుక్తేద ప్రాముఖ్యము గమనింప బడుచున్నది. కావున అందు సంస్కృతమునగూ గ్రంథములను తేటతెల్లుగు తెలుగులో ననభావశక్య మున నుపయోగపడునట్లు రచించు నావశ్యకత గలదు. ఇందు సంస్కృతమునకు తెలుగు వ్రాయబడినది. ఇది యందరికిని ములభముగనుండు రీతి వివరముగా రచింపబడియుండిన బాగుండును. రావోపు భాగముల నారీతిగా ప్రకటించిన మంచిది. ప్రతులు వలయువారు సంపాదకుడు: భరద్వాజాయుక్తేద గ్రంథమాల, కాకరపల్లు, తణుకు తాలూకా, పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా అని వ్రాసిన బడయగలరు. వెల 0-12-0.

ఇది నోబుల్ కళాశాలయందు తుఫారామ్ అంధ్రోపాధ్యాయులుగా బనిచేసి, పెక్కు గ్రంథముల రచించిన

గృహలక్ష్మి

శ్రీ రామవీరబ్రహ్మకవిగారిచే రచింపబడిన పద్యకావ్యము. తుఖారామ్ తన తండ్రివిజయించిన శ్రీ కృష్ణ దేవరాయలను తృడియాఁదిని వివాహమాడి, ఆతఁడు దాసిపుత్రుడని తల్లియు దాసియు నుగ్గోనింప నొడబడియుండ వాయుదంతము రాయలెఱింగి యామెను పట్టివించికి పంపెను. ఆమెయు పశ్చాత్తప్తయై నింటికి పోక రాయల రాజ్యముఁదేయుండి కంబము చెచ్చుగట్టించి నీవలసాలిటి పెన్నిదానమై అన్నపూర్ణ యను నామధేయమునంద రాయల యెఱింగి యామెను తిరిగి దేవుగా స్వీకరించెను. ఇది యందలి యితీవృత్తము. ఇది చరిత్రాత్మకము. కథకు సంబంధము లేని చక్రవర్తివయముల పైత మించులో చేర్పబడినవి. కవివయందు ప్రబంధకవుల అనుసరణములు గలవు. ఇది ఇంటర్మీడియేటుకు పఠనీయగ్రంథముగా నంగీకరింపబడినది. వెల రు. 1.

ఇది చిట్టల్ల నుభ్యారాయుడు ద్రావిడవంశ (సహాయోపాధ్యాయుడు, బోర్డు చరిత్ర ప్రామాణ్యము, ఎలమంచిలి)గారిచే రచింపబడినది. ద్రావిడ వంశజుల గోత్రములు, పక్షములు, ప్రవరములు, వంశనామములు మొదలగువాని యుల్పేర్పులు, వాని పరస్పర సంబంధములు నిందు వివరముగ గలవు. వెల 0-8-0.

ఆంధ్రులకు చిరపరిచితులైన పులిగోరు శ్రీయత వడ్డాది సీతారామాంజనేయ కవిగాను దీనిని రచించిరి. ఇందు "ఖా! కింకోటానన, సేమ తైలభవనా! శ్రీ సత్యవారాయణా!" అనుమకుటముతో పద్యములన్నియు యేకప్రాసాంత్యాల వృత్తములైయున్నవి. ఏకప్రాసమైనందున వచ్చిన పదలాలము పలుమారువచ్చినను ధార కుంటుపడక యున్నది. వెల 0-2-0. ఖాసింకోటలో గ్రంథకర్త గారివద్ద నొరుకును.

నీ చర సాందర్యమెంతో నీ వయస్సంత

క్రింది చర్యపు తైలగ్రంథులు పరిశ్రమనపుడే ముడుతలు గీతలు తైలు చేయను. శైచర్యమునకింది కఱకు దనము ప్రారంభించును. ఈ రెండు చర్యములను నుంచి స్థితియందుంచును.

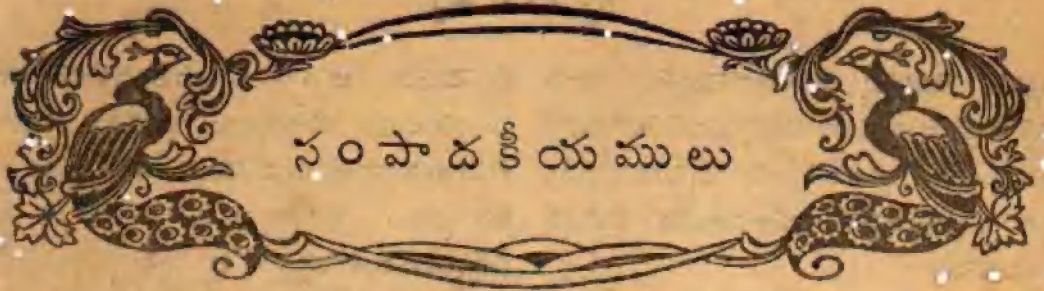
గీతలు ముడుతలు: ప్రతిరాత్రి పొందుకొల్పాక్రిము పూసిన మామను. ఇది క్రిందిచర్యమునకు నుంచి కత్తిని గొనిపోయి తైలగ్రంథులను కందరములను విలపరచును. ఇది తొమకుపముల కుద్ధిచేయుటవలన వల్లని మచ్చలు మాయము.

కఱకు చర్యము: పొందు వాని పింగక్రిమును పూసిన మాయమగును. పొందు కొల్పాక్రిము ఉపయోగించిన తరువాత ముఖమునకు, మెడకు చేతులకుగూడ పొందువానిపింగ్ క్రిము పూసి రాత్రంతయు నుంచనిచ్చిన ఉదయమున చర్యము మృదువుగా నూతనముగా మనోహరముగనుండును.

ఉచితము: దీనిని నేడే పంపి పొందు రెండు క్రిములట్యాయిలను పొందు ఫేసుపొడరు మారిరులను ఉచితముగా బడయుదు. (చెక్ చేడు) నేచురీర్...
.....శోన్ క్రిమ్.....బ్రనెన్.....

డాక్టర్ అండ్ సెయ్మర్ లిరు కెడ్,
3, విటెట్ శోడ్డు, బొంబాయి.
నేరు.....
దిరువామా.....No. GL. 10.

సంపాదకీయములు

[ప్రేమ - త్యాగము:

నిష్కళంకముగు ప్రేమయందు త్యాగ మంతర్భూతమైయున్నది; త్యాగమునందు ప్రేమ అంతర్గతమైయున్నది; ప్రేమలేని త్యాగముగాని త్యాగములేని ప్రేమగాని ప్రపంచమున నూహించుటకు సాధ్యము గాదు; ప్రేమయే త్యాగము; త్యాగమే ప్రేమ. ప్రేమ ప్రతిఫలముగోరదు. స్వార్థ పరత్వము చెంతతేరనివ్వదు; న్యూనతాధి క్యతల గమనింపదు; సాహసములకు వెను దీయదు. ప్రేమహృదయుడు పరమాత్ము డందురు. కొందరు ప్రేమయే పరమాత్ము డందురు. యవతీయువకుల మధ్యగలట్టిప్రేమ కిట్టిగుణము లుండునాయను సందియ మనా వశ్యకము. నిజమైన నిష్కళంకమైన ప్రేమ యెట్టిచోటనైన నీగుణములకు దూరముగ నుండజాలదు.

1936 వ సంవత్సరము డిశంబరు 10 వ తేది ప్రపంచచరిత్రలో నాచంద్రతారార్క ముగా నుండుటకు సువర్ణాక్షరములతో లిఖింబడవలసిన దినము. ఆ దినముననే ప్రపంచమునందద్విదీయమై, యతివిశాలమై, యనన్యతావైభవోపేతమై, రవియస్తమింపని బ్రిటిషు సామ్రాజ్యాధినాథుడైన అష్టమ ఎడ్వర్డు సార్వభౌముడు తాను హృదయ

పూర్వకముగ ప్రేమించిన ప్రణయమూర్తిని వివాహమాడుటకు తన ప్రభుత్వ మంగీకరిం పకపోవుటచే సామ్రాజ్యమును తృణముగ పరిగణించి పరిత్యజించి ప్రేమ, త్యాగ సామ్రాజ్యములకు చక్రవర్తియై నాగరికతా లోకహృదయసింహాసనమునధిరోహించెను.

ఎడ్వర్డుగారికి 42 రెండు సంవత్సరముల ప్రాయమైనను వివాహము గాలేదు. తనకు నచ్చిన వనిత దొరకనిదే కారణమై యుండ వచ్చును. వారు గతసంవత్సరారంభమున లండ్రీ యంతరము రాజ్యాధికారమును పూనిన తరువాత వివాహ విషయమై పెక్కు ఊహలు బైలుదేరెను. గత ఆగస్టుమాసమునందు ఏ డ్రియా టిక్ సముద్రమునందు విహారమునలుపుచున్న కాలమున వారివెంబడి పెక్కుయువతు లుండిరి. వారిలో నమెరికాదేశీయురాలైన వాలెన్ ఎల్మెస్ట్ సింప్సన్ సలియొక్కరై. సార్వభౌము లా కాలమున చేయుచున్న కార్యజాలమందు పాల్గొనుచువారికి సమీప వర్తియైయున్నందున ఆ మెరికాయందలి ప్రతికలు చక్రవర్తికిని ఆమెకును వివాహము జరుగవచ్చునని ప్రకటింపసాగెను. కాని బ్రిటిష్ ప్రతిక లా విషయమై యేమియు ప్రకటింపక మిన్నకున్నందున నందలి రహ

స్వము లెవరికిని దేలికువయ్యెను. కాని అట్టోబరుమాసమున సింపునునతి కోర్టులో పిడాకులకై ప్రయత్నించి దీక్షినిపొందెను. ఇది పత్రికలందలి యామలను మరింత బలపరచెను.

వాలిన్ ఎర్నెస్ట్ సింపును అమెరికా యందలి బాల్టిమూరుపట్టణ నివాసమురాలు. ఇంగ్లండుచరిత్రలో సుప్రసిద్ధులైన నార్మను ప్రభువులవంశమున జనించినది. ఈమె కివుడు 38 సంవత్సరములు. ఆమె మొదట 1916 వ సంవత్సరమున అమెరికా నౌకాసేనానియగు స్పెన్సరును వివాహమాడెను. ఆరుసంవత్సరము లాతనితో కాపురమొనరించి విడాకులుపొందెను. తదుపరి ఎర్నెస్ట్ సింపును అను అమెరికను న్యాయవాదిని వివాహమాడెను. ఆతనికి ఇంగ్లండులో షిప్పింగ్ ఏజెంటు ఉద్యోగమొనెందున నామె ఇంగ్లండులోనే యుండెను. ఎడ్వర్డుగారు వేల్పుయువరాజుగా నున్నప్పుడే యామెను గలసి కొనుట తటస్థించెను. వారిపరిచయ మభివృద్ధిచొంది, స్నేహరూపముదాల్చి యంత్యమున ప్రణయముగా పరిణమించెను. అప్పటి నుండియు నామె రాజాంతఃపురమున జరుగు విందులకెల్ల మంత్రులతోనూడ నాహ్వానింప బడుచువచ్చెను. కొంతమంది దీనిని సహింపరైరి. ఈసమాచారములెల్ల బ్రిటిషు పత్రికలందు ప్రకటింపబడకుండ నావబడెను. కాని అమెరికాపత్రికలు విరామములేకుండ చక్రవర్తి నామె వివాహమాడుననియు, నామె రాణిగానున్నదనియు వ్రాయ ప్రారం

భించెను. అంతట మతాధికారులును మంత్రులును ఊరకుండు టుదితముగాదని తీవ్రముగ నాలోచింప మొదలిడిరి. చక్రవర్తి మాత్రము తానామెను వివాహమాడ నిశ్చయించుకొన్నట్లు బాల్టిన్ ప్రధానితో చెప్పివైచెను. ప్రభుత్వము, సామ్రాజ్యమందలి యితరరాష్ట్రములు దాని కంగీకరింపనిచో రాజ్యమును త్యజించుటకు సిద్ధముగ నుంటినని తెలిపెను. ప్రజలు చక్రవర్తిగారి యాశయములతో నేకీభవించినను వారి ప్రభుత్వమునురాష్ట్రములు గంగీకరింలేదు. కారణ మేమన సింపున్ సతి రాచకన్యకగాదు; పైగా రెండుమార్లు విడాకులిచ్చినది. అదియునుగాక బ్రిటిషు రాజ్యాంగపద్ధతి దాని కొప్పుకొనదు; సాంప్రదాయముల కదివ్యతిరేకము. తుదకు చక్రవర్తి 'మార్గనాటిక్' వివాహమునకైన అనుమతివ్వవలెనని కోరెను.

ఈ వివాహముప్రకారము ఆమె రాణి కాజాలదు; ఆమె సంతతికి రాజ్యము సంక్రమించదు. కాని మంత్రి దాని కంగీకరింపలేదు. బ్రిటిషు రాజ్యాంగములం దిట్టిచట్టమిదివఱకులేదు; నూతనముగా ప్రవేశపెట్టుటకు వారు సంసిద్ధులుగలేదు; అని ఆతని సమాధానము.

హృదయపూర్వకముగ ప్రేమించిన యామె సహకారతలేనిది సంతోషమేగాదు రాజ్యభారముకూడ పూనజాలనని యెంచు ప్రేమపూరితహృదయ మొకవంక; మానవత్వము సంతమాత్రమును లెక్కింపక

సాంప్రదాయములని ప్రాకులాడు రాజ్యాంగ పద్ధతిగల సామ్రాజ్య మొకవంక; ప్రకృతి సిద్ధమై వచ్చిదానందప్రదాయనియగు ప్రేమ యొకవంక; పెక్కు నిర్బంధములచే వ్యక్తిత్వమునుకూడ మంటగలుపు ఛాందస మైన సామ్రాజ్యాధికార మొకవంక; గను గొని,

“కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే
గర్వోన్నతిం బొందరే
వారేరి సిరిమూటగట్టుకొని పో
నంబాలిరే? భూమిపై

పేరై నంగలదే?.....” అనియు,

“.....రాజ్యములేల? వైభవము లే

లా ధర్మము లేనిచో” అనియు
డలంచి నశ్వరమగు సామ్రాజ్యము
త్యజించి యనశ్వరమగు ప్రేమసామ్రాజ్యాధి
పత్యము నహింస నిశ్చయించి డిశంబరు
10 వ తేది రాజ్యత్యాగప్రమాణపత్రముపై
సంతకముచేసెను.

ఇంతటి మహోన్నతత్యాగ మింతవఱకు
ప్రపంచచరిత్రలో గానము. ఇకమిదట
నైన నుండుట నందియమే. రాజ్యము
నకు రాకముందే ఎడ్వర్డు గారు
ప్రజాహృదయమును చూరగొనియుండిరి.
వీరి సార్వభౌమత్వముచే సామ్రాజ్యమున
నూతనోజ్జీవము గలుగునని యంద
రాశించిరి. ఇవిధమున ప్రజాహృదయ
మును గడించిన వీరు త్యాగముచే సిరముగ
నందు నెలకొనిరి.

ఇట్టి వైవాహికసంబంధములు భారతీ
యులకు నూతనముగనుండవచ్చును. కాని
వారుకూడ చక్రవర్తిగారి యాశయములతో
నేకీభవించిరి. పాశ్చాత్యదేశములం దిట్టివి
సర్వసాధారణములు. అందుచే వారు చక్ర
వర్తిగారి వివాహమున కడ్డుచెప్పటలో
నర్థములేదు. పైగా సాంప్రదాయములకై
యత్నముడగు చక్రవర్తి వ్యక్తిత్వమునకు
ఆటంకముగదా! వాలిస్ సాధారణకుటుంబిని
యొనందుననా నీయవరోధము? ఇదిమాత్రము
సమంజసమా? ప్రభుత్వమునం దున్నత
స్థాన మాక్రమించుటకు ప్రతివారు దగి
యున్నారని వారి సిద్ధాంతముగదా? దీనిని
బట్టియేగదా యూరుపేరులులేని హిట్లరులు,
మసోలీనీలు, మాగ్డనాల్డుగారలు పైకి
వచ్చుట! ఇంతయేల? బ్రిటనునంచే చక్ర
వర్తికంటె యెక్కు డధికారముగలిగి వారిని
పైతము చెప్ప నేతలలో నుంచుకొను
ప్రధానామాత్యపదవిని పత్రిక లమ్ముకొని
జీవించుచుండిన బీదబాలురుకూడ నాక్ర
మింపనగుచో, చక్రవర్తియే హృదయ
పూర్వకముగ ప్రేమించిన యొక సాధారణ
కుటుంబిని రాణి కాకూడదా? తాము
నాగరికులమని, కులభేదములు వర్ణవ్యత్యా
సములు అనాగరికపద్ధతులని డంబములు
బల్కుచు నితరుల వెక్కిరింపనగును గాని,
వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యమునుగాని, గౌరవవత్స
మునుగాని, గుణప్రాధాన్యతనుగానిగమనించి
మెలంగుట వారికి సాధ్యముగాదేమో?

ఎటులైన నేమి? రమ్య స్తమింపని సామ్రాజ్యనాథుడై యుండిన ఎడ్వర్డును హాలిక్ పొందజాలకపోయినను, ప్రేమ సామ్రాజ్యధినాథుడై ప్రపంచహృదయమున సెలవుగ నెలకొన్న నుత్తమపూరుషుని పొందగలదు.

బ్రిటిషుప్రభుత్వము ప్రేమించిన సాధారణ శ్రీకొర్రకై చక్రవర్తి తనపదవిని త్యజించునా యని సందేహించెను కాబోలు. ఆశ్చర్యచో వారు ప్రేమయొక్క తత్వమును శక్తిసామర్థ్యములను సరిగా గమనించి యుండరు. అది దేనిని లెక్కింపదు. అడు పేసిన నిలువదు; అణగదొక్కిన నశింపదు. ఇట్టి పవిత్ర పరమోత్కృష్ట ప్రకృతిని ప్రకటించిన ఎడ్వర్డుగారికి నేమోవాకములు. ఈ మహనీయుని యాశయములు లభించి యాత్మానందలభి లభించుగాక.

ఇంతట మహాన్నతుని స్థాన మాశ్రమించిన యారవజార్జి సార్వభౌములును, యెలిజబెత్ రాణిగారును ప్రజల హృదయమును చూరగొని సామ్రాజ్యమును వైభవోపేతము గావించి వెలయుదురుగాక.

* * *

గృహలక్ష్మి కోసోదరి

నవవర్షప్రాయయై నాంధ్రుల యింట నల్లారుముద్దుగా జెరిగి యందరి మన్ననల నందుచున్న 'గృహలక్ష్మి'కి ఈమాసారంభమున నొక సోదరి ప్రభువించినదని తెలిసి కొనుటకు పాతకు లానందింతురని యెంచె

దము. జనవరి మాసారంభమునుండియు "గృహలక్ష్మి" యను పేరుతోడనే యిట్టి యాశయములతోడనే తమిళభాష (అరవము)యందు మాసపత్రిక మాకార్యాలయమునుండి వెలువడుచున్నది. శ్రీలక్ష్మ సుబంధించిన పద్యగద్యవ్యాసములు చిత్రపటములు ఆంధ్ర గృహలక్ష్మియందువలెనే శ్రీల యాయురారోగ్యాభ్యుదయముల నభివృద్ధిజేయు నుద్దేశముతో ప్రకటింపబడుచుండును.

ఇదివరలో నరవమున శ్రీల సచిత్ర మాసపత్రిక యొక్కటుండినదిగాని యిపు డొక్కపత్రికయైన శ్రీలకొత్తకై ప్రత్యేకముగ వెలువడుచుండుటలేదు. ఈకొరత తీర్చి తమిళ సోదరిమణుల నుజ్జీవింప జలంపుతో వెలువడు తమిళ గృహలక్ష్మి యందరి యాశీర్వాదములబలంబున తనసోదరి వలెనే తామరతంపరై వర్ధిల్లునని యాశించుచున్నాము.

* * *

నెహ్రూగారి విజయము

భారతీయనేతలందు లోకొన్నత పురుషుడైన మహాత్మాగాంధిగారికి తరువాత నెన్నడగినవారును ప్రస్తుత పరిస్థితులలో దేశమునందంతయు నైకమత్యము నెలకొల్పి రానున్న విషమపరిస్థితుల నతి చాకచక్యముతో నెదుర్కొని దేశొన్నతికిదోడ్పడు సామర్థ్యము గల వారును శ్రీయుత జవహరిలాలుగా రొక్కరేయని భారతీయులందరు-మహాత్మా గాంధిగారుకూడ- యేకగ్రీవముగసంగీకరించిన

విషయమే. అందువలననే గతసంవత్సరమున జాతీయ సభాధ్యక్షతనాతని కివ్వబడెను.

తనను నేతగా నేర్పరచుకొన్నందులకు ప్రతిఫలముగా జవహరిలాలుగారు కాంగ్రెసు కార్యక్రమమంతయు నతి నిపుణతతో నిర్వహించుటయేగాక యావద్భారతదేశమంతయు దిగ్భ్రమ జనించురీతి సంచారము గావించి కాంగ్రెసు నూతనములను జనబాహుళ్యమునకు తేటతెల్లముగ వివరించి వారి తరపక్షముల మాని జాతీయపక్షమునే బలపరచురీతిగావించి దేశీయ విదేశీయ ప్రముఖులచే శ్లాఘింపబడిరి. ఈలోపల తన యుద్యోగకాలము ముగియవచ్చెను. కాని తాను తలపెట్టిన కార్యక్రమమంతయు ముగియదయ్యెను. రానున్న సంవత్సరమున జాతీయాధ్యక్షత నింకొకరు వహించినచో వారు జవహరిలాలుగారు ప్రారంభించిన కార్యమాలనివలెనే నిర్వహింతురనుట సాహసము. దేశీయులందఱామోదించిన యాకార్యక్రమమును నూతనాధ్యక్షులు అనుసరించుటవీటి నింకొకత్రోవత్రొక్కుచో నది శుభావహముగాజాలదు. అందునకై యీవరిసితులలో తాను దలపెట్టిన కార్యజాలమును గమ్యస్థానము చేర్చువఱకు నైహూగారే యధ్యక్షులుగనుండిన యుత్తమమని భారతీయులందఱేకకంఠముగ బలుకజొచ్చిరి. జవహరిలాలుగారి కొక్కరే పెక్కుమారులు దేశీయసభాధ్యక్షులుగా నుండుట కిష్టములేకపోయినను దేశమంతయు కోరినచో తాను వారుగోరువిధముగ వర్తింపనంగీకరింప

కుండుట తమముగాదని తనను మరల సభ్యత్వవిగా నెన్నుకొన్నచో వారి యిష్ట ప్రకారమే కార్యజాలమును కొనసాగింతునని ప్రకటించెను.

దీనిపై నైహూగారకాంగ్రెసు సభాధ్యక్షునిగా జవహరిలాలు నైహూగారెన్నుకొనబడిరి. ఇయ్యది అఖిలభారతదేశమంతయు నంగీకరించిచేసినపని కాన జవహరిలాలు యాశయముల గుర్రెఱిగి వారిపద్ధతులయెడ గౌరవముంది రని తలంపనగును. వారు ప్రారంభమందు తాను దలపెట్టిన సామ్యవాద పద్ధతులనుమాని యితరుల యిష్టప్రకారము వర్తించునను యభిప్రాయమును వెల్లడించి నందుననే యెన్నుకొనబడిరని యనజాలము. అధిక సంఖ్యాకుల యభీష్టమెటులుండునో దానినిబట్టి వారు వర్తింపవచ్చును. కాని యిదివఱకే వారి పద్ధతులందరికిని నచ్చినవి; చాలమందినేతలు వారి సిద్ధాంతములే దేశాభ్యుదయమునకు మార్గములని యెంచుచున్నారు. వారు తిరిగి యధ్యక్షులై నందుల కభినందింపుచు వారావదవియందున్నంత కాలము అధికసంఖ్యాకుల యాశయముల ననుసరించి దేశవిముక్తికి పాటుబడ వరమాత్ముడు వారి పాలనండుగాకయని కోరుచున్నాము.

‘మాయాబజారు’—తెలుగుటాకి

వేల్ పిక్చర్స్ వారిదివరకే ‘నీలకణ్ఠము’ ‘కృష్ణలీల’లవంటి జనాకర్షణీయమైన తెలుగు టాకీలను తయారు చేసి క్లిరి

గడించినవాడు. వీడిచే నిటీవలనే విడుదల
గావించబడి 'మాయాబజారు' లేక 'శశి
రేఖాపరిణయము' అను తెలుగుటాకీ
బ్రాడ్వే టాకీనునందు పత్రికాభిప్రాయము
నకై పత్రికాప్రతినిధులకు చూపబడినది.
ఈ టాకీ ఇదివఱకు తయారుచేసినవాటి
కంటె టెక్నిక్‌లో నభివృద్ధిపొందినది.
దృశ్యములన్నియు నాకర్షణీయములై
యున్నవి. పాత్రలు చక్కగ తమ భాగ
ము నిర్వహించిరని చెప్పవగును. ఘటో
త్కచుని పాత్రయు, నాతని మాయలును
నటకునికిని నిర్మాతలకును కీర్తి తెచ్చునవి.
కీ॥ శే॥ దాసుగారి చిత్రము ముగియునంత
వఱకు జీవించియుండినచో నిది మరింత
రమ్యముగ నుండియుండేది. సంభాషణా
విధానమును, పాత్రోచితభాషయు, గాన
కళాప్రావీణ్యతా ప్రదర్శన సందర్భములును
రాబోవు చిత్రములలో నింకను నుత్తమస్థితికి

వచ్చునని యాశించుము. ఈ చిత్రము
మొత్తముపై జనాకర్షణీయమై డబ్బు
గడింపగలదు.

* * *

ఏలూరు అన్నవస్తు వైద్య విద్యాదాన
సమాజము - 8 వ రిపోర్టు

దానధర్మ దయాపరులచే పైసమా
జము ఏలూరునందు 1913వ సంమున నెల
కొల్పబడి నేటికిని అవిచ్ఛిన్నముగా నాగు
చున్నది. ఈ సంఘమునకు వేలకొలది
రూపాయలు పెక్కుమంది దానముచేయు
టయు, వాని నుచితరీతివా రావశ్యకతగల
వానికెల్ల వినియోగపరుచుటయు ముదా
నమాము. ఇట్టి సమాజములు వికలాంగుల
కును, సాయమపేక్షించువారలకు ప్రత్యేక
శరణాలయములనే నెలకొల్పి స్థిరముగ
వానిని పోషించిన మంచిది. దానవర్తలు
వానికి తోడ్పడుదురని మాయాశయము.